

STATEČNÁ SRDCE / 21

Václav Horák
Ztroskotání Pacifiku

Růže
České Budějovice

V EDICI STATEČNÁ SRDCE

kteřá je určena všem, kdo milují dobrodružství,
život v přírodě a lidské hrdinství

V ROCE 1970 VYŠLO:

10. Marie Nováková – STŘÍBRO NA HLADINĚ
Romantický příběh Stříbrné květiny, indiánské dívky, kterou chtěl kmen zničit, protože mu přinesla prokletí.
11. Václav Habr – SÁM SOBĚ POMÁHEJ
Čtrnáctiletý hrabě Pavel Stohran-Stecký, líný a domýšlivý na svůj vznešený původ, prožívá v hlubokých lesích svou robinsonádu. Převyprávěno podle kdysi slavného románu.
12. Ota Kramář – VYSOKO JAKO ONI
Dobrodružství anglického chlapce a českého letce v době leteckých bojů za druhé světové války.
13. Petr Nevod – ŽLUTÁ JOLA
Dramatický příběh posádky motorové lodice, dvou mužů a jednoho chlapce, kteří na výletě po přehradě prožijí dobrodružství, v němž jde o život.
14. Eduard Fiker – TŘÍOKÝ JEZDEC
Kniha o „mužích z ocele“ se odehrává v romantickém prostředí kanadských pralesů za časů, kdy spravedlnost držela v rukou slavná kanadská jízdní policie.
15. J a c k London – POVÍDKY RYBÁŘSKÉ HLÍDKY
Dobrodružné příběhy z doby Londonova „námořnického mládí“, kdy bojoval v sanfranciském zálivu proti rybářským pirátům.
16. Francis Bret Harte – ZTRACENI V PUSTINĚ
Osudy chlapce a děvčátka z amerického Západu, kteří se ztratili v préríi.
17. Miloš Kosina – AHOJ, VELRYBÁŘI
Dramatický příběh posádky velrybářské lodi.
18. J. K. Čemus – JEZERO NA VYSOČINĚ
Prázdninové dobrodružství dvou chlapců, kteří chtějí zmařit úklady propuštěného zločince.
19. Karel Fabián – ČERNÝ VLK
Napínavý detektivní příběh z prostředí šumavských pohraničníků, jehož hrdinou je pes Černý vlk.

ZTROSKOTÁNÍ PACIFIKU

ANEB
KORMIDELNÍK WLNOVSKÝ

VÁCLAV HORÁK

RŮŽE • ČESKÉ BUDĚJOVICE

© VÁCLAV HOŘÁK; 1971
ILLUSTRATIONS
© VÁCLAV JUNEK, 1971

NA VLNÁCH ATANTIKU

Vlny sice byly stále ještě vysoké, ale od hodiny k hodině se uklidňovaly, a vítr, který po čtyři dny bez ustání běsnil a vzdouval moře do výšky až desíti sáhů, poznenáhlu ochaboval; ale byl pořád ještě tak silný, že stačil hnát koráb rychlostí pěti šesti mořských mil za hodinu, ačkoli byla rozpjata jen malá plachta, ostatní musily být dávno staženy, jinak by je byl víchř roztrhal. Poznenáhlu se rozptýlily i mraky, vysvitlo slunce a na palubě nastal nový ruch: posádka lodi začala sušit plachty, promočené lijákem a vlnami, které se převalovaly po celou dobu bouře přes palubu. A hned potom rozvěšovali námořníci na lana a ráhna i šatstvo a prádlo, které na nich celých šestadevadesát hodin neuschlo.

Cožpak teď – teď už bylo hej! Jakmile vysvitlo slunce, rázem zapomněli na dřinu a nebezpečí minulých hodin a při práci na palubě se dali do zpěvu.

Kapitán Osborn stál na velitelském můstku a pobrukoval si písničku zároveň s mužstvem. Ale ani on nezahálel. Vyměřoval polohu lodi, kterou za bouře mohl určit jen přibližně. Přes své hrdé jméno „Pacific“ to nebyla loď velká, ale zato pevně stavěná a na pohled velmi pěkná. Měla nosnost přes čtyři sta tun a plula ze Southamptonu v Anglii do Austrálie s nákladem menších hospodářských strojů, zemědělského nářadí a jiných průmyslových výrobků. Osborn, zkušený námořník, byl dobrý člověk, srdečný a ochotný spíš se zasmát než mračit, a to i ve chvílích nebezpečí. Jeho první kormidelník – měl právě službu u kormidla – John Moore, byl, aspoň co se povahy týče, jeho pravý opak. Nevrlý, drsný, málomluvný – námořníci ho pokládali za zlého sobce, jehož rozkazy vyplňovali sice bez odmluvy, ale se vztekem a jemuž šli, jak jen mohli, z cesty. Ale Moore byl dobrý námořník, své povinnosti vykonával vždycky přesně, a kapitáni, i když znali jeho pověst, ho rádi najímali, protože se na něho mohli spolehnout.

„Pacific“ měl na této své cestě jen velmi slabou posádku. Třináct námořníků bylo málo na tuto loď, to kapitán věděl, ale co dělat – zrovna když už naložili většinu zboží a „Pacific“ měl vyplout ze

Southamptonu, odešlo pět námořníků, protože prý si nedají líbit hrubosti Moorovy. Kapitán nechtěl sháněním jiných ztrácet čas a zmeškat příhodný vítr a vyplul. Zatím se zdálo, že i tato oslabená posádka stačí – čtyřdenní bouři překonal „Pacific“ dobře a nálada mužstva dávala naději i do budoucna.

Snad slunce, snad ruch na palubě, snad písnička zpívaná na plná hrdla a čím dál ohnivěji, či spíš všechno toto dohromady vylákalo z podpalubí i cestující „Pacificu“. Lod' měla totiž také několik kabin pro osobní dopravu.

První vyrazil na palubu hoch asi třináctiletý, hezký, statný a na první pohled bystrý. Sotva se rozhlédl, zamířil ke kapitánovi.

„Dobrý den, Vilíku, dobrý den. Jakkak jsi překonal bouři?“ děkoval vesele kapitán Osborn na jeho pozdrav. Chlapec zrozpačitěl. „No, nemohlo to být tak zlé, když už jsi tak čiperný,“ usmíval se kapitán.

„Mamince bylo moc špatně.“

„Nu, i ona se brzo zotaví. – Neviděl jsi Wlnowského?“

„Je v podpalubí, ale už jde nahoru. – Pane kapitáne, jak se vlastně jmenuje druhý kormidelník „Pacificu?“ Jednou mu říkáte Wlnovský, jindy zase Ready, a já nevím, jak ho mám oslovovat.“

„Říkej mu, jak chceš – slyší na obojí.“

„Ale které je jeho pravé jméno?“

„Wlnovský. Je to cizí jméno a nám Angličanům se těžko vyslovuje. Přízvisko „Ready“ dostal proto, že je vždycky ochotný a přesný.“

„Ah ano, už rozumím. Všichni námořníci ho mají rádi.“

„Však si toho zaslouží. – A mimoto, Wlnovský není námořník leccaký. Ví a umí toho víc než my všichni dohromady.“

„A jak to, že je jen druhým kormidelníkem?“

„Nu, je to svá hlava. Říká, že už je starý na to, aby zastával první místa, prý jsou tu mladší. A jako mu nezáleží na vnějším úspěchu, nesejde mu ani na penězích. Mohl by okamžitě zastávat kapitánské místo lip než kdokoliv jiný. Je od mládí na moři a prodělal všechno od piky. Lodní tesařinu zná jistě lip než naši mladí tesaři. Umí znamenitě psát a číst, vyzná se v mapách, dovede zacházet se všemi měřícími přístroji zrovna tak jako já. Jenže má větší zkušenosti.

Projel křížem krážem všemi oceány a moři, zná kdejakou zem a přístav od pólu k pólu i od východu na západ.“

Za těch slov se na palubě objevil asi šedesátiletý muž prostřední postavy. Osmahlá podlouhlá tvář, zarostlá hustými hnědými, mírně prošedivělými vousy, vypadala nenápadně, skoro všedně, ale laskavost zdála se jejím hlavním znakem. Velké modré oči tento dojem jenom zesilovaly. Pozornějšímu pozorovateli přesto nemohlo ujít, že tyto oči srší zároveň neobyčejnou rozhodností, která podivuhodně harmonovala s měkkostí pohledu.

„Už na vás čekám, Wlnovský, chtěl bych vědět, kam jsme se to dostali,“ oslovil kapitán příchozího.

„Už jdu, už jdu,“ odpovídal druhý kormidelník, chopil se sextantu a zabral se do měření.

Vilík mlčky přihlížel, jak Wlnovský zjišťuje polohu slunce.

„Je právě poledne, kapitáne,“ hlásil po chvíli druhý kormidelník výsledek svého měření.

„Děkuji, Wlnovský, děkuji, hned si povíme, kde vlastně jsme,“ odpověděl kapitán a ponořil se do svých výpočtů. Vilík zase přeběhl k němu.

„Chceš se snad stát taky námořníkem?“ ptal se kapitán chlapce a zvedl hlavu od map. A protože na palubu vyšel právě Vilíkův otec s ostatními členy své rodiny, sestoupil s kapitánského můstku a šel je pozdravit.

„Ba ne, já nebudu námořníkem,“ volal za kapitánem chlapec. Obrátil se pak k Wlnovskému a vysvětloval: „Nemám rád moře. Po té bouřce se už těším, až budeme na suché zemi.“

„Nu vidíš, a přece to dobře dopadlo. Když je dobrá loď, dobrý kapitán a mužstvo, za třikrát za čtyřikrát si zvykneš.“

„Ale přece jen se někdy loď potopí. – Zažil jste už, pane Wlnovský, nějaké ztroskotání?“

„Nejednou, chlapče, nejednou.“

Zatímco Vilík se dychtivě vyptával starého námořníka, jaké to bylo, když ztroskotal, kapitán hovořil s jeho otcem a matkou. Brown – tak se cestující jmenoval – byl asi pětáctyřicetiletý, vysoký muž energického vzezření a rázného vystupování. Jeho velmi hezkou,

křehkou, chorobně bledou ženu, se snažil kapitán utěšit tím, že prý[^] nyní už vyplouvají do mírnějšího pásma.

„Jen abyste měl pravdu, kapitáne,“ pokyvoval Brown pochybovačně hlavou, „jinak by Marie cestu do Sydneye asi nevydržela.“

„Ale jdi, co to mluvíš?“ bránila se paní Brownová. „Když ji snesou děti!“

„Nu, Tomíkovi opravdu ani bouřka nevzala nic z jeho podnikavosti,“ usmíval se kapitán nad asi šestiletým chlapcem, který pobíhal po palubě a zkoušel se klouzat po podlaze.

„Cožpak ten,“ mávl otec rukou. „Zato Karlička je na tom skoro tak jako její matka.“ Karlička, tiché a bledé děvčátko asi devítileté, s velkýma hlubokýma černýma očima, stála tiše vedle matky. „Nejlíp tu bouřku přečkal tady Jonny,“ ukazoval Brown na dvouletého tlustého chlapce v sukýnkách, kterého vedla za ruku mladá černoška Judita. Jonny se snažil napodobit Tomíka.

Brownova rodina byla na cestě z Anglie do Nového Jižního Walesu v Austrálii, kde byl Brown dlouhý čas správním úředníkem. Získal ve službě dosti značné jmění, skoupil v Austrálii několik tisíc jiter půdy, nechal úřadování a usadil se v pátém dílu světa jako zemědělec. Když hospodářství, na němž pěstoval především ovce, už zdárně prospívalo, svěřil jeho vedení rádnému člověku a odjel do Anglie k rodině, kterou skoro pět let neviděl, aby si ji odvezl do nového domova. Ale v Anglii byl nucen se pozdržet tři léta pro churavost ženy. Sotva to však její zdravotní stav trochu připustil, vydal se na podzim roku 1837 na cestu. „Pacifiku“ použil proto, že tento koráb, převážně nákladní, mohl zároveň vzít hospodářské stroje, které Brown na svém statku potřeboval, ba i určité šlechtěné druhy dobytka a semen. Dokonce s sebou vzal i dva ovčácké psy, kteří dováděli po palubě, div malého Jonnyho neporazili.

„Romule, Reme!“ křikl Brown.

„Co jsou to za divná jména?“ divil se kormidelník Wlnovský, který mezitím přistoupil s Vilíkem ke skupině kolem kapitána. „Odkud jste je vzali?“

„Romulus a Remus byli pastevci, dvojčata, a před dávnými a dávnými časy založili město Řím, který ovládal kdysi takřka celý

známý svět. Oba bratři panovali společně a byli jakýmisi prvními králi římskými.“

„Když byli ještě malincí, kojila je vlčice svým mlékem,“ přispěchal se svou troškou Vilík.

„Hm – to byla nebezpečná kojna,“ mínil Ready.

„A Romulus potom Rema zabil,“ přidával znova Vilík ze svých Vědomostí.

„Ale? A proč?“

„Protože Remus uměl líp skákat než Romulus.“

„Proto snad přece ne –“

„To bylo tak, milý Wlnovský,“ vložil se do hovoru znova Brown. „Kroniky vypravují, že když Romulus obehnal své město zdí, Remus se mu smál, že je ta zeď tak nízká, že ji přeskočí jakoby nic. A udělal to. Romulus ve vzteku bratra zabil a vládl potom sám.“

„To je divný příběh,“ divil se kormidelník. „A to byl ten Řím, o němž slýcháme dodnes?“

„Ano, Řím, o němž se říká, že je to hlavní město světa, třebaže to není největší město.“

„A kde jsme teď, kapitáne?“ obrátil Brown řeč jinam. „Nezahnala nás bouře někam, kam jsme nechtěli?“

„Na štěstí ne, protože vítr byl skoro pořád severozápadní a tak nás, ať už jsme chtěli nebo ne, hnál ve směru naší plavby. Jsme už jen sto třicet mil od mysu Dobré naděje a když vydrží vítr, abychom mohli napnout plachty, budeme zítra v Kapském Městě.“

„Slyšíš, Judito?“ obrátil se Brown k černé chůvě.

Děvče zablýsklo velkýma černýma očima, usmálo se, ale nepromluvílo. Všichni jejímu úsměvu rozuměli. Judita se narodila na jihu Afriky, její rodiče byli, ještě když byla velmi malá, odvečeni do vnitrozemí jako otroci – dcera nevěděla, zda dosud vůbec žijí. Ona sama se dostala do Anglie a do služeb Brownových.

Na přídi „Pacificu“ doznívala poslední sloka námořnické písničky:

*Kdyby rok celý plný byl běd,
veselá noc je zaplaší hned.
Na konec plavby, když zujem se z bot,
kdo, k čertu, vzpomene přestálých psot!*

Druhého dne dopoledne zakotvil „Pacific“ v Kapském Městě, překrásném zákoutí, chráněném ze tří stran horami, ze čtvrté mořem – Tabulovou zátokou, která dostala své jméno podle okolních hor, hor jakoby nožem v polovici seříznutých a rovných jako stůl. Kapské Město založili v polovici sedmnáctého století Holanďané a zvolili si je za důležitý přístav na cestě do Indie.

„Pacific“ tam nabral nové zásoby pitné vody a druhý den k večeru břehy africké pevniny začaly ustupovat k severovýchodu.

Mys Dobré naděje, nejjižnější výspa černého světadílu!

„Tak, teď musíme změnit trochu kurs,“ upozorňoval Wlnovský u kormidla Vilík, „Dosud jsme pluli směrem východovýchodojižním,“ řekl Vilík, aby dokázal, že nepřihlíží práci kormidelníkův se zavřenýma očima. „Teď se nějak pootočíme a ...“

„Ano, správně. A od nynějška se budeme držet přesně a pořád na východ – až do Austrálie.“

„Jak dlouho to bude trvat?“

„Když to půjde dobře, pět šest neděl.“

„Bez zastávky?“

„Bez zastávky. Odtud až do Austrálie není než pár pustých ostrůvků, kde o přístavech nemůže být ani řeči. Ale neboj se, uvidíš, že ti to uběhne jako doma.“

„Kdo objevil mys Dobré naděje?“

„Panečku, to byl nějaký mořeplavec! Bartolomeo Diaz, Portugalec.“

„Kdy to bylo?“

„To nevíم přesně, někdy kolem roku 1500.“

„Tak pozdě?“ divil se Vilík. „Později než Kolumbus objevil Ameriku?“

„Nevím, proč to tak dlouho trvalo. Snad proto, že se tenkrát mořeplavci domnívali, že se Afrika táhne až k jižnímu pólu. Diaz se jednou plavil podél afrických břehů a bouře ho náhodou zahнала daleko na jih, až do Indického oceánu. Jenže Diaz nevěděl, že už není v Atlantiku. Byl by se tak snad už tenkrát dostal do Indie, kam

tehdy jezdili Evropané jenom po souši, přes Turecko a přes Persii, ale unavená posádka jeho lodi se vzbouřila a přinutila ho, aby se vrátil. Na zpáteční cestě narazil ke svému úžasu na africkou pevninu ze strany – východní, ze strany Indického oceánu! – Tak poznal, že Indický oceán není oddělen od Atlantického pevninou. Na památku svého objevu nazval tento malý poloostrov Mysem bouřným, „Cabo Tormentoso“.

„Vždyť...“

„Ano, teprve později změnil toto jméno na Mys Dobré naděje, aby naznačil, že lze dosáhnout bohaté Indie touto cestou.“

Takovéto rozhovory mezi Wlnovským a Vilíkem bývaly na denním pořádku – chlapec se často celý den od starce ani nehnul. Když měl Wlnovský službu, stával u něho a přidržoval jednou rukou kormidlo s blahým pocitem, že i on pomáhá řídit loď. Sledoval kormidelníka při vyměřování, nahlížel s ním do map, kontroloval na růžici kompasu směr. Když byl kormidelník po službě, ukazoval chlapci podpalubí, zásoby vody a potravin, skladiště a lodní vězení, anebo sám poslouchal pozorně výklady chlapcovy. Vilík mu snesl všechny knihy, které měl s sebou, a ochotně vykládal o tom, co sám věděl.

Už tři dny trvalo překrásné počasí, nebe bylo bez jediného mráčku, moře klidné a „Pacific“, hnán příznivým větrem, se houpal na vlnách stále směrem na východ, ve dne v noci na východ.

Čtvrtého dne nastala změna. Vítr poznenáhlu slábl a slábl, až ustal skoro docela. Plachty na ráhnech zplihly a „Pacific“ se jen ploužil po hladině moře mrtvého a hladkého jako zrcadlo. Nastalo ticho, všechno jako by usnulo, jen jacísi velcí ptáci se tu a tam snesli na vodu za kormidlem a lovíli odpadky potravin. Vilík, který byl zase s druhým kormidelníkem „ve službě“, nemohl oči odtrhnout od jejich široce rozpjatých křídel, tvořících po stranách těla dvě překrásné křivky.

„To jsou albatrosové,“ vysvětloval mu Wlnovský, „největší mořští ptáci; mají až deset stop v rozpětí křídel. Žijí jen zde na jihu; na sever od obratníku Kozoroha už je nebyvá vidět.“

„Jsou krásní. Podívejte se, podívejte se, tamhle ten, jako by ani křídly nehýbal.“

„Jsou to znamenití letci – říká se o nich, že dovedou v letu i spát. Ale mně se dnes nelíbí.“

„Proč?“

„Nu – věštívají bouři.“

O několik hodin později tlakoměr náhle prudce klesl a kapitán učinil opatření, aby čelil bouři, která musila přijít každou hodinu.

Odpoledne i navečer stále ještě trvalo ono mrtvolné ticho. Ale teprve k půlnoci zakalily nebe husté, nízké mraky, zanedlouho poté se zdvihl vítr a tmou se začaly klikatit blesky. Po dvou hodinách se však bouře utišila právě tak náhle, jak přišla.

„Tak co, Wlnovský,“ ptal se kapitán druhého kormidelníka, s kterým se ve vážných chvílích vždycky radil, „je to opravdu konec?“

„Abych pravdu řekl, kapitáne,“ odpověděl stařec, „myslím, že to byla jen přehra. Co nevidět se přizene vítr od severu, pak se nějak otočí a bude zle.“

„Bude to vichřička jen což, ale zdá se mi, že přijde zezadu, od západu. Dejte zhasnout umrlčí svíce,“ zabručel Moore. Umrličí svíce říkají námořníci okenicím na oknech kajut, které se zavírají, aby nevníkla do lodi voda, když se loď žene po větru.

„Podle čeho, Wlnovský, hádáte, že se vítr změní?“ naléhal kapitán znepokojeně na druhého kormidelníka?

„Znám tyto končiny a vím, jak se to zde rozehrává. Víte, vlastně si myslím, že to bude něco horšího než vichřice. Viselo to v povětří už celé dva dny. Ti albatrosi a ten mrtvý klid ukazují na cyklon!“

Kapitán bez otálení dal námořníkům, z nichž nikdo nespál, rozkaz, aby spustili ráhna a hlavní plachtu a vytáhli všechny plachty malé.

Netrvalo dlouho a přihnál se zuřivý vítr od severozápadu, moře se vzdulo a „Pacific“ se jako štvaný rozletěl po vlnách vysoko vyšlehujících. Ačkoli mužstvo svinovalo i malé plachty jednu za druhou, let lodi neustával; vlny dorážely šikmo na záď lodi tak prudce, že tři muži nebyli s to udržet kormidlové kolo.

Tak to šlo celou noc a pořád znova na loď dotíraly skučivé nárazy větru, pod nimiž sténalo moře, loď i lidé.

K šesté hodině vichr náhle, jakoby na povel kouzelného proutku, ustal, ale ticho, které nastalo, zdálo se křičet dvojnásob. Trvalo však

jen minutu, dvě. Hned potom zaburácel víchř znova, tentokrát z druhé strany, a ještě prudčeji než předtím. Takřka jedním rázem rozerval přední plachtu, že z ní nezbylo než pár cárů, které rachotivě pleskaly o ráhna. Ačkoli už bylo ráno, nastala pod černými, smolnými mraky neproniknutelná tma, do níž strašidelně prosvítala běl zpěněných vln.

Protože se změnil směr větru, bylo třeba přizpůsobit loď tomuto směru. Ale to nebylo jen tak; vlny rozeštvané předcházejícím větrem šly bokem k novému směru větru, a co chvíle se přes „Pacific“ převalila vlna, takže loď na chvíli nebylo ani vidět.

Jedna taková vlna smetla námořníka Waltra, aniž kdo věděl jak; kamarád, který s ním upevňoval přetržené lano, nadarmo volal, místo, na němž Walter předtím stál, bylo prázdné. Všichni na palubě se křečovitě drželi lan, zábradlí, čehokoliv pevného, co bylo po ruce, a pohybovali se jen mezi nárazy jednotlivých vln. Kapitán stál na velitelském můstku s oběma kormidelníky. „Jak dlouho to potrvá, Moore?“ křičel v přestávce mezi dvěma poryvy větru.

„Dýl než ta naše kocábka,“ odpověděl první kormidelník s obvyklou zarputilostí.

„Co soudíte, vy, Wlnovský?“

„Větší nebezpečí hrozí teď shora než zdola.“ Starý námořník ukazoval přitom na prázdná ráhna, na kterých se mihotaly modravé jiskry. „Kdybych...“

Wlnovský nedomluvil, jeho slova přeřala ostrá rána, nové zapraskání – a přední stěžeň v ten ráz vzplanul jako pochoděň sinavým ohněm. Skučivý závan větru vzápětí zlomil hlavní stěžeň, jako by byla sirka, a odhodil jej stranou, ještě štěstí, že vlny, převalující se znova přes palubu, uhasily oheň, rozmáhající se na všech stranách.

Z lodi byl najednou vrak!

Hlavní stěžeň, připoutaný dosud lany k palubě, bil loď do boků. Pod jeho brzdící tíhou se loď vychýlila ze směru, takže hrozilo nebezpečí, že ji cyklon převrátí. Pouhým posunkem se Wlnovský dohodovřl s Moorem, a oba se vrhli se sekerami v rukou k lanům, která poutala zlomený stěžeň k lodi, a rázně je přesekali. Pak spěchali ke kormidlu, aby uvedli loď do směru po větru. Jejich námaha zůstala marná.

to

Protože chyběl jak přední, tak hlavní stěžeň, rovnováha lodi byla těžce porušena a stojící dosud zadní stěžeň situaci jen zhoršoval.

Po dvouhodinovém kulhání a zmítání nezbylo než zbavit se i této poslední opory. Byla to zoufalá práce, přerušovaná novými a novými údery vln a nárazy vichřice; jen v přestávkách mezi nimi mohly vždy na okamžik pracovat sekery. Když se konečně podařilo složit stěžeň k palubnímu zábradlí a vrak nabyl zase rovnováhy, všichni si oddechli, protože hlavní nebezpečí pro nejbližší chvíli bylo zažehnáno.

Ale výsledek tohoto několikahodinového zápasu byl smutný. „Pacific“, který ještě před dvanácti hodinami nesl pyšně své stěžně, měl už jenom pahýl ze stěžně hlavního, a z třinácti mužů zbylo pouze osm. Jednoho smetla vlna, druhého zabil blesk, další tři usmrtil hlavní stěžeň, když se skácel.

Jenže námořníci se pohybují neustále mezi životem a smrtí a moře je vychovalo k tomu, aby neztráceli naději, zbývala jí i jen zcela nepatrná špetka. Stav lodi byl zoufalý, orkán duněl, blesky svítily jeden za druhým, ale kapitán, kormidelníci i mužstvo pokládali už to, že loď bylo zase možno jakžtakž řídit, za pokyn, aby neskládali ruce v klín. Na rozkaz kapitánův upevnili námořníci k pahýlu hlavního stěžně ráhno a zavěsili na ně malou vrcholovou plachtu. Loď se po tomto opatření pohybovala pravidelněji – dalo-li se o pravidelnosti v tomto divém zmítání vůbec ještě mluvit. Loď plula dál, smekala se s vrcholů vln do prohlubin pod nimi, jako by byla z papíru, a tančila podivný tanec – hotová hříčka, naklánějící se, váhající na okamžik a znova se dávající v divoký let.

Tak to šlo celý den, celou noc, další den a další noc. Že nikdo nespál a skoro nejedl, bylo v tomto divokém závodu se smrtí samozřejmé. Po jednom sbíhali jednotliví členové posádky do podpalubí, aby si na hodinu na dvě oddechli a něco málo pojedli. O rodinu Brownovu neměl nikdo kdy se starat, třebaže už nedošlo k dalšímu neštěstí, které by podstatně zhoršilo stav lodi, přece jen bylo každému jasno, jak tento zápas dopadne, jestliže bouře co nejdříve nepoleví. Když pak vlna strhla do moře i hlavní kompas, takže nebylo možno přesně řídit směr a odhadnout, kudy vrak pluje, viděli

všichni, že se blíží konec. Nešlo o náklad, nešlo už ani o to, aby zachránili trosky korábu – šlo jen a jen o holý život.

Kapitán Osborn tušil přitom další nebezpečí. Blížili se totiž k oblastem, v nichž se z moře zvedají malé korálové ostrovy. K těm se vrak blížil, aniž tomu mohli zabránit. Mnoho těchto ostrovů skrytých i pod vodou bývalo krajním nebezpečím i za klidného počasí. Jediný náraz cyklonu mohl loď vrhnout přímo na útesy.

Kapitán neváhal své obavy sdělit Wlnovskému, když se na chvíli sešli dole v kapitánské kajutě. „Zdá se mi, Wlnovský, že ať děláme co děláme, neujdem - - -“

„Kapitáne, vím, co nám hrozí a co je skoro neodvratné. Ale přesto přese všechno se nesmíme dát - - -“

„Vidíte, vidíte! Kolik bylo lidí, kteří mi záviděli velení na této lodi. Jestlipak by mi někdo z nich záviděl teď?“

„Asi že ne, kapitáne. Jenže – co může člověk vědět předem? Nevíme ani, co nám přinese příští minuta, natož dni a týdny. A bohudíky, že tomu je tak a nejinak. Mohli bychom pak vůbec něco dělat? Právě to, že nic nevíme o budoucnosti, nám dává sílu, abychom se snažili do poslední chvíle, protože každý okamžik – zde na moři, jako na pevnině – je kus nové naděje a nové víry.“

„Máte pravdu, Wlnovský,“ řekl kapitán. „Bijme se dál, jak se na řádné lidi sluší, a ostatní –“

„Co dělá rodina Brownova?“ ptal se Wlnovský. „Neviděl jsem nikoho dva dny.“

„Paní je velmi špatně, ale ostatní se drží. Dojděte, prosím vás, pro pana Browna, aby sem laskavě přišel.“

S Brownem přišel i Vilík a měl spoustu otázek, které byly kapitánovi zcela vhod, protože mohl tak jeho otci nenápadně sdělit své obavy a zpravit ho o celém rozsahu nebezpečí. Brown sice ledaco tušil, ale skutečný stav ho přece jen překvapil, i když nedal před Vilíkem, po každé zprávě zděšenějším, nic znát.

„Tatínku, jak se dostaneme bez stěžňů, bez plachet a bez mužstva do Austrálie?“ volal chlapec.

„Nu, nějak to přece jen půjde,“ odpověděl místo otce kormidelník. „Podívej se – i teď ve vichru a bouři stavíme druhý náhradní stěžň. Kdyby se moře uklidnilo, mohli bychom postavit

další, a s nimi se už nějak dobelháme do nejbližšího přístavu. Ty stěžně, to se ví, budou jen náhradní, malé a mnoho nevydrží, ale přece jen by to byla pomoc, za klidného počasí dokonce znamenitá pomoc. Ovšem, když bouře nepřestane nebo udeří ještě prudčeji –“

„Vy myslíte, Wlnovský, že by to mohlo být ještě horší?“ vzhledl překvapeně kapitán.

„Když je zle, jsem vždycky připraven, že může být ještě hůř,“ řekl stařec vážně. „Nevšiml jste si, kapitáne, těch malých bílých obláčků na jihovýchodě? To jsou podezřelé obláčky –“

„To by bylo strašné,“ lekal se Brown.

„Inu, na moři to už jiné nebývá.“

„Kdybych měl ještě nevím kolik synů, žádný z nich by nesměl být námořníkem,“ prohlašoval Brown.

„Já už sice syna mít nebudu,“ řekl tiše starý kormidelník, „ale kdybych měl jednoho jediného, nechtěl bych, aby byl něčím jiným než námořníkem, tak jako já.“

„To říkáte zrovna v této chvíli?“

„Ano, právě teď, kdy nevím, jestli vyvážneme se zdravou kůží. Když ničemu jinému, tomu mě moře naučilo: abych byl vždycky připraven na všechno. Čemu chceš uniknout? Do jakého bezpečí by ses chtěl na světě uchýlit? Všude na zemi čeká na smrtelného člověka jen smrt, zde jako kdekoli jinde. Každý mladý člověk by měl jít na rok na dva na moře, jako do školy, aby se naučil této pravdě, kterou bude potřebovat v kterémkoli zaměstnání a v kterémkoli koutě země. Aby se naučil být připraven na smrt. Snad by se pak naučil víc si vážit života.“

„Nu, to je náš Ready,“ usmál se kapitán Osborn. „Náš špekulant.“

„Jaký špekulant? Co je divného na tom, co říkám? Pročpak jste se, kapitáne, stal námořníkem vy?“

„Nu, však to víte, dostal jsem se na moře náhodou!“

„Já taky. A přece jsme na něm zůstali oba!“

„Na moři je vždycky hodně dobrodružství, které láká! Zvlášť mladé lidi.“

„I na pevnině je každé dobrodružství nebezpečné. A v nebezpečí život víc chutná!“

„Tak vidíte, pane Browne, proč Wlnovský strávil život na moři.“

„A kdepak,“ zvrátil všechno v žert kormidelník, „chtěl jsem jenom panu Brownovi říci, že kdyby bylo po jeho, nedostal by se nikdy do Austrálie, – neměl by ho tam kdo dovézt.“

Na palubě se zatím pod vedením Moorovým horlivě pracovalo. Lidé se sice už potáceli vysílením, ale přesto se vrhali do každé nové práce, jak ji ta či ona chvíle vyžadovala, a když kapitán s Wlnovským vystoupili, pomohli ostatním připoutat ke zbytku hlavního stěžně náhradní stěžeň. Po této namáhavé dřině se vrhli na plachty. A sotva ty uvedli jakžtakž do pořádku, volali je k pumpám, protože nějakou trhlinou v boku lodi se drala dovnitř voda. Vyčerpaní a usmýkaní větrem a stálým kolísáním lodi se hnali do podpalubí.

„To jako by chtěli dokázat, že má starý Ready pravdu,“ mumlal kapitán.

ZRADA

Ready měl pravdu i v tom, že k večeru přišla nová bouře, ještě zběsilejší.

Ale i tu „Pacific“ překonal bez větších ztrát. Trvala celou noc a ještě den a noc a teprve dalšího jitra začala polevovat; vítr sice ještě pořád dorážel, ale už pravidelněji – zdálo se, že je to už jen doznívání rozlícených živlů.

Nebezpečí však nepominulo. Bylo sice těžko kontrolovat rychlost lodi, ale přesto kapitánovi už za noci připadalo, že se „Pacific“ pohybuje těžkopádněji než dosud a že se mu nedaří zdolávat hřebeny vln s dosavadní krkolomnou křepkostí. Teprve zrána zjistil, že trhlina v boku lodi se asi zvětšila, voda totiž začala poznenáhlu prosakovat i do skladišť. Místo dvou mužů musili nyní k pumpám čtyři – celá polovina posádky. Nebylo už možno spoléhat na to, že tito lidé, beztak už do krajnosti vyčerpaní pětidenní dřinou, budou moci zdolat strašný příval vody, i když je občas vystřídalí oba kormidelníci, Brown i Judita. Nepřijde-li včas odněkud záchrana, musí loď klesnout, i když bouře ustane nadobro, protože celá posádka dřív či později padne vysílením.

Ale i přes tyto neutěšené vyhlídky pracovali všichni dál a „Pacific“ pokračoval v plavbě; nakláněl se sice neohrabaně z boku na bok, ale držel se pořád ještě statečně.

Jenže nová nečekaná pohroma měla nadobro ochromit vůli lidí, zápasících na „Pacificu“ o život. Kapitán Osborn pomáhal na přídi. Vtom se přetrhl provaz, upevňující ráhno k hlavnímu stěžni, a ráhno i s plachtou srazilo kapitána k zemi a těžce ho zranilo. Přes největší úsilí se nepodařilo přivést ho k vědomí.

Toto neštěstí způsobilo nenadálý obrat. Když námořníci viděli, že ztratili velitele, v jehož slovo, rozum a zkušenost měli důvěru, pozbyli rázem dosavadní odvahy. Najednou jim připadalo, že všechna další námaha je marná a že není vyvážnutí. Ti, co byli na palubě, sběhli do podpalubí a po chvíli se vrátili i s těmi, kdož čerpali vodu; všichni společně pak prohlásili, že už nebudou dělat, a kormidelníkovi Moorovi, který se ujal vedení lodi a který se na ně obořil, se vysmáli a odešli na zád' lodi, kde se živě radili mezi sebou.

Starý Wlnovský, který věděl, že toto počínání by mohlo společný osud lidí na „Pacificu“ ohrozit nejvíc, se rozhodl zasáhnout sám. Zašel na zád' a snažil se přimět lodníky, aby se vrátili k práci u pump.

„Hled'te, chlapci, to, co děláte anebo chcete udělat, postihne především vás. Zahynete, a to zrovna ve chvíli, kdy jsme podle všeho překonali nejhorší. Bouře je pryč, vítr uléhá – za hodinu za dvě může svítit slunce.“

„Nám už, kormidelníku, nepomůže ani deset sluncí! Je konec – nač se tedy ještě dřít?“

„Jsem trochu starší než vy a zažil jsem ledaco, ale ještě bych se nevzdával. Pojd'te k pumpám, myslet na konec máme pořád ještě času dost!“

„Eh, nač ty řeči,“ odpověděl Wlnovskému tesař Smith, který právě přivlékl z podpalubí bečku rumu jako důkaz, že už je opravdu pozdě na řeči, když si troufal vypáčit dveře do skladiště. „Ted je zase čas na něco jiného!“

„Chlapci, mějte rozum –“

„Poslyšte, starej, nic ve zlým, ale my ted' spoléháme víc na tento rozum tady“ – a mluvčí ukázal na bečku – „než na ten váš.“

„Nechte ho – pojd'me raději pít,“ navrhoval druhý.

„Bodejt', to je aspoň řeč, to si dám líbit,“ volal třetí.

Stařec se snažil mluvit dál, ale lodníci se k němu obrátili zády. I nezbylo mu, než aby se vrátil k Moorovi, který opřen o hlavní stožár, úporně přemýšlel.

Ze zádi vraku se vzápětí ozvala pijácká:

*Nám žízeň hrdlo vysouší,
rum proto potřeba je pít,
ať jiní vodu čistou okouší,
my rum a rum jen budem pít,
my rum jen budem pít!*

*My jsme ti hoši veselí,
ti statní hoši z Mokrovic,
my probili tak mnohou noc,
a snad už neprobijem víc,
snad neprobijem víc!*

„Moore,“ oslovil stařec prvního kormidelníka, „musíme něco podniknout – takhle opravdu začíná konec.“

Moore místo odpovědi zamířil na zád'. Wlnovský za ním. Rázným pohybem ruky si Moore zjednal ticho a velmi zostra poručil: „Pít se nebude!“

„A pročpak ne? Kdo nám to zakáže – snad vy, kapitáne potápějící se lodi?“

„Kapitán Moore – kapitán vraku, to se to rýmuje!“

„Možná že já, možná že někdo z vás, kterému ještě nepřeskočilo poslední kolečko v hlavě. Kam se chcete takhle dostat, ptám se vás?“

„Kam bychom se chtěli dostat? Kam nás čert ponese!“

„Vemte rozum do hrsti a uvažte, v čem jste a co se má stát; jsem s vámi a udělám všechno, co za dobré uznáte, ale pít vám nedovolím, to vemte na vědomí!“

„On nám nedovolí, on nám nedovolí...“

„A jak nám ráčíte zabránit – kapitáne?“

„Nu, k tomu není moc zapotřebí. Já a Ready stačíme, abychom vás pokrotili. Pušky a ostatní zbraně máme v rukou my, to víte. Za pět minut může tady být pořádek jako ve škole.“

Loďníci znali bezohlednost Moorovu, aby věděli, že nemluví nadarmo. Zarazili se, ale než mohli sami promluvit, ozval se Moore znova:

„Hled'te, mně záleží na životě zrovna tak jako vám! Jestli někdo ví, co by se mělo stát, ať to řekne, když ne, vyslechněte mě!“

Námořníci sestrčili hlavy dohromady a po chvílce prohlásili, že by chtěli znát, co Moore navrhuje.

„Zbyl nám jen jeden dobrý člun, ostatní jsou pryč,“ mluvil pevně a tvrdě Moore. „Tato kocábka se co nevidět potopí, to je jisté, voda se odpumpovat nedá. Což kdybychom tedy teď, kdy už je moře klidnější, nasedli všichni do člunu a pokusili se dostat na některý z korálových ostrovů, které nemohou být daleko. Až budeme mít pevnou půdu pod nohama, můžete pít, co vám hrdlo ráčí. Rumu si můžete vzít s sebou, kolik chcete, ve skladišti je ho dost. – To je můj návrh. Co říkáte, Ready, je to jasný návrh?“

„Myslím, že velmi jasný. Kdo chce, může mu rozumět. Jenže –“

„Jaképak jenže –“

„Co s rodinou Brownovou a s kapitánem? Do jednoho člunu se všichni nevejdeme.“

„Kapitána tady nechat nemůžeme,“ prohlásil loďník.

„A Brownovi?“

Na chvílku nastalo rozpačité ticho.

„Nu, jaká pomoc, všichni se zachránit nemůžeme.“

„Bližší košile nežli kabát, to je jisté.“

„To se rozumí!“

„Dobrá, souhlasím s vámi,“ řekl Moore, když postřehl náladu mezi loďníky. „Každý ať se stará sám o sebe, jak může! Platí?“

„Platí,“ odpověděli loďníci.

Takřka bez rozkazu se rozběhli připravovat člun. Zatímco jedni snášeli zásoby potravin ze skladiště, suchary, sušené maso, pitnou vodu a rum, začali jiní prosekávat zábradlí kolem paluby, aby člun, když nebylo stěžně, pomocí něhož by jej mohli zvednout, snadněji

spustili na vodu. Moore si připravoval svůj příruční kvadrant, několik pušek, prach, střelivo a mapy.

Starý Wlnovský přihlížel, ale nezúčastnil se těchto prací.

Když námořníci spustili člun na vodu a srovnali jej ve směru větru, objevil se na palubě Brown. Díval se chvíli na podivné přípravy a nemohl je zpočátku pochopit. Až když spatřil kapitána v bezvědomí, napadlo ho, že se snad posádka vzbouřila.

Z těchto dohadů ho vyvedl Wlnovský, na něhož se Brown obrátil s otázkou, co to všechno má znamenat, a pokud to bylo možné, šetrně, ale jasně mu naznačil, oč jde.

„Rozhodli se prostě opustit loď.“

„Obávám se, pane Wlnovský, že má žena není teď schopna vydat se na moře v tomto člunu,“ namítal Brown.

„Já myslím, pane, že nehodlají vzít s sebou ani vás, ani vaši rodinu – měli jakousi radu a Moore –“

„Snad nechcete říci –?“

„Vím, že je to pro vás kruté, ale od nich je to méně kruté, než si myslíte. Tam, kde běží o život, pamatuje každý především sám na sebe. Podobné věci jsem viděl a zažil vícekrát. Nezbyvá než se s tím smířit,“ říkal Wlnovský mírně, ale pevně.

„Ale to přece není možné! To je nelidské počínání –“

„Ach, je to až příliš lidské.“

„A co pan Moore?“

„Bojím se, že ten je z nich nejtvrdší, škoda každého slova. Ostatně ani po rozumu nemohou dělat jinak. I kdyby vás chtěli vzít s sebou, nebylo by to možné, člun tolik lidí a potravin pro ně prostě neunes. Kdybychom nasedli všichni, co jsme na lodi, zahynuli bychom zcela jistě. Proto se ani nepokouším je přemluvit, aby vás vzali s sebou. Neprospělo by to ani jim, ani nám.“

„Jak to – nám? Což vy s nimi nepojedete?“

„Ne, pane. Já zůstanu na lodi...“

„Ale zůstat znamená jistou záhubu,“ zvolal Brown a v jeho očích bylo vidět úzkost a naději zároveň.

„Jsem starý člověk a málo už na mně záleží. Na moři jsem žil, na něm i umřel. Co na tom, zda dnes nebo zítra? Beze mne byste zahynuli. Se mnou se, dále Bůh, můžeme ještě všichni zachránit.“

Brown nevěděl, co říci. Když se před chvílí od Wlnovského dověděl, že se námořníci pokusí o záchranu, ale jeho i se ženou a dětmi nechají na lodi, zmocnilo se ho strašlivé rozhořčení vůči lidem. A hle, teď stojí před ním neznámý člověk, který ho chce zachránit a dává přitom všanc vlastní život. Proč to dělá? Daleko od světa a jeho uznání, jen tak – když jen moře a vítr jsou svědky tohoto počínání?

V tu chvíli zvedli lodníci tělo kapitána Osborna, který byl pořád ještě v bezvědomí, a Wlnovský se rozběhl jim pomoci. Když snesli kapitána do člunu, radil jim, jak a kam ho uložit a jak s ním zacházet, až se probere z mdlob.

„Tak a teď, kormidelníku, vy,“ vyzval jeden lodník Wlnovského.

„Já s vámi nepojedu, hoši!“ Když se všichni na něho překvapeně a nechápavě podívali, dodal: „Ale mám k vám jednu prosbu, Moore! Jestli se vám podaří se zachránit – a to vám z celého srdce přeju – nezapomeňte na ty, kteří zůstali tady, a udělejte všechno, aby se po nich pátralo.“

„Nemluvte nesmysly, Ready, a dělejte, ať už odrazíme od této děravé bedny!“ odpověděl první kormidelník.

„Už jsem řekl – já zůstanu tady.“

„Zbláznil jste se, člověče?“ Moore se rozkřikl: „Nezdržujte!“

„Jeďte už, jeďte, Bůh s vámi,“ řekl pevně stařec, pokynul všem rukou na rozloučenou, obrátil se a kráčel k Brownovi, který stál jako socha u dveří ke kajutám. Moore zaraženě hleděl za starým námořníkem a když viděl, že se Wlnovský opravdu nevrátí, potřásl hlavou a rychle dal vzteklý rozkaz: „Veslujte!“

Šest námořníků se vzápětí opřelo do vesel a člun začal klouzat po vlnách k severovýchodu.

ZEMĚ

Člun se už pomalu ztrácel na obzoru a Brown a Wlnovský pořád ještě beze slova hleděli za ním. Browna po onom okamžiku naděje, vyvolané slovy starého námořníka, znova napadlo, že s člunem přece jen mizí poslední možnost záchrany. Starý námořník však vypadal klidně a nakonec řekl nahlas, o čem uvažoval:

„Myslí si, že jsou už zachráněni a my ztraceni.“

„Což tomu tak není?“ vydechl Brown.

„Je a není. My máme při nejmenším stejnou naději jako oni.“

„To by se musel stát zázrak.“

„Ne, na potápějících se lodích se zázraky zpravidla nedějí. Záleží teď především na nás,“ odpověděl Wlnovský pevně, šel, nařídil kormidlo po větru a upevnil je provazem, aby se o ně už nemusil starat. Pak prošel po celé palubě a sestoupil do podpalubí, kde se zdržel dobrou čtvrt hodinu. Když se vrátil, pozoroval bedlivě moře, které se ponenáhlu uklidňovalo a jehož zmenšujícími se vlnami si vrakrazil vytrvale cestu.

Brown seděl netečně na kupě zmáčených plachet, s hlavou zabořenou do rukou.

„Vzchopte se, pane,“ oslovil ho Wlnovský. „Kdybych považoval naše postavení za ztracené, řekl bych vám to rovnou – není kdy na schovávanou. Doufám, že se nám podaří zachránit se, ale nesmíte překážet svým neužitečným zoufalstvím.“

Kormidelník mluvil tak ostře a přísně, že Brown překvapeně zvedl hlavu a začervenál se jako napomenutý chlapec.

„Poslyšte,“ pokračoval stařec mírněji, „budu s vámi mluvit jako námořník, otevřeně a bez obalu, a vy se snažte podle toho jednat. Největší nebezpečí, které nám a lodi v této chvíli bezprostředně hrozí, je v tom, že voda už z dobré poloviny zatopila podpalubí. Ale za poslední dvě hodiny, jak jsem si právě zjistil, stoupla jen o dva palce. Snad je to tím, že se už loď tolik nezmítá. Udržíme se takto nad vodou dobrých třicet hodin, ne-li víc, kdy můžeme být jisti, že se loď nepotopí. Co se všechno může stát za třicet hodin! Což když potkáme nějakou loď? Mimoto jsme v oblasti korálových ostrůvků a máme naději, že se na některém z nich zachráníme. S tím už jsem počítal, když jsem odmítl jet s ostatními. Teď záleží na tom, abychom dorazili k pevnině, dřív než uplyne třicet hodin.“

„Vy tedy myslíte –“

„Ano, doufám pevně, že se mi to podaří. Ale k tomu potřebuji vaše ruce.“

„Když zachráníte mou rodinu, můžete žádat cokoli –“

„Děkuji, pane, copak já potřebuji? Co byste mi chtěl dát, mně, který nemá na světě živé duše?“

„Přece –“

„Nechme řeči a jednejme! Jděte a připravte se, abyste mi mohl pomoci, až bude potřeba. Paní zatím nic neříkejte a Vilíka mi pošlete sem. Musí taky pomáhat.“

Brown odešel a za chvíli se objevil na palubě Vilík. Kormidelník mu neponechal času, aby se vyptával, a stručně mu vyložil, co se stalo a co je třeba dělat. Chlapec se zprvu poděsil, ale pevná slova námořníka ho uklidnila.

„Napřed připravíme nějaký oběd. Pro Jonnyho budeme musít sehnat trochu mléka. Pojd', ukážu ti, jak se dojí koza, já zatím seženu něco na pekáč.“

Společnému jejich úsilí se podařilo ze soleného hovězího a vepřového masa připravit jakous takous polévku a pečení. Rodina poobědvala, aniž měla kromě otce a Vilíka tušení, jak se věci mají. Po obědě si šly děti lehnout, aby se po probdělých nocích trochu vyspaly; taky paní Brownová, které se ulevilo, jakmile ustalo zmítání lodi, usnula.

Všechno to zapadalo do plánů Wlnovského, který hned po obědě odešel na palubu. Když muži, to jest Brown a Vilík, zasnětili i Juditu a nařídili jí, aby nepouštěla děti z kajuty, mohli se vydat za ním.

Uprostřed divoké spouště na kapitánském můstku stál starý námořník skloněný nad mapou. Sám a sám, nehybný jako socha, na pozadí siné oblohy splývající s mořem, vypadal jako přízrak, jako zjevení z nějaké neskutečné historie. Z jeho stařecké postavy vyzařoval podivný stesk – bylo ho možno takřka hmatat. Na okamžik se Browna zmocnila úzkost, připadalo mu, že stařec, bytost z jiného světa, zkameněl. „Opustili nás,“ blesklo Brownovi mimovolně hlavou, „a toho zde nechali, aby nás hlídal – kormidelníka smrti.“

Ale Brownovo přeludné vidění trvalo jen okamžik. Starý námořník zvedl hlavu a z jeho modrých očí zářilo tolik jasu a důvěry, že Brownův strach rázem zase roztál.

„Pojďte, pojd'te,“ vítal je Wlnovský, „ukážu vám, kde asi jsme. Zeměpisnou délku sice zjistit nemohu, ale podle šířky jsme na této rovnoběžce. Ta, jak vidíte, probíhá tady těmi skupinami ostrovů. Myslím, že jsme někde mezi nimi anebo aspoň blízko nich. – Tak,

ted' spravíme tamhle ten člun. Má sice proražené dno, ale natolik se v tesařině vyznám, abych ho dal nějak dohromady.“

Všichni tři se dali horlivě do práce.

Jednu chvíli, když odhazoval do moře kus odříznutého dřeva, zadíval se námořník upřeně do vody. „Hm, hm.“ Brown a Vilík ho nechápavě pozorovali. Wlnovský ukazoval rukou.

„Vidíte tamhle ten chuchvalec?“

„Ano, vidím,“ řekl Vilík.

„To je mořská tráva.“ Oba Brownové nevěděli, co tím kormidelník myslí. „Ten chuchvalec znamená, že je blízko země! Není to sice důkaz –“

„Tamhle vidím nějaké ptáky,“ vykřikl Vilík, který se na slovo země rozhlédl po moři.

„Panečku, to už by bylo něco onačejšího!“ Wlnovský pustil z ruky sekeru a rozhlédl se po obzoru. „Ano, máš pravdu, Vilíku. A jestliže jsou tu ptáci, máme znova potvrzeno, že země nemůže být daleko, ptáci se nikdy od pevniny příliš nevzdalují.“

Vilík zatančil po palubě.

„Počkej, chlapče, počkej ještě! Ptáci a tráva sice napovídají, že země je nedaleko, jenže se z nich nedá uhodnout, kterým směrem leží. My ji můžeme taky minout, ač budeme třeba několik mil od ní. Ještě nejásej! Pojd', pustíme se raději zas do práce, která nám bude později velmi prospěšná, ať už se stane cokoli.“

Ke čtvrté hodině dovedl Brown na palubu děti. Ty napřed vyjeveně hleděly na nepořádek, ale po chvíli začaly dovádět, jako by se nic nebylo stalo. Brown nestačil dávat pozor hlavně na Tomíka, postrach rodiny, který se hned vzpínal na palubní zábradlí, hned se zas blížil k místu nechráněnému zábradlím, tahal za lano, na kterém byla připevněna vrcholová plachta, a překážel Wlnovskému. Brown nakonec práce nechal, když mu stařec uložil, aby bedlivě obzírál obzor. V jedné chvíli pak musil povolit a nasadit dalekohled, který si donesl z kapitánské kajuty, i k očím Tomíkovi. Ten se rozhlédl na všechny strany a zřejmě neuspokojen dalekohled vrátil.

„Nu tak, co jsi viděl?“ ptal se ho posměšně otec.

„Nic,“ odpověděl uraženě malý všetečka. „Jenom tamhle rostou z vody nějaké stromy.“

„Cože? – Kdes to viděl?“

„Tamhle,“ mávl kluk rukou a odběhl.

Brown se díval směrem, který mu hoch s takovou určitostí naznačil, ale neviděl nic, jenom jakýsi šedavý obláček těsně nad vodou. Ale protože chlapec trval na svém i tehdy, když ho otec zavolal a nasadil mu dalekohled na oči znova, a označil zcela přesně totéž místo jako poprvé, šel se Brown poradit s kormidelníkem. Ten poprvé vypadl poněkud ze svého klidu, chopil se dalekohledu a pozorně se zadíval směrem, který mu Tomík udal.

Díval se dlouho, všem to připadalo jako věčnost! Konečně dalekohled spustil a řekl: „Myslím, že kluk má pravdu. Jsou to stromy.“

Všichni, kdož stáli kolem starého námořníka, zatajili dech.

„Je to velmi daleko – země sama je ještě pod obzorem, nad ním vyvstávají jenom palmy, malý zelený obláček.“

Dalekohled šel z ruky do ruky, ale nikdo neviděl to, co se podařilo zahlédnout bystrým očím Tomíkovým a co s jeho upozorněním rozpoznaly i zkušené oči starého námořníka.

„Musíme ještě hodinu počkat, pak uvidíme víc,“ řekl Wlnovský a šel ke kormidlu, aby nařídil loď k „obláčku“, který jinak v dosavadním směru musili minout o několik mil vlevo. Vrak se pohyboval nyní poněkud šikmo ke směru větru a vln, a proto postupoval ještě těžkopádněji.

Z práce už nebylo nic. I sám kormidelník se co chvíli zadíval směrem, kterým si loď razila cestu, ostatní pak nespouštěli očí z obzoru ani na okamžik. Jako na zavanou přišla na palubu i Judita s dětmi. Minuta za minutou plynuly v tíživém a nesnesitelně napjatém očekávání. Wlnovský sešel do podpalubí a vracel se tam pak každou půlhodinu; jednou přinesl svazek lan, po druhé novou sekýru, které však nepoužil.

Konečně – konečně si zase vyžádal dalekohled. Jenom kratičko ho přidržel u očí a už ho zase odkládal.

„Ano, tentokrát mohu s jistotou říci, že je to země.“

„Země!“ Ach, jak si ještě před hodinou zcela jinak představovali všichni tento okamžik. Jak se chystali jásat, volat - - - A nyní stáli tiše, se sevřeným hrdlem.

Země! Do toho slova jako by se jim v tu chvíli slila představa všech pevnin, východisko a cíl všech návratů lidí. Místo utrpení, žalu, strádání, lopoty, a přece zase místo veškeré radosti, naděje a víry člověkovy, jeho dílna, zahrada a domov, svěšené mu po dobu života na vteřinu v toku věčnosti. Země! Sladká, vytoužená země!

Starý námořník se s pochopením díval na Browna a nerušil ho. Po chvíli však k němu přistoupil a vzal ho jemně za loket: „Musíte mi pomoci, sám nestačím. Pokusíme se natáhnout ještě nějaké plachty, třeba jenom od stěžně k zábradlí. Musíme plout rychleji, buď jak buď rychleji, abychom se ještě před večerem dostali k ostrovu.“

Brown a Vilík si ani nevšimli naléhavosti, s níž Wlnovský mluvil, a dali se do práce. A zatímco se „Pacifik“ pomalu, stopu za stopou blížil k cíli, ach, ještě tak vzdálenému, upevňovali plachty na obou stranách hlavního stožáru. Jejich síly stačily právě tak na plachty nejmenší, ale i ty, sotvaže je napjali, nabraly vítr a loď plula rychleji.

Teprve když byli hotovi, přiznal kormidelník, co ho vedlo k tomuto opatření: „Je sice pravda, že bych nemohl zaručit hladké přistání za tmy, což by nebylo to nejhorší, protože bychom mohli kroužit kolem ostrova až do rána. Ale bojím se, že bychom se tak dlouho neudrželi na hladině. Voda v podpalubí za poslední dvě hodiny nad očekávání rychle stoupla. Nedovedu si vysvětlit, co se stalo. Tolik však je jisté, že bychom vydrželi jen deset hodin, ne třicet, – tedy ani ne do rána.“

Brown zatěkal neklidně očima.

„Nelekejte se, můj odhad je střízlivý. K pevnině za dosavadní rychlosti mátně tři čtyři hodiny. S novými plachtami tam můžeme být o půl, ba i o celou hodinu dřív, rozhodně tedy ještě za světla.“

„Jste si jist, že dorazíme k ostrovu bez pohromy?“

„Když se nestane něco, co je mimo mou zkušenost. Jděte teď zase dolů k paní, vezměte s sebou i děti, protože zde nemůžeme na ně dávat pozor. Vilíka mi nechte tady, kdybych něco potřeboval – já musím teď ke kormidlu, abychom pluli co možná přímo a neztratili ani stopu zajižďkami. Až bude potřeba, zavolám vás. Dočkáte se –“

Brown sebral Jonnyho, Karličku a Tomíka a sestoupil do kajuty. Wlnovský se postavil ke kormidlu a Vilík vedle něho. Po dvou hodinách, kdy „Pacifik“ plul rychleji, než stařec předpokládal,

protože vítr mezitím zesílil, se ukázalo, že ostrov je mnohem blíž, než se dalo dřív odhadnout. Byl totiž velmi nízký.

Už bylo zřetelně vidět jeho břehy, které jako ostrá, tenká čára podtrhovaly svou hnědí zelený porost a dělily jej od sinavé barvy vody. Čím blíž byl, tím víc připadal jako přelud, jako obrázek na skle, který voda co chvíli může spláchnout. Vilík, který nespouštěl z toho přeludu zrak, si chvílemi musil protřít oči, obraz ostrova se mu rozplýval a mizel jako fata morgána, a jenom soustředěná tvář starého námořníka, plná důvěry a klidu, ho vždycky ujistila o tom, že ostrov je skutečnost.

Konečně se octli na půl míle od ostrova a Vilík rozeznával už jednotlivé kmeny palem, křoviska i menší zálivy.

„Dojdi pro otce. Musíme stáhnout plachty.“

Starý kormidelník velmi dobře promyslel, jak přistát. Ostrov, k němuž se blížili, byl jeden z korálových ostrovů, jakých je v teplých vodách Indického a Tichého oceánu na tisíce. Bývají na mořských mělčinách, mívají nízké břehy a přistání s větší lodí je na závětrné straně pro skaliska a mělčiny obtížné. Jenom na straně návětrné bývá hloubka větší, břehy jako zeď spadají srážně do hloubky až padesáti provazců, a u nich se dá zakotvit.

Už z dálky kormidelník zamířil ke straně západní. Protože chtěl přistát pomalu a měkce, musil stahovat jednu plachtu po druhé tak, aby loď u ostrova plula už jen setrvačností.

Proto napřed svinul plachty pomocné; loď zmírnila rychlost. Malá vrcholová plachta zůstala napjata. Wlnovský svěřil na chvíli kormidlo Brownovi a sám dalekohledem pozoroval břeh ostrova. „Musíme se snažit najít nějaký malý záliv, abychom zajeli k ostrovu co nejbliž a usadili loď co možná na pevném dně. Jinak by nám klesla hned zítra do hloubky. Tamhle, zdá se mi, takový záliv vidím.“

A zase se chopil kormidla, nařídil směr a znovu vyčkával. Když se pak octli na pět set stop od břehu, rozkázal stručně: „Spust'te plachtu na hlavním stěžni – přesekejte lana!“

„Pacifik“ ubral znovu na rychlosti – plul měkčeji, pomaleji.

A pak nastal ten okamžik! Loď proklouzla mezi dvěma výběžky – nových pár stop – už, už! – Pak loď zespoda zapraskala – po čemsi drsně sklouzla – nový praskot, náraz, ještě jeden – vlna loď

nadzvedla, poponesla ji, a loď najednou dosedla – rachot a pak náhlé ticho – Loď nepohnutě stanula!

V ten okamžik pustil Wlnovský kormidlo a rozběhl se k zábradlí. Oběhl je kolem dokola, zkoumal polohu. Loď, zdálo se, uvázla zádí i přídí pevně na zemi.

„Jak by ji tam posadil,“ řekl s úlevou kormidelník a otřel si čelo.

NA PEVNÉ PŮDĚ

Vrak „Pacifiku“ stojí nehnutě, mlčenlivý, mrtvý – jen drobné vlny narážejí na jeho boky. Na palubě je ticho, stromy na ostrově se rovněž nehýbají.

Svítá.

Ze dveří z podpalubí vyražejí Romulus a Remus a za nimi dobíhá drobný Rek kapitána Osborna; rozbíhají se po palubě a zastavují se na velitelském můstku. Se sedátka se zvedá starý námořník, který tam po včerejší dřině usnul; usnul na stráži vraku, uvízlém uprostřed nesmírných vod, daleko od lidských příbytků; stačil tak tak připravit večeři. Ale sám nejedl, usnul, jak dosedl.

„Reku, buď tiše, jinak mi vzbouříš celý dům – ticho! – – – No, no, já vím, ztratils pána, hodného pána. Ale neboj se, nebude ti ani u nás zle,“ bručí stařec a protírá si oči. „No ovšem, na vás jsme včera zapomněli, nu, jak by ne – bylo toho trochu moc. Tak pojďte, darebové, půjdeme se podívat do kuchyně, já mám taky hlad.“

Po čtvrt hodině se vrací a rozhlíží se po palubě a znova začíná samomluvu: „Co teď? Co napřed a co potom? Nejdřív si snad zapíšem, co je potřeba vzít s sebou hned.“ Vytahuje notes a pomalu píše, co nahlas sám sobě diktuje. Když skončí, zastrčí zápisník do kapsy.

„A teď abych šel dělat oheň: uvařím nějaké maso, abychom měli už i oběd.“ Uvařil snídani, nakrmil a podojil kozy, ovce i krávu a šel vzbudit Brownovy. Hned po snídani vyzval Browna a Vilíka, aby mu šli pomoci dodělat člun.

„Ale tyhleto cestovní šaty,“ obrátil se jakoby žertem na Browna, „nechte, pane, tady, teď budete potřebovat pracovní, pořád a pořád jen pracovní. Jestli s sebou žádné nemáte, vyberte si nějaké z garderoby kapitánovy nebo Moorovy.“

Když se po půl hodině objevil Brown na palubě v obnošených kapitánových šatech, byl trochu rozpačitý a netrvalo dlouho, začal zase se svými obavami z budoucího života.

„Co budeme v této pustině jíst,“ ukazoval rukou na ostrov, na němž nebylo stop života.

„Nu, to mi dělá nejmenší starosti,“ odpověděl námořník. „Je zde tolik kokosových palm, že se nemusíte bát smrti z hladu. Ostatně, co chcete, při ztroskotání si můžeme těžko poroučet, co má na pustém ostrově být a co ne,“ dodal posměšně.

„A proč chcete odejít na ostrov, pane Wlnovský? Nebylo by to bezpečnější na lodi? Žena i děti zde mají určité pohodlí a jsme tady taky víc chráněni jak před nepohodou, tak před jinými protivenstvími.“

„Na lodi zůstat nemůžeme,“ řekl námořník rozhodně, „protože při první bouři strhne voda vrak se vším všudy do moře. Naopak, musíme spěchat, abychom přenesli z lodi všechny zásoby, co se nám podaří zachránit. Bez nich by nám bylo všelijak. Jestli se nám podaří dopravit na břeh třeba jen část, není se třeba ničeho bát i na delší dobu.“

„Vy tedy počítáte, že zde zůstaneme delší dobu?“ zvolal polekaně Brown.

„Nevím. Možná že ne, možná že dokonce déle, než si dovedeme dnes představit,“ – odpověděl stařec mnohoznačně.

„Ale považte, co mluvíte, pane Wlnovský! Pomyslete na mou ženu, na malé děti – jaký osud je čeká! Je hrozné pomyšlení, že bychom zde měli zůstat trvale.“

Starému námořníkovi došla zřejmě už trpělivost. Zvedl hlavu od práce, podepřel se o sekýru, kterou právě držel v ruce, a chladně řekl: „Vy jste divný člověk, pane Browne. Když jste včera odpoledne spatřil tento kus země – a bylo to ještě jen kus mlhy – byl byste plakal radostí nad tím, že jste zachráněn, vy i vaše rodina. A za pár hodin jste nespokojen. Místo abyste byl vděčný za to hlavní – za

život – žehráte na věci vedlejší, na jeho okolnosti. Cožpak není konec konců jedno, kde člověk tráví kus svého života? Cožpak není jeho práce na světě stejná tu i tam a jinde? Pravda, člověk touží po společenství, má žít s lidmi, ale když zde máte celou svou rodinu, není i tato podmínka vlastně splněna? – Ale – nač ostatně všechny ty řeči: Nechte nářků, vyhrňte rukávy a pojďte mi pomoci.“

Stařec se při řeči rozohnil. Mluvil nezvykle rychle, skoro překotně, Jako by se styděl a spěchal odbýt si tuto nepříjemnost. Brown neodpověděl. Už podruhé se musel začervenat před tímto chudásem, on, bývalý vládní úředník, statkář, člověk bohatý, vzdělaný, pokládáný ode všech za rozumného muže.

Nastalo ticho, jen údery sekery jakoby dotvrzovaly řeč námořníkovu.

Brown chodil po palubě. Slova starcova se ho hluboce dotkla; chvílemi se cítil uražen, ba ponížen, chvílemi se ho zase zmocňoval nepříjemný, ale naléhavý pocit, že stařec má pravdu. Tyto dva pocity v něm zápasily, a hned ten, hned onen nabýval vrchu. Nakonec přistoupil k opravované loďce, vzal do ruky sekuru a řekl: „Máte pravdu, pane Wlnovský, poručte, co mám dělat.“

Po hodině člun jakžtakž vyspravili prkny a zalili je dehtem, který Vilík ohříval v kuchyni; nato natáhl kormidelník po obou stranách dna plachty, pevně je přibil a znova zalil dehtem. Loďka nevypadala v této záplatované parádě nijak pěkně.

„Nějaký čas to vydrží, později to dáme do lepšího pořádku. Teď nás čeká těžší úkol. Dostat člun na vodu. Je nás na to trochu málo.“

Ale i zde si zkušený člověk dovedl poradit. Ze dvou ráhen udělal jakési zdvihadlo, a s pomocí lan a kladek se jim podařilo namáhavě, ale bez škody spustit plavidlo na vodu. Když se loďka zahoupala na vodě, starý námořník se usmál jako dítě, kterému se vydařila hračka, zvláště když zjistil, že člun vodu skoro nepropouští.

A už bylo poledne a Vilík i Brown se divili, jak rychle těch několik hodin od rána uběhlo. Sotva trochu pojedli, spěchali zase na palubu. Brown první.

„A co teď, pane Wlnovský?“

„Chtěj nechtěj se musíme napřed podívat na břeh; tamhle v té zátoce, zdá se mi, je místo, kde bychom se mohli nejpříhodněji

utábořit. Některé věci můžeme už vzít s sebou. Plachtu, nějaké provazy, sekry, pušky – tamta ráhna, Vilíku, svaž je k sobě, potáhneme je za sebou.“

Sotva člun naložili, vyrazili šikmým směrem k břehu.

V několika minutách se octli v malé zátoce; voda tam byla mělká, křišťálově průsvitná. Písek, který prosvítal vodou, pokračoval na břehu a pokrýval malé prostranství, chráněné ze tří stran hustým stromovím.

Člun měkce zašustil o písek a trosečníci vystoupili. S jakýmsi ostychem se rozhlédli kolem sebe. Kolem dokola stály vysoké palmy, v jejich korunách se houpaly kokosové ořechy. Pod palmami bujela hustá změť křoví.

„Půjdeme se podívat trochu do lesa,“ řekl Wlnovský. „Nemyslím sice, že budeme potřebovat pušku, protože na takových ostrovech, pokud vím, nežijí šelmy, ale vezmeme si ji přece jen s sebou.“

Prošli kousek lesa kolem písčiny a vrátili se k člunu.

„Tam, na tom malém kopečku bychom mohli prozatím postavit stany. Ne hned, do večera sem musíme přivést ještě mnoho věcí, které budeme potřebovat už od počátku. Doneseme si tam jen plachtu, provazy a sekry a vrátíme se zase na loď,“ řekl kormidelník.

Na zpáteční cestě se dohodli, že napřed převezou Juditu, Tomíka, Karličku a psy, kteří by mohli na ostrově už hlídat, paní Brownovou s Jonnym že nechají zatím na lodi.

S Juditou, dětmi a psy převezli podruhé lehčí náradí, lopaty, motyky, menší plachtu, a znova odnesli všechny přivezené věci k malému kopečku. I Tomík a Karlička pomáhali. Psi pobíhali po břehu a v houští a jejich pohyb a štěkání oživily rázem celý ten nedotčený kousek světa.

„Tady ty dvě palmy se znamenitě hodí k tomu, abychom mezi nimi zřídili stan,“ ukazoval Wlnovský, když všechny věci byly na pahorku. „Uvážeme na ně ráhno, přes ně přehodíme plachtu a tu pak upevníme. Pro začátek to stačí – bude to jenom střecha nad hlavou, ale dobrá střecha. Z jiných plachet přiděláme čelní stěny. Tento stan bude pro paní a pro Juditu, Karličku a Jonnyho. Pro muže postavíme druhý.“

Kormidelník zašel na lodi do skladiště, kde vybral ze zásob malou vrcholovou plachtu, kotvu a jehlu s motouzem, a vydal se znovu na břeh. Člun, který mu pomohl Vilík naložit, byl zatížen, div se nepotopil. K plachtoví a provazům přibýly tentokráte už i prostěradla, příkrývky a různé jiné spací potřeby. Sotva kormidelník doplul k tábořišti, začalo znovu stěhování k pahorku. Když upevnil ráhno pro druhý stan mezi kmeny jiných dvou palem, aby Brown mohl s Juditou pokračovat v práci, odjel znova k vraku.

Tam mu zatím Vilík připravil na palubu podle jeho dřívějších pokynů spoustu drobných věcí z kuchyně; talíře, pánve, mísy, lžíce, a z ložnice další pokrývky a polštáře. Kormidelník vystoupil na loď a přinesl těžší věci, jako rohožky, pytel sucharů, pytel brambor, sůl, něco cukru, sušené maso. Všechno to narovnal k místu, kde nebylo zábradlí, a Vilík mu je pak podával odtud do člunu. Šlo to takhle až kupodivu rychle. Na druhé straně Brown věci, které kormidelník složil na břeh, odnášel ke stanům. Jenom jednou námořník vystoupil na břeh, aby Juditě, která zatím byla hotova i s úpravou okolí a vnitřku druhého stanu, ukázal, jak zavěsit čelní plachty a jak všechny plachty jednoho stanu sešit k sobě.

Hodina za hodinou rychle utíkaly, práce pokračovala, a když Wlnovský dovezl všechny potřebné rohožky, vyzval Browna, aby s ním jel pro paní. Uložili ji ve stanu na lůžko, které bylo sice na zemi, ale za to bezpečné, jak s úsměvem prohlásila, a hlavně: nehoupalo se. Děti se rozběhly k vodě a daly se do stavby rybníčků, řek a tunelů, šťastné jako před dvěma měsíci v Anglii – nebylo v tom pro ně rozdílu.

Ještě dvakrát zajel Wlnovský s Vilíkem k lodi pro další a další věci, které se mu zdály naléhavě potřebné. Když však se naposled zároveň s Vilíkem vrátil, unaveně usedl.

„Však už jsem vás chtěl požádat, abyste si odpočinul, jste od časného rána v jednom kuse na nohou,“ řekl Brown. „Co je potřeba, uděláme už my, vy jenom radte.“

„Nu, co bychom dnes už dělali,“ odpověděl stařec. „Za hodinu se začne šéřit a půjdeme všichni spát. Vilíku, dones pár kamenů, postavíme ohniště. Judita by mohla zatím nasbírat trochu suchého dříví.“

Zanedlouho šlehal už vesele oheň.

„Ach, já starý osel –“ udeřil se najednou Wlnovský do čela. „Maso máme, sůl máme, koření máme, pánve, hrnce, talíře a lžíce máme a večeřet přece jen nebudeme. Hádej, Vilíku, proč?“ smál se a vstával.

Všichni se na něho nechápavě zadívali. Až Judita na to přišla: „Voda není,“ řekla svým stručným způsobem.

„Ano, voda, voda! Máme jí kolem sebe oceán, ale ta je tak dobrá nejvyš pro lodi, a ještě ne vždycky, jak je vidět. Vidíš, brachu, ono se to lehce řekne ‚sedni si‘. Pojď, Vilíku, pojď se mnou, musíme podojit kozy a nakrmit je a přivést soudek vody.“

Znovu se vydali k vraku, který se v paprscích slunce sklánějícího se k obzoru rýsoval na západním nebi jako cosi už nepotřebného, mrtvého; zvláštní smutek opuštěnosti vycházel z masy dřeva zvedajícího se nehybně z vody.

Za hodinu se sesedli všichni na plachtě prostřené u ohniště, kde Brown z několika tyček a kusů plachty zatěžkané na zemi kameny zřídil nízký stůl.

A pak náhle, jak tomu bývá na moři vždycky, nastal večer. Nad ztroskotanci se uzavřela neproniknutelná tma a oddělila Je od všeho ostatního světa. Jako z veliké dálky doléhal k nim šum moře a ukolébával je do spánku první nocí na ostrově.

PRVNÍ DNY NA OSTROVĚ

Přes velkou únavu spal Brown špatně. Každou chvíli se probouzel, jednou ho vylekal sen, odrážející strašné události, které právě prožili, podruhé zas obavy, co bude dál. Několikrát vyšel tiše před stan. Nikde se nic nehýbalo, jen nárazy vln na břeh rušily klid hluboké hvězdnaté noci.

Sotva vyšlo slunce, oblékl se, což nedalo velkou práci, protože ulehl jako všichni ostatní v denním oděvu, vzal pušku, několik nábojů, přivolal Romula a Rema a vydal se na průzkum nejbližšího okolí. Dal se nejdříve po jižním břehu. Šel půl hodiny, přelézal drobné kopečky, proplétal se houštím. Nikde nic. I vrátil se k táboru,

kde všichni ještě spali, a začal prozkoumávat břeh na druhé straně ležení. Také odtud se po hodině vrátil. Zdálo se, že ostrov není osídlen, nejmenší stopa nesvědčila o tom, že by se lidská noha dotkla půdy ostrova.

Vědomí, že není třeba se bát lidí, ho jednak uklidňovalo, jednak zase naplňovalo starostmi, protože bylo zřejmé, že trosečníci jsou odkázáni ve všem všudy jen na sebe. Brown, který se dosud v životě nesetkal s takovými nepředvídanými těžkostmi, člověk, který měl vždy úspěch, chvílemi upadal do malomyslnosti, chvílemi se zase utěšoval. „Hlady snad neumřeme a to je hlavní,“ končil své úvahy.

A pak se najednou i jaksi zatěšil na příští práci. „Vždyť tento ostrov je zatím jakoby náš, a pravdu má Wlnovský, když říká, že pracovat mohu i tady; ovšem, bude to trochu jiné než v Austrálii –“

V těchto úvahách ho zastihl Vilík, který vyběhl ze stanu a hnal se k vodě, aby se omyl.

„Wlnovský ještě spí?“

„Ano, tatínku.“

„Tak si pospěš, dáme se do snídane sami.“

A jako by tak dělali už bůhvíjak dlouho, připravili kotlík s vodou, nalámali dříví, podložili je suchými palmovými listy a chystali se je podpálit.

„Ale víte co, tatínku,“ zamanul si pojednou Vilík. „Což kdybychom zajeli napřed na „Pacifik“, podojili kozy a přivezli pro Jonnyho mléko a pro maminku čaj – vím, kde je.“

Brown se překvapeně podíval na Vilíka. „Ten chlapec mi nakonec bude ještě ukazovat cestu,“ pomyslí si skoro zahanbeně.

Nakrmili zvířata, podojili je, nabrali v kuchyni zásoby a vrátili se.

„Tatínku, dejte mi sirku, já podpálím.“

„Počkej, chlapče, dnes už musíme šetřit. Těch sirek nemáme nazbyt – a mohou nastat dni, kdy už nebudou vůbec. Dokud to jde, pomůžeme si jinak,“ namítl Brown a vytáhl z kapsy lupu. „Ono to půjde i takto –“ A sám byl jaksi uspokojen svým prvním nápadem trosečníka na liduprázdném ostrově.

Pod paprsky slunce soustředěnými lupou začal po chvíli doutnat suchý palmový list, od něho druhý, třetí a najednou plápolal oheň.

A pak už to šlo ráz na ráz. Vstala Judita s dětmi, rozběhla se s nimi k zátoce a vykoukala je. Vstala paní Brownová osvěžena tak, že se hned ujala vaření i úkolů hospodyně. Křikem dětí se probudil nakonec i Wlnovský a poněkud udiven vyšel ze stanu.

„Zdá se, že jsem zaspal,“ řekl rozpačitě, když viděl, jak vysoko už je slunce.

„Ale kdepak! Vstal jste zrovna včas – snídaně je hotova,“ smál se Brown. „Tak se to také patří. Velitel přichází vždy poslední.“

„Dobré jitro, paní Brownová!“

„Dobré jitro, dobré jitro,“ ozvalo se ze všech dětských úst jako ozvěna. I malý Jonny se pokoušel o ranní pozdrav, a přestože se opozdil, zněl jeho pozdrav nejpěkněji.

Všichni posnídali, jako by byli na výletě. Na chvíli zapomněli na všechno, žili jen přítomné chvíli, jako to ostatně dělají lidé vždycky.

První vstal od snídaně Wlnovský, hned po něm vyskočil Vilík.

„Pane Wlnovský, co budeme dělat dnes?“ ptal se dychtivě.

„Nic jiného než včera. Musíme se snažit dostat z lodi všechno, co jen budeme moci. Teprve potom se rozhlédneme trochu kolem sebe. Pár železných hřebíků má tady cenu zlata. Zlata se ještě nikdo nenajedl, a třebaže bych nechtěl tvrdit, že by se hřebíky daly jíst, přece jen je jisté, že nám pár hřebíků pomůže víc než takováhle hrouda zlata.“

„Budeš se moci ujmout dnes sama děti?“ obrátil se Brown na ženu. „Judita by nám měla pomoci.“

„Ale to se ví, jen si ji vezměte, já si už s dětmi poradím,“ prohlašovala paní Brownová. „Už je mi skoro dobře,“

„Vy, pane,“ rozděloval Wlnovský své mužstvo, „půjдете s Vilíkem na palubu a budete snášet věci, já je budu odvážet a Judita je bude nosit od břehu sem. Tak to půjde nejrychleji.“

Nastalo veliké stěhování.

Napřed šly potraviny. Rýže a suchary, nasolené maso, uzené maso, káva, čaj, mouka, kukuřice, hrách, pšenice, brambory, koření a několik sudů s vodou. „Šetřit, šetřit,“ přikazoval Wlnovský Juditě, „s vodou zacházet jako s drahou masť.“

Stále nové a nové zásoby se kupily na okraji paluby, mizely v loďce a objevovaly se po půl hodině na hromadách kolem stanu.

„Jé, to toho máme,“ zvolal Vilík, když se vrátili na ostrov k obědu a spatřil hromady, rozprostřené na plachtě. Menší děti si už hrály mezi soudky a pytli na schovávanou.

Brown a Wlnovský přistoupili rovněž k zásobám. Brown jako hospodář obhlížel sklizeň, rovnal pytle, potěžkával je, stejné druhy dával k sobě.

„Připadám si jako lakomec, který počítá své bohatství,“ omlouval se rozpačitě.

„Jakýpak lakomec,“ těšil ho Wlnovský, „lakomec hromadí věci, které sám nepotřebuje a které zadržuje jiným, ale my – my to všechno potřebujeme, na těch zásobách závisí náš život. Tam, kde věci slouží člověku, je všechno v pořádku. Zlé to začíná být, jakmile člověk začne sloužit věcem – to je pořádek světa vzhůru nohama. Právě v takovém postavení, jako je naše, se člověk naučí věcí vážit. Bída, válka, nebo takové ztroskotání naučí lidi, co to je kousek chleba, co to je kterákoliv věc, které se nedostává. Hleďte, kolikrát jste viděl pytel mouky – všiml jste si ho? A teď ho hladíte a obhlížíte jako poklad.“

„Máte pravdu. Tuhle ta káva mi nepřipadá tak vzácná jako chlebová mouka.“

Po obědě začala práce nanovo. Vilík prolézal skladiště „Pacifiku“, upozorňoval otce a pomáhal, seč byl. Pracovali jako o závod, hmoždili se i s dvěma pytli mouky, skrz na skrz prosáklými vodou, která vnikla do skladiště. S moukou jim musil pomoci Wlnovský – zůstala tak ležet až do večera na břehu, protože ji Judita nemohla unést.

„Nic se jí nestane, zítra ji rozprostřeme na slunci a za půl dne bude suchá,“ prohlašoval Wlnovský. „Bude slaná, ale když ji promícháme s ostatní, budeme ji ještě moci použít.“

A znovu přibývalo věcí na palubě a pak na břehu, a tak to šlo, dokud se všechny potraviny, které byly na „Pacifiku“, neoctly na souši.

A pak vystoupil Wlnovský na „Pacifik“.

„To nejdůležitější bychom měli.“

„Pane Wlnovský, neměli bychom se taky postarat o zvířata?“

„Výborně, Vilíku, jenže nevím, co s nimi pořídíme a jak je dostaneme na břeh. Každé zvíře sice umí plavat; a když uvidí zemi, poplave jistě k ní. Jenomže – nu, však uvidíme, pojď.“

Sestoupili do podpalubí a vynesli odtud asi padesátiliberního vepříka, který vyváděl jako pod nožem. Ale Wlnovský nedbal a k velikému údivu Vilíkova ho hodil do vody. Vepřík zmizel, ale za chvíli se vynořil a namířil si to k ostrovu.

„Doplave tam, pane Wlnovský?“

„Proč by nedoplaval, vždyť vidíš, jak pospíchá. Jenže – však jsem si to myslel,“ zachmuřil se starý námořník.

„Co se stalo?“

„Vidíš tam tu černou skvrnu a tu rýhu za ní – míří k vepříkovi; to je hřbet žraloka.“ Vilík chytil Wlnovského za ruku. „Nu ano, nedá se nic dělat. Už ho má a už je pod vodou.“

V tu chvíli prase zmizelo a jen několik vlnek označovalo místo, kde ještě před chvílkou zápasilo o život.

„Takhle by to tedy nešlo, žraloky bychom nenakrmili, i kdybychom jim dali všechno, co máme. Nic naplat, musíme zvířata svázat a naložit je taky do loďky. Napřed kozy – největší potíž bude dělat pan kozel, ale jen do toho!“

Po dvou, po třech, podle velikosti, odvážel Wlnovský zvířata na ostrov. Vepřový dobytek pustili do přírody, kozy a ovce Judita uvázala do stínu pod palmy; už teď vymáhala na Wlnovském přístřeší pro ně. „Až bude kdy,“ odbýval ji kormidelník. „Starej se jím raději o žrádlo.“

Když odváželi drůbež, přihodil Wlnovský do loďky několik menších plachet. „Musíme ještě postavit jeden nebo dva stany, abychom ty zásoby nějak chránili,“ vysvětloval.

A než je postavili, byl večer, pak noc a zase ráno, a dřina začala znova. Tentokrát po celé dopoledne odváželi zcela jiné věci. Na kopečku kolem stanu se kupily poznenáhlu páté přes deváté prostě tak, jak je tam Judita ukládala – plachty, lana, provazy a provázky, soudky a bedny, pily, sekery, dláta, hřebíky, prkna a ráhna, a po obědě k těmto věcem přibýly stoly, židle, postele, lampy, dva ohromné kufry šatstva a prádla a dvě bedny svíček, plachty, lana,

plné sudy a věci, které nebylo třeba chránit před deštěm, snesli na jedno místo. Tesařské a truhlářské nástroje uklidili do „stanu zásob“; do stanů obývacích dali po jednom stolu a dvou židlích. Ostatní se kupilo v „jídelně“ u ohně. Dva soudky s prachem zakopali do země pod stanem zásob.

„Stěhování“ trvalo několik dní a pořád mu nebylo konce. Bylo až k neuvěření, co taková kocábka, jako byl „Pacifik“, může do sebe pojmut. Jenže v nejlepším vypověděl poslušnost narychlo opravený člun, do něhož už zatékalo tak, že nestačili vodu vylévat. A přitom se pomalu, ale čím dál naléhavěji kladla jaksi sama sebou otázka, na jakém ostrově ztroskotanci vlastně jsou a jaké jsou vyhlídky na život na něm. Že ostrov není veliký, odhadl Wlnovský, už když se k němu blížili. To ostatně nebylo nejdůležitější. Wlnovského především zajímalo, zda není obydlen divochy. I když mu Brown sdělil, co zjistil včerejšího jitra, nic to neznamenalo, protože byli na návětrné straně, která je nepříhodná k obývání – zcela jinak to mohlo vypadat na straně opačné, východní.

Děti, které snad byly ještě zaměstnanější než dospělí, se svou stavbou silnic, mostů, průplavů a domů, poskytly Wlnovskému příležitost, aby ve chvíli, kdy hlavní zásoby byly už v bezpečí, zavedl řeč na choulostivou otázku, co dál. Jednou přiběhl Tomík k Wlnovskému, kterého se trochu bál, ale k němuž měl neomezenou důvěru, a prosil o radu, jak zřídit střechu u domku.

„Zdá se mi, Tomíku, že oba přemýšlíme nad stejnými věcmi. Tobě stačí, když domek přikryješ palmovým listem nebo kouskem prkýnka. Koukej, tady je máš,“ podával mu širokou třísku z bedny. „U mne to tak jednoduché nebude.“

„Copak vy chcete stavět dům?“ ptal se Brown poněkud překvapeně, třebaže i jeho napadlo, zda stany natrvalo stačí. Nyní, za krásného počasí, celkem vyhovovaly, ale co později, až nastane deštivé počasí, o kterém hovořil Wlnovský a které prý potrvá bůhvíjak dlouho? Jenže rozhodnutí stavět dům mělo dalekosáhlý význam: znamenalo zařizovat se na ostrově na dlouho, a s touto myšlenkou se Brown pořád ještě těžko smířoval.

„Ovšem. Za dva měsíce musíme mít střechu nad hlavou.“

„Ale jak?“

„Vy a Vilík jistě dovedete aspoň tahat pilu. Že musíme dát rozum dohromady, když musíme dělat, co jsme ještě nikdy nedělali, je samozřejmé. Rozum, doufám, máme s sebou, pily, sekyry, dláta, hřebíky jsou tady, taky, co nám tedy chybí?“

„Stavební materiál.“

„Podívejte se kolem sebe, pane – z těch palem postavíme tisíc takových domků, jaký já mám na mysli.“

„Maminko, budeme mít dům,“ hlásil Vilík, „kokosový dům.“

„Budeme mít asi ještě ledacos kokosového,“ smál se Wlnovský.

„A kdy začneme stavět?“ hnal se Vilík do nového podniku.

„Co nejdřív. Ale napřed musíme udělat, co spěchá nejvíc. Tady zůstat nemůžeme. Jsme na návětrné straně, musíme si proto najít vhodné místo někde na druhém konci ostrova, trochu v závětrí. Chtěl bych se tam zítra podívat.“

„Sám jít nemůžete.“

„Sám bych ani jít nechtěl, protože se může ledacos stát.“

„Myslíte, že je ostrov na východě obydlen?“

„Těžko říci. Ale ať je nebo není, musíme to vědět a podle toho se zařídit.“

„Ale pak je to cesta nebezpečná.“

„Nebezpečí nezmenšíme, když se budeme tvářit, jako by ho nebylo. Naopak.“

„Bývají ostrovy v této oblasti osídleny?“

„Pokud vím, některé ano.“

„Bělochy?“

„Ne.“

Konečně tedy bylo vysloveno, co oba muže tajně zaměstnávalo.

„Jací jsou takoví divoši? Přišel jste s nimi už někdy do styku?“

„Jací jsou? Někdy se chovají jako děti, jindy zase jako dábli.“

Oba muži chodili po břehu a uvažovali o tom, jak a co udělat. Nakonec se shodli na tom, že bude nejrozumnější, když s Wlnovským půjde Vilík a Brown zůstane u žen a dětí.

„Jak dlouho se zdržíte mimo tábor, pane Wlnovský?“ položil opatrně Brown otázku, která ho pálila na jazyku.

„Nevím. Snad tři, snad čtyři dny – nevím; to bude záležet na mnoha okolnostech, a ty nemohu předvídat. Snad je ostrov větší, než

si myslím, možná taky, že cesta bude obtížnější, než se na první pohled zdá. A když už jednou půjdu, budu chtít zjistit co nejvíc.“

A námořník začal připravovat dva tlumoky s potravinami a s pitnou vodou, jeden větší pro sebe, druhý, lehčí, pro Vilíka. Přibrousil dvě sekyrky, připravil pušku s náboji, menší lopatu a motyku. Všechno to srovnal do kouta „pánského“ stanu, aby prý ráno nemusili už nic shánět. Toho večera se šlo velmi brzo spát. Všichni byli rozechvěni. Zítra se musí rozdělit, rozejít. Shledají se zas? tanulo všem na mysli, ale žádný si to netroufal vyslovit nahlas. Po dnech práce, při níž lidé vždycky zapomínají nejlépe na všechny svízele a nebezpečí, po dnech klidu začínalo jít znova do tuhého.

NAPŘÍČ OSTROVEM

Ještě než vyšlo slunce, Wlnovský vstal a potichu vzbudil Vilíka. Rychle posnídali, přehodili si tlumoky na záda, Wlnovský vzal pušku a motyku, Vilík lopatu a vyrazili. Slunce, jehož paprsky přicházely šikmo zleva proti nim, se právě vzneslo nad obzor a zalilo celý svět zlatým světlem.

Vilík byl rozčilený, ale snažil se nedat na sobě nic znát. Aby přehlušil své rozechvění, zabýval se Romulem a Remem, které Wlnovský vzal s sebou.

Po dvou třech stech krocích zmizely stany, zmizelo moře a pak i slunce, jehož paprsky se jen namáhavě prodíraly hustými korunami stromů. Hlouběji v lese nastalo šero, ze kterého vystupovaly šupinaté kmeny palem jako přízraky, jeden za druhým, hned řádky jako dlouhé chodby s vysokým sloupovým po stranách a širokou klenbou větví nahoře, hned jako neproniknutelné stěny, stavějící se v cestu. Vilík se nestačil dívat a klopýtal za Wlnovským, krácejícím zvolna a opatrně vpřed. V mlčícím lese se cítil mnohem opuštěnější než tváří v tvář širému moři. Zdálo se mu, že co chvíli proti nim vyrazí nějaká obluda. Drobné mrazení mu přebíhalo po zádech. I psi, zaraženi neznámým prostředím, přestali pobíhat a drželi se při nich. Nic se nehýbalo, nad vším vládlo nesmírné ticho a v něm se děsivě rozléhalo každé zaprasknutí větvičky pod nohou.

Když šli už asi půl hodiny, zježili psi najednou srst a zastavili se před malou houštinou, jako by je přikoval. Vilíkovi zabušilo srdce až v hrdle. Wlnovský stáhl s ramene pušku a natáhl kohoutek. „Hledej, Romule, hledej,“ vybízel psy a opatrně šel za nimi. „Copak tam máš, Reme?“

Kupa listů v houšti se pohnula a Vilík ztuhl jako sloup, když proti nim z houští vyrazilo s přenáramným hlukem – prase. Wlnovský se najednou tiše rozesmál. – „Ach, ty potvůrky, ty nás vylekaly. Romule, Reme! Nechte je, to jsou naše prasátka.“ Dupot vyplašených zvířat se v lese rychle vzdaloval.

Ale Vilík se dlouho nemohl vzpamatovat.

„Pojď, Vilíku, pojď, a nestyd se, já jsem se taky lekl.“

„Jsem já to ale bázlivec,“ zasmál se nuceně Vilík.

„Ale jakýpak bázlivec! Jenom hlupáci se nelekají. Statečný není ten, kdo se nebojí, ale ten, kdo strach přemůže a vykoná, co se na něm žádá.“

Chvilí museli čekat, než se pánům psům uráčilo uznat, že prasata nechytí, a vrátit se.

„Teď už musíme postupovat opatrněji. Musíme si značkovat stromy pro cestu zpátky. Les je hustý a je těžko se vyznat.“

„Hrách, jako v pohádkách, nemáme. A ani v pohádkách nebýval mnoho platný, protože ho ptáci sezobali,“ odvážil se Vilík zažertovat. „A pozorovat různá znamení a stopy, jako to dovedou Indiáni, taky nedovedeme.“

„Divochům stačí zlomená větvička, přišlápnutý trávník, mech stržený s kmene stromu, aby si cestu našli jako na mapě. My to budeme muset udělat jinak. Tady máš sekyrku. Jdi po pravé straně a sem tam odsekni na stromě kousek kůry. Já to budu dělat zase tady vlevo. Tak si označíme cestu a nemůžem při návratu zabloudit.“

„Kompas, pane Wlnovský, nemáte?“

„Ale mám. Jenže nám pomůže jen zhruba, pokud jde o směr. Podle kompasu jdeme severovýchodovýchodním směrem. Tak totiž odhaduju závětrnou stranu.“

„A smím se vás zeptat, pane Wlnovský, nač neseme s sebou rýč a lopatu? Přece nejdeme hledat poklady?“

„My opravdu jdeme hledat poklady.“

Vilík vyvalil oči.

„Nu vskutku, poklad nad poklady.“

Vilík nechápal znovu.

„Poklad nad poklady – vodu! Máme zásoby potravin, další potraviny si můžeme opatřit na stromech nebo v moři, ale vody máme na dva tři týdny, zvláště když počítáme taky s kozami a ovce. Bez ní bychom byli na tom velmi zle, ba hůř než bez jídla.

„Mořské vody se nedá používat?“

„V nejhorším případě ano, ale je velmi nezdravá. Před rodiči jsem o tom nechtěl mluvit, abych je zbytečně předem nelekal, ale druhý cíl naší cesty je vypátrat pramen sladké vody.“

„Že by na takovém ostrově nebyly prameny?“

„To až později. Teď budeme raději dávat pozor na tu divočinu.“

Opravdu, chůze se stávala obtížná. Les houstl, mezi starými palmami se tlačily vzhůru kmeny slabší, drobné houštiny a keře, jimiž se musili chvílemi i namáhavě prodírat nebo je obcházet. A nejen houštiny a keře zpomalovaly chůzi; po zemi se plazilo spousta drobných rostlin zaplétajících se pod nohy. Z vycházkové chůze se stával namáhavý pochod.

Šli pomaleji a pomaleji. Jednak bylo třeba hustějšího značkování, jednak musili šetřit silami. Wlnovský však byl spokojen. Třebaže to dosud nevyslovil, myslil si, že ostrov není obydlen.

Dvě hodiny kráčeli skoro mlčky, jen tu a tam padlo slovo, upozorňující na tu či onu zvláštnost. Bylo skoro osm, když se rozhodli trochu si odpočinout a něco pojíst, ale než uplynulo půl hodiny, byli znova na cestě.

A pak se zničehonic začala půda, až dosud rovná jako stůl, vlnit a krabatit. Pravda, šlo o kopečky jen dva tři sáhy vysoké, spíš jako bys vyházel hustě vedle sebe hluboké jámy, jednu vedle druhé. Oč byl povrch půdy pestřejší, o to byla chůze namáhavější, stále bylo třeba se drápat vzhůru a zase sbíhat dolů. Wlnovskému to zřejmě nevadilo, naopak, zdálo se, že je mu to docela vhod. A když pak začali i mírně, mírnounce stoupat, dokonce se rozveselil.

K jedenácté hodině prohlásil, že poobědvají. „Myslím, že jsme už v půli cesty,“ řekl, když Usedal na zem. „Nemusíme tedy už tak spěchat. Vylezli jsme po těch kopečcích trochu nad hladinu mořskou,

ted', zdá se, k ní zase klesáme. Do večera můžeme být u břehu na druhé straně.“

„Kolik jsme to ušli, pane Wlnovský?“

„Málo, velmi málo, jdeme velmi pomalu; asi pět, šest mil.“

„Podle toho by byl ostrov asi deset mil dlouhý.“

Pojedli zase kousek masa a chleba, napili se kávy, kterou jim paní Brownová dala s sebou, a nakrmili i psy. Vilík si ani nevšiml, že jim Wlnovský dává solené maso. Sotvaže se stařec natáhl, aby pohověl údům, obrátil se na něho š otázkou, jak je to tedy s tou vodou na korálových ostrovech.

Stařec se usmál: „Ach, tys nezapomněl? Nu, já sám o tom vím jen tolik, co mi řekli vzdělaní lidé, a příznám se, že mi to nijak nejde do hlavy. Kdykoliv jsem se plavil jižními oceány, ať Velikým nebo Indickým, nikdy jsem o tom nepřestal přemýšlet. A marně – nedomyslil jsem konce.“

Stařec se zadíval do korun palem a na dlouho se odmlčel.

„Moudří a vzdělaní lidé říkají, že prý kdysi, před dávnými a dávnými věky, tady na těch místech nebylo moře, nýbrž pevná zem. A že zase tam, kde jsou dnes pevniny, byla vbda; že se bývalé země propadly, nové vyvstaly a oceány přelily; a že se pořád, v každém okamžiku ještě, celý svět mění. Jenže my to nepozorujeme, protože život lidský je příliš krátký, aby člověk tyto změny viděl. Nevím, jestli je to pravda, ale proč bych tomu nevěřil? Ani tyto stromy tady přece ještě před nedávnem nebyly, a zase tady nebudou – vyrostly, zestárnou a zahynou a na jejich místě vyrostou jiné. A kolik jiných rostlin každou chvíli roste a hyne, kolik zvířat se rodí a zaniká, kolik lidí přichází na svět a umírá – pořád, pořád, pořád – my z toho velikého děje vidíme jen kousek, ale víme, že se tak děje už věky a věky a že se tak bude dít i po nás. Proč bych tedy nevěřil, že i tady ten ostrov kdysi nebyl? A že třeba zase nebude? Pravda, nebyly ani jiné pevniny a ostrovy, které se vynořily z vody stejně tajemně, neli tajemněji, než třeba vyrostl ten náš.“

„Jak to – vyrostl?“

„Nu ano, vyrostl, v pravém slova smyslu vyrostl, jako vyrostl strom anebo ještě lépe, jako když se nad hladinu rybníka zvedne stéblo rákosu, který má kořeny hluboko pod vodou. Co víš o tom, co se děje

pod hladinou vody až do okamžiku, kdy se první lísteček rákosu prodere nad ni? Najednou je tu! Ale tyto ostrovy vyrostly pomalu, pomalu, tak pomalu, že to je snad hlavní překážka, proč to nedovedeme pochopit. Trvalo prý to statisíce, ba milióny let.“

„To není možné!“

„Máš pravdu, všechno se v nás vzpírá tomu uvěřit, právě pro tu délku času. Jak máme pochopit, co se to dělo uvnitř země, než taková pevnina vyvstala z vody? Možná že to bylo náraz jako při zemětřesení, možná že to trvalo věky. Věky se krabatilo mořské dno, až se zvedlo nad hladinu.“

„Ale vy jste mluvil o tom, že tento ostrov vyrostl.“

„Ano, ano, zabíhám. Opravdu – korálové ostrovy vyrostly. Tady v těch končinách, ale zvlášť na sever odtud, v souostroví Malediv, potom v Rudém moři, anebo na východ od Austrálie v Tichém oceáně je korálových ostrůvků na tisíce – viděl jsem jich mnoho, ale jistě je nikdo nespočítal, ba snad je nikdo všechny ani neviděl. A ty všechny vyrostly z vody. Vyrostly, anebo byly vystavěny jako dům, jako most – jak chceš.“

Vilík se už ani neodvážil ptát.

„Jak ti to mám vysvětlit? Mořské dno není rovné a všude stejně hluboké. Někde jde několik tisíc sáhů pod vodu, jinde je zase můžeš vidět očima. Na dně mořském jsou zrovna tak hory jako na pevnině. Ty nejvyšší sahají někdy hodně zešíroka i nad hladinu, a pak tomu říkáme pevnina; když vystrkují z vody jen vrcholky, vznikají větší či menší ostrovy. Ale některé vrcholky nedosáhnou k hladině, uvíznou několik sáhů pod ní. A tu se dají do práce taková malá zvířátka, korálovci jim říkají. Jsou jich biliony, triliony, cožpak já a kdokoliv na světě ví, kolik jich je. Ta zvířátka vytvářejí ze sebe cosi jako mech, hebounkou travičku, drobné keříky. Jsou jemné a křehké, ale korálovci je dovedou vyztužit, zalejí je vápnem, které vylučují ze svých tělíček, a keříčky rostou a rostou, pořád takto rostou, až vyrazí nad hladinu. Jednou větvičkou, druhou, třetí, nakonec celým lesem větviček. A pak nastává ten div. Nastává? Nastal už před věky a věky a my dnes vidíme jen výsledek, který se zdá docela jednoduchý.“

Wlnovský se odmlčel a uvažoval, jak vysvětlit slovy to, co nemohl zachytit ani ve své představě. Koktal, přerušoval se,

opravoval a znova se rozbíhal, a před Vilíkem, uprostřed ticha tropické přírody, vyrůstal přetajemný obraz, ve kterém tisíce a tisíce let pracovalo na kouzelném díle. Wlnovský vyprávěl, jak se za keříček korálu v pustém moři zachytilo stéblo, po letech druhé, třetí, a snad tisíce let přešlo, než se v této podivuhodné hře pokračovalo. Tak se utvořil ostrůvek jako miska, ne větší, ne silnější – seděl na vodě, podepřen korálovými větvičkami, a čekal. Čas letěl, talířek ostrůvek čekal. Kolem dalších keříčků se dalo totéž, i ty se rozrůstaly, shromažďovaly kolem sebe stéblo na stéblo, dřívko ke dřívku, zrnka prachu k zrnečku, rostly deset let, sto let, tisíc let, sto tisíc let. Po prvních úspěších to šlo rychleji. O malinké břehy talířku se rozbíjela tělíčka drobných mořských živočichů, z nich se tvořila půda ostrova. A znova se zachytilo pár smítek a znova přešla nad světem tisíciletí a ostrůvek rostl. I když mu přibývalo za jeden rok – vteřinu ve věčnosti – jen centimetr v průměru, za deset tisíc let byl už deset metrů dlouhý.

A pak – kde vzalo, tu se vzalo, nu, zrovna jako v pohádce, dopadlo na ostrov semínko. Přivál je vítr, upustil je pták, donesla je voda anebo je vyvrhla ryba zabloudivší tisíc mil od pevniny? Kdo ví, kdo vysleduje tyto tajemné cesty života? Semínko se dychtivě zachytilo a začalo stůj co stůj klíčit; vyrostla travička, květinka, zahynula a vyrostlo deset Jiných; a i ty pohynuly a pohnoujily půdu ostrůvku, a tak to šlo dál a dál. A pak – jednou – začali kolem ostrova kroužit ptáci

Vilík ani nedýchal. Růst korálových keříčků viděl jasně před sebou, ale nesmírná čísla si představit nemohl, zvláště ten úprk času mu připadal jako výmysl nebo jako sen. Jak si jej představit? V očích se mu zamžilo, okolní svět, palmy, křoví zmizely – a starý námořník, třebaže Vilík zároveň cítil, že je jen krok, dva od něho, mu připadal nějak děsivě daleko – viděl jen jeho tvář zarostlou šedivými vousy, jen tvář, tělo už ne, tvář ponořenou do jakési stříbrné mlhy, hluboko, hluboko v ní, až na konci světa utkvěla tato tvář, slyšel jen hlas, známý – neznámý hlas, vydávající podivuhodné svědectví o dávném a dávném času, svědectví o přetajemných přeměnách Země. A tvář se ještě stále vzdalovala kamsi hluboko do prostoru, kolem ní jako by mžil čas proměněný v prach a průsvitně šedivou pršku, hlas

zazníval pořád z větší a větší dálky, až z oněch dob, ano, až z oněch dob, kdy se ona tajemná přeměna počala.

Když hlas zmlkl, nastalo ticho a v něm jakoby šuměl vysoký a lahodný tón. Jak dlouho znělo toto ticho, Vilík nevěděl, schoulil se na zemi, chytil se rukama několika trsů trávy, aby ho vichřice obrazu a zvuk stále naléhavější a zvonivější nestáhly s sebou. V očích se mu zatmělo, v hlavě to počalo podivně kroužit

Vtom se stařec tiše zasmál, obraz zmizel a Vilík s nesmírným ulehčením procitl ze svého snu, který snil s otevřenýma očima. Zase byli na ostrově, na pevné půdě, zase to byl už starý námořník, který pokračoval:

„Já vím, že to zní jako ,pohádka, kterou si lidé vymyslili. Ale zničehonic nevznikla, něco na ní bude – a budoucnost pohádku upraví. Proč nevěřit pohádkám? Znáám stovky korálových ostrovů a všechny jsou stejné, jeden se podobá druhému jako vejce vejci. Ploché, nízké, jako by posadil kotouč na vodu. Málokdy mají – eh, vidíš, odtud jsme vlastně začali – sladkou vodu. Odkud by se taky vzala, když ostrovy takřka nesouvisí se zemí, s mořským dnem? Rostlinstvo na nich žije z rosy a dešťů, které jen prosáknou lehkou půdou a odplynou do moře. Ty jistě víš, že prameny vod se slévají a čistí hluboko pod zemí. Korálové ostrovy bývají s pevninou pod nimi jen volně spojeny. Ale my dva teď přesto tady sedíme, jako na naději, jako na jakési záloze na pramen, a já jsem proto tak veselý.“

„Jak to?“

„To máš tak: Jsou dvojí korálové ostrovy. Jedny, mohli bychom říci pravé, o těch jsem právě mluvil, ty plovou nad vodou, na keřích korálů. Ale korály rostou i kolem pevniny, třeba ve Středozemním moři, nebo kolem obyčejných ostrovů a tvoří kolem nich jen korálový lem, okraj. To vlastně nejsou korálové ostrovy, třebaže se jim tak taky říká. Ty korálové pásy kolem ostrovů anebo kolem pevniny rostou rychleji, protože tam voda častěji a rychleji donese něco, z čeho se dá stavět – tam je ta stavba mnohem snazší. Pravé korálové ostrovy bývají jako prstenec, uprostřed nich se rozlévají laguny, kousek moře, korálová země je oddělila. Na těch se ovšem nedá bydlet. – „Tady to,“ a Wlnovský udeřil do země, „tyhle kopečky nám říkají, že to není nános, nýbrž země, která souvisí

přímo s mořským dnem, že to je přirozený malý ostrůvek, kolem kterého se rozrostly korály. Proto taky máme naději, že pramen najdeme; máme naději, že budeme mít vodu. Jisté to sice není, ale přece – koukej na psy, jak slídí.“

„Mají asi žízeň, chudáci.“

„I jen ať mají –“

„Já jim dám svou vodu – napiji se třeba kokosového mléka.“

„Nic jim nedávej! A s tím mlékem to není tak snadné, jak si mylíš. Rozbil jsi už nějaký ořech? Ne? Tak vidíš, možná že touhle dobou v nich mléko už vyschlo, ztuhlo. – Jen nech psy shánět,“ –

Uplynula hodina odpočinku a naši cestovatelé musili dál. Ale Vilík se nechtěl ještě vzdát rozhovoru o korálových ostrovech a kladl Wlnovskému otázku za otázkou. Milióny let že země už trvá? Hlavně to mu nešlo do hlavy.

„Milióny let, já nevím, nikdo to neví, možná, že i několik miliónů,“ trval na svém stařec. „Copak je ve věčnosti milión let? Věčnost nemá konce.“

„To je těžké si představit.“

„Těžké, ale tisíce příkladů nám to dokazuje, i když z toho, co se děje, vidíme někdy jen cípeček. Ale i ten nás dostatečně, zrovna tak jako ty ostrovy, přesvědčuje, že tomu tak musí být. Jakkpak by jinak ty ostrovy vznikly?“

„Ale to pak je ta naše země hezky stará.“

„Panečku, to asi je!“

Vilík přemýšlel, ptal se, nakonec však přece jen musil ustat, protože cesta vyžadovala stále pozornosti.

Bylo dusno. Krajina byla pořád stejná, únavná svou jednostejnou pestrostí a tropickou bujností. Palmy, palmy, nic než palmy a mezi nimi a pod nimi divoká spleť rostlin, které se tu šplhaly až do korun stromů, tvořily girlandy, a zase se plazily po zemi a překážely v chůzi. Mnohdy si Wlnovský a Vilík musili cestu v mlází prosekávat sekýrami. Jinde byli nuceni, jako dopoledne, se vracet a hledat průchod místy méně zarostlými.

Vším tím se jejich pochod zpomaloval. Plynula hodina za hodinou, Vilík si už dávno neposkakoval, ani nepřeskakoval nahodilě

menší překážky jako ráno, ba zapomněl už i na korálové ostrovy. Opoždřoval se a Wlnovský na něho musil čekat.

Ukázalo se také, že se Wlnovský mýlil, domníval-li se, že se po obědě octnou zase na rovině. Naopak, kopečky byly i o poznání větší, než odhadoval. Zato se zdálo čím dál zřetelnější, že ostrov není obydlen, nenarazili dosud na jedinou stopu, která by prozrazovala, že tu sídlí lidé, a Wlnovský postupoval bezstarostněji.

Bylo ke čtvrté hodině odpoledne a stařec se chystal už dát znova pokyn k odpočinku. „Jenom co sestoupíme tady s toho kopečku,“ pomyslí si.

Vilík se v té chvíli opozdil; zadíval se kamsi do korun palem, stojících pod příkrým kopečkem. „Pane Wlnovský, pane Wlnovský, vyrazil náhle ze sebe: „Moře, moře!“ S těmi slovy se hnál s kopečku.

„Bohudík, zdálo se už, že to nebude mít konce,“ ulevil si stařec.

Na odpočinek ovšem nyní Wlnovský ani hoch nepomýšleli. Oba přidali do kroku a za několik minut už opatrně vystoupili z lesa, který přestal, jako když utne. Před očima poutníků se rozprostřel volný cíp ostrova, oblévaný ze všech stran mořem. Po lidech ani památky.

Stanuli na mírném kopečku, za sebou po pravici i po levici kokosový les, který v protáhlém a nepravidelném půlkruhu chránil volný cíp ostrova ze strany západní. U nohou se jim rozprostíral sametově zelený koberec travin a květin, končící padesát sáhů před mořem a pokračující pruhem svítivě bílého písku, přecházejícího ,povlovně do vody. Na jižním i severním cípu byla půda ještě zvlněna v malé kopečky porostlé křovím, jako předurčené k tomu, aby chránily tento kout i z boků. Severní a jižní břeh pak pokračoval v moři pásmem skalisek, uzavírajících na nejvýchodnějším výběžku ostrova malou zátoku. Byl to překrásný kout světa, který jako by čekal, až se ho ujme lidská ruka, jako by vyzýval, aby se v něm lidé usídlili. Sinavě modrá voda moře doplňovala zeleň trav a les za nimi vytvořil k obrazu pozadí jako nějaký těžký a široký rám. Hladina vody byla tichá a hladká, jen kolem skal se vlny tříštily v bílý prstenec pěny. Nad tím vším se do závrtných výšin klenula tajemná modř oblohy a brala všechnu tu nádheru do své laskavé náruče.

Stařec i hoch stáli a pozorovali hned jednotlivosti překrásného obrazu, hned zas celé kouzelné panoráma. Nebylo třeba slov, oči obou dostatečně prozrazovaly, jak je zasáhl mír a mohutnost tohoto zákoutí, obletovaného bělostnými racky, občas posedávajícími na skaliskách nebo houpajícími se jako skořápky na vodě. Bylo toto všechno jen pro ně?

Wlnovský bloudil chvíli očima po nejbližším okolí a potom se zadíval na obzor. Prohlédl si jej pozorně, a pak, jakoby zklamán, sundal tlumok a usedl. Vilík následoval jeho příkladu, ale bylo mu divné, že stařec mlčí.

„Vám se tu nelíbí? Nebo jste snad čekal, že tu budou lidé?“ ptal se znepokojeně.

„Čekal i nečekal. Kdybychom zde našli bělochy, nemohl by to být nikdo jiný než takoví ubožáci jako my – ti by nám asi málo pomohli, i když nijak nepodceňuji pomoc, kterou může poskytnout člověk člověku prostě svou společností. Kdyby zde byli divoši – nebylo by to zrovna příjemné, protože jednají skoro vždy jako nepřátelé. Ale těch jsem se už skoro nebál, protože bychom na jejich stopy byli musili narazit už dřív.“–

„O čem tedy přemýšlíte?“

„Vidíš tam tu rovnou čáru, která dělí vodu od nebe?“ Stařec ukazoval na východ.

„Ano, je rovná a čistá, jako by ji tam nalinkoval.“

„Právě ta čistota mi dělá těžkou hlavu. Doufal jsem totiž, že v tu stranu objevíme nějaký větší ostrov, odkud bychom se mohli nadít nějaké pomoci. Takhle je zřejmé, že jsme od světa odříznuti docela. Mně to celkem nevádí, bojím se jen o vás.“

„A proč bychom nemohli zůstat tady?“

„Tobě by se to líbilo, to vím, jenže tvůj otec je jiného názoru,“ řekl námořník. „Nu, co dělat, než se zařídit podle toho.“

Neodpočívali dlouho, Wlnovskému to nedalo; brzy vstal a když označil zřetelně místo, na němž vyšli z lesa, sešel až k vodě a začal obcházet pobřeží. Díval se na skaliska uzavírající příchod do zátoky a vysvětloval Vilíkovi, že chce vyzkoumat, kudy by proplula jejich

lod'ka. „Myslím, že budeme nuceni tak jako tak přeložit náš dosavadní tábor sem. Zde budeme lépe chráněni před větry i před nepohodou. Tam na druhé straně bychom to dostávali, jak se říká, z první ruky. A stany a zásoby sem nedopravíme jinak než po člunu.“

„Hled'te, pane Wlnovský, jak psi hltají vodu.“

„Však oni toho brzy nechají, slaná mořská voda neuhasí žízeň. Naopak, za hodinu budou ještě žíznivější.“

„Proč je tak trápíte?“

„Mlč, mlč, musí to být – i kvůli nim to musí být,“ odpověděl námořník s neobyčejným důrazem.

„To jsou korály?“ ukazoval Vilík prstem do vody.

„Ano, to je kousek korálového keře – podej mi to. Vidíš tady ty dířečky? V těch žijí zvířátka, která vystavěla tyto větvičky. Ale dovedou stavět a žít jen pod vodou. Jak se dostanou nad vodu, na vzduch, hynou.“

Vilík bedlivě pozoroval keřík korálu, kousek pěkné, ale mrtvé hmoty. Na tom že stojí celé ostrovy? Byl by snad začal znovu rozprádat své otázky, kdyby nebyl spatřil ve vodě jakýsi ducatý bledý květ. „A co je tohle?“ ptal se strkaje korál do kapsy.

„Dotkni se toho.“

Sotva se tak stalo, květ se zavřel. Vilík vyvalil oči.

„To je mořská sasanka,“ zasmál se Wlnovský a postupoval po břehu dál.

Ale vzápětí se Vilík ptal zas: „Co je tamhle to kulaté, tmavé?“

„Želva, a pěkná!“

„Nemohli bychom ji chytit!“

„Proč ne? Jenže co s ní budeme dělat? Uvařit si ji nemůžeme a abychom ji nesli s sebou, na to je příliš těžká.“

„Ale kdybychom se přestěhovali sem, mohli bychom si je nachytat, kdy bychom chtěli, že ano?“

„A to zas ne. Želvy nevycházejí na břeh celý rok. Ale přesto se to ovšem dá zařídit tak, abychom je měli, když to budem potřebovat.“

Razili si cestu hustým křovím a vystoupili na malý pahorek na severní části břehu. Břeh tu spadl srážně do vody, takže z této strany nebylo možno s člunem přistát.

Wlnovský se proto vydal k jižnímu břehu. Ten sice vybíhal úzkým a plochým jazykem hluboko do moře, ale, ani zde nebylo na přistání pomýšlení. Kolem bylo jako naseto spousta velikých i menších skal, o něž se neustále s hukotem rozrážely vlny – pod bílou pěnou nebylo vodu ani vidět. Člun, který by se odvážil mezi tato úskalí, by za několik minut vzal za své.

„Prosím vás, pane Wlnovský, prosím vás, pojd'te sem!“ volal Vilík naklánějící se nad skalnatý břeh do vody. „Co je tohle – snad ne taky korálové keře?“

„Panečku, tak pěkné korály jsem málokdy viděl.“

Asi sáh pod vodou, na skále mizející šikmo v moři, se rozprostírala celá louka nejpodivuhodnějších keříčků a trsů, vějířů, sloupků a obloučků všech možných barev: ohnivě zlatá hněd', purpur a žlut', růžová, modrá a zelená, a nejčastější a nejkrásnější fialová.

Vilík koktal úžasem, takovou louku ještě neviděl. Nesmírné spousty nejpodivuhodnějších tvarů a barev nejjemnějších odstínů stály tu skryty pod vodou, jako vytesané rukou nejdovednějšího umělce, jehož fantazie neměla už nic společného s tímto světem. Zkamenělý sen – ba ani sen nemohl vykouzlit tuto nádheru.

„Toto všechno jsou korály? Ty hvězdice a ježci a zvonky také?“,

„Všechno to jsou korály,“ potvrzoval starý námořník.

„Nemohl bych si nějaké vzít?“

„A jak se k nim chceš dostat? Až se sem nastěhujeme, udělám ti nějaký hák a natrháš si jich, co budeš chtít. Bude jich tady jistě všude dost,“ říkal Wlnovský, jehož pozornost upoutaly dva vyschlé odtoky vody. Pozoroval je chvíli a pak zklamaně přiznal: „To je jen odtok povrchové vody.“

„A nemohli bychom nějak zachytit vodu, až bude pršet?“ navrhoval Vilík, který se jen násilím odtrhl od barevného obrazu.

„I to by šlo, ale do čeho ji nachytáš? Tolik nádob nemáme, abychom si udělali zásoby na dva nebo na tři měsíce, a když uděláme umělou studnu a do ní dešťovou vodu svedem, za několik dní se nám bud vypaří nebo vsákne do země. Ale i tak bychom si jistě mohli v nejhorším vypomoci.“

Psi pobíhali mezitím po ostrově jako pomínutí. S jazyky vyplazenými a s hlavami skloněnými až u země se stále vraceli k

tlumokům na kraji lesa, protože v nich cítili vodu, a znovu odcházeli slídíce a hrabající v zemi.

„Pane Wlnovský, ustrňte se nad těmi zvířaty,“ zaprosil Vilík.

„Nu tak pojd', možná že už je čas. Doběhni pro lopatu a motyku.“ Psi zběsile pobíhali, uléhali na zem a zase vstávali.

„Viděls někdy, že by pes takhle řádil, když má hlad? I člověk snese mnohem snáz hlad než žízeň.“

„Vy jste už něco podobného zažil, pane Wlnovský?“

„Ne jednou,“ řekl námořník. „Kdysi jsme se plavili v malé loďce tři dny o hladu a žízni. To jsme tenkrát ztroskotali kousek za Hornovým mysem.“ A Wlnovský začal vyprávět.

Mezi vyprávěním zamířili do jižního kouta, k lesu. Psi se hnali za nimi. Jakmile Wlnovský začal kopat někde, kde se mu zdálo, že by mohla být voda, psi se mu vrhli pod motyku a hrabali jako o závod. Ale čtyřikrát na různých místech ustali, když zjistili, že loket pod povrchem je půda stejně suchá jako na povrchu. Wlnovský přecházel poznenáhlu do severního kouta mýtiny. Všechny jeho pokusy však zůstaly marné.

„Nezbývá než spolehnout se na psy; my sami bychom mohli takhle překopat třeba celý ostrov, a přesto bychom nemusili o vodu zavadit, ač možná v této chvíli na ní stojíme.“ Ale přes toto přiznání postoupil stařec blíže k břehu a začal kopat v písku, nějakých sto sáhů od moře, znova.

„Cožpak by se voda udržela v písku?“ ptal se Vilík nedůvěřivě.

„A proč ne? Dostane se sem z moře.“

„Ale pak to bude voda slaná.“

„Už ne tak docela. Mořská voda, která prosakuje pískem, ztrácí cestou krystalky soli a čistí se. Ovšem, není to nikdy voda sladká, vskutku pramenitá, ale v nouzi –“

„Hled'te, pane Wlnovský –“

Psi, kteří se před chvílí od nich odtrhli, zaběhli na kraj lesa, do malého dolíku pod kopečkem na severní straně a vytrvale hrabali stále na jednom místě. Wlnovský je chvíli pozoroval a pak šel za nimi. Psi byli už vysílení a občas odpočívali, ale protože námaha stupňovala i jejich žízeň, vrhali se znova do vyhrabaného dolíku.

„Uvidíme, jestli toho zase nenechají – uvidíme,“ řekl Wlnovský a pomáhal psům odhrnovat vyhrabanou hlínu.

Psi neustávali, třebaže odpočívali čím dál tím častěji a déle. Nepřestali, ani když se námořník pokusil odvrátit jejich pozornost k jinému místu, na němž vykopal malou jamku, a vytrvale se vraceli tam, kde začali sami.

„Zdá se, že máte pravdu, chlapíci, pomůžeme vám tedy,“ rozhodl se najednou stařec a začal kopat. Psi zesílili svoje úsilí, pletli se mu hned pod motyku, hned pod lopatu, takže je nakonec musel Vilík držet za obojky, aby nepřekáželi.

Jamka se pod ráznými údery motyky vůčihledě hloubila a půda začala stále víc a víc vlhnout, až najednou přišel ten veliký okamžik: Wlnovský zaťal motyku hluboko do země, vytrhl řádnou hroudu hlíny a písku a na dně jámy vyrazil pramen. Pramen vody čisté jako křišťál.

„Sláva!“ vykřikl stařec a odhodil motyku.

To už Vilík psy neudržel. Vytrhli se mu, vrhli se do dolíku a hltavě vodu chlemtali. Pod jejich prackami se voda zakalila, ale oni nedbali. Wlnovský stál nad nimi a v jeho očích svítila radost.

„Jen je nech, zaslouží si napít, je to jejich voda, jejich zásluha,“ řekl a začal radostně obcházet kolem. Zastavil se teprve, když psi ulehli na okraj jámy, a pozorovali vodu, jako by ji hlídali.

„Tak, teď počkejte, braši,“ odstrkoval je námořník, „teď přijdeme na řadu my.“

Chopil se zase motyky a začal dolík prohlubovat. Vody pomalu přibývalo. Už jí bylo deset centimetrů a stále stoupala. „Dojdi pro nějakou prázdnou láhev,“ nařídil Wlnovský Vilíkovi.

Když chlapec láhev donesl, dostal příkaz, aby vybral vodu ze studánky. „Teď jí dáme na půl hodiny pokoj,“ řekl kormidelník. „Teď, když je skoro jisté, že se sem přestěhujeme, poohlédneme se po vhodném přístavišti.“

Vrátili se na špicí ostrova, k zátoce ohraničené skalisky vyčnívajícími z vody. Skály stály jedna vedle druhé tak hustě, že ani malá loďka nemohla mezi nimi proplout, a tvořily zubaté přístavní molo, jenže bez vjezdu. Zátoka, kterou obepínaly, byla hotový přístav, voda v něm byla docela klidná, protože větší vlny se

oka

rozrazily o skaliska.

„Je to tady pěkné, moc pěkné,“ liboval si kormidelník, „jenže – jak se sem dostat s loďkou? A musí to jít tady někde, protože severní břeh je příliš srázný, a na jihu přes ty skály, které jsou jistě i pod vodou, to taky nepůjde. A mít přístav bůhvíjak daleko se taky nehodí. Kdybychom se však mohli dostat s loďkou sem dovnitř – hled', tady v tom koutě by mohla z té ploché skály, která tak pěkně kolmo spadá do vody, být přístavní hráz. Loďka by mohla přirazit až k ní – ty dva sáhy hloubky pod ní je až až. Jenom jak se dostat skrz tu skalnatou palisádu?“

„Podívejte se, pane Wlnovský, tamhle ta skála je mnohem menší, užší a nižší než ostatní. Jedna, dvě, tři – ta šestá od břehu. Co kdybychom jí nějak urazili vršek,“ uvažoval Vilík.

„To je nápad, chlapče, to by šlo,“ zvolal Wlnovský, „to by šlo! Navrtáme do ní díru a rozvalíme ji střelným prachem. Za den dva práce to stojí. Podívej se – vznikl by vjezd sáh široký a stačil by, aby loďka proklouzla. Přitom je dost daleko od přístavní hráze, takže vlastní přístaviště by bylo před vlnami chráněno. To by šlo, to by šlo – jenom aby se nám podařilo urazit vršek té skály do hloubky aspoň dvou loktů pod vodou.“ Stařec se rozjařil, přecházel po břehu, obhlížel, měřil očima, díval se zpátky k lesu. „Ano, půjde to. Tamhle by mohl stát dům, cesta odtud k němu je rovná, písčítá.“

Slunce se pomalu sklánělo k západu, od břehu je bylo vidět už těsně nad špičkami stromů v lese. Bylo třeba připravit nocleh.

Stařec i chlapec se vrátili do lesa, nasbírali hromadu uschlého listí a lože bylo hotovo. Když pojedli, vydali se k prameni.

Studánka byla skoro plná, voda tak čistá, že bylo vidět každé zrno písku na dně. Stařec pozorně nabral vody do láhve a ochutnal. Jednou, podruhé: „Je výborná,“ chválil, „má sice mírnou příchut' soli, ale to se na těchto ostrovech stává. A jak je chladná! Na, chlapče, pij! Pij na zdraví a na štěstí, protože od této chvíle nemusíme mít obavy o budoucnost.“

I Vilík shledal, že voda je mnohem chutnější než ta, kterou si přinesli s sebou.

„Je to, jak se zdá, vydatný pramen a náš život na ostrově je jím zabezpečen. I když jistě přijdou ještě krušné chvíle, nemusíme se už ničeho bát,“ pochvaloval si stařec, s něhož zřejmě spadla velká tíha.

Vilík sice nechápal plně dosah tohoto nálezu, připadalo mu samozřejmé, že mají vodu, která je přece všude, ale radoval se rovněž, když viděl starého muže tak rozjařeného. Využil také jak náleží nálady starcovy a ptal se hned na to, hned na ono. A nezapomněl vzdát chválu kormidelníkově zkušenosti, která jim pomohla objevit tekutý poklad. Ale stařec skromně namítal, že to není jeho zásluha, že lidé dědí zkušenosti po předcích a sdělují je dál, přes staletí a oceány, do nekonečna. Den co den objevují nové poznatky a zapomínají na některé z minulých dob. Jako vlna v moři postupuje zkušenost lidská, jako vlna, která, i když sama zaniká, postupuje neviditelně ve vlně druhé a třetí.

„A vidíš,“ končil stařec, „na leccos nestačí ani lidský rozum. Co by mi byla platná všechna má zkušenost, kdybychom s sebou neměli tady ty dva chlupáče a jejich neomylný, zázračný pud. Ti nás zachránili, ti byli chytřejší než my,“ smál se Wlnovský a ukázal na psy, kteří už nakrmeni spokojeně pobíhali po ostrově.

Ale den přece ještě neskončil tak pěkně, jak sliboval; aspoň pro Wlnovského ne. Oba poutníci leželi už na loži z listí, když najednou Vilík zvedl hlavu a zeptal se: „Pane Wlnovský, jak to, že je mořská voda slaná? Odkud se v ní bere sůl? Vždyť všechny vody, ať už pocházejí z pramenů nebo z mračen, jsou sladké.“

Stařec se zamyslel a za chvíli odpověděl, že neví. Nepřemýšlel prý o tom a taky ho dosud nenapadlo nikoho se ptát. „Nevím, Vilíku, opravdu nevím. Že by snad někde na mořském dně byla sůl? Blízko břehu, ani dál od něho sůl není. Nevím, nevím.“

Vilík už dávno zdravě oddychoval a Wlnovský se pořád ještě převaloval ve své listnaté posteli. Myslel snad na to, odkud je ta sůl?

VÝSTRAHA

Po únavě minulého dne spali naši poutníci dlouho; probudili se, když slunce už stálo nad obzorem. Sotva posnídali, vydali se na zpáteční cestu. Lopatu a motyku nechali na svém nočním tábořišti;

Vilík však zato naplnil všechny láhve vodou ze studánky, která byla plná až po okraj.

Sotva vešli do lesa, začal pospíchat, už chtěl být u rodičů. Ale Wlnovský ho upozornil, že musí jasněji označit cestu a prosekat neschůdná místa. „Nezapomeň, že je to naše příští cesta ostrovem a že po ní půjde i maminka a Karlička s Tomíkem. Musíme jim ji trochu upravit.“

Ale i přes toto zdržení se dostali už k jedné hodině, tedy ještě k obědu, na druhý konec ostrova. Jakmile Romulus a Remus ucítili blízkost tábora, vyrazili napřed a když Vilík a Wlnovský vystoupili z lesa, celá rodina je už očekávala. Vítili je, jako by byli příšli z cesty kolem světa, ba jako by byli ani nedoufali, že se vrátí.

Vilík při obědě a po něm vypravoval, co zažili, a dovolával se svědectví Wlnovského. Vykládal páté přes deváté. Na konci oběda se vytasil s překvapením, které od počátku sliboval. Přinesl láhev s vodou: „Hlavně kvůli tomu jsme tam šli, máme teď vyhráno,“ mluvil překotně. „Bez vody bychom –“

Brown se tázavě zadíval na Wlnovského.

Ale ten místo vysvětlení vzal láhev s vodou a řekl: „Připijme si i na další život na tomto ostrově. Ted' nám už nebude chybět nic.“

Rozhovořili se o zásobách. Brown prý vypočítal, že masa mají, budou-li ovšem šetřit, víc než na půl roku; mouky – zmáčenou mouku se podařilo usušit – skoro taky tak; kávy a čaje snad na dvě léta. Horší prý je to jen s bramborami. „Ale o brambory nemám strach,“ ubezpečoval. „Půda je zde taková, že se zde dají dobře pěstovat. Za pět měsíců, ba i dřív, můžeme mít nové – to jsem si už vypočítal. Ovšem část zásob musíme dát na sadbu.“

„Nu nechť – uskrovníme se. Celkem nám tedy zásoby stačí na rok, protože nebudeme brát jen z nich. Moře nám vypomůže rybami, máme s sebou kozy, ovce, prasata. Na čem teď záleží je, abychom se někde trvale usídlili.“ A kormidelník vyložil důvody, proč a kam se přestěhují.

„Už abychom tam byli,“ zdůrazňoval, a po krátkém oddychu vyzval Browna, Juditu a Vilíka, aby mu šli pomoci vytáhnout člun na břeh a začal jej spravovat. Vilík mu pomáhal. Přidržoval prkna,

podával nástroje, hřebíky, ohříval dehet; snažil se předem uhodnout každé starcovo přání.

Mezi starcem a třináctiletým chlapcem vzniklo hned od počátku jemné pouto. Pro námořníka, který se léta a léta stýkal jen s dospělými lidmi, často drsnými a hrubými, to bylo něco nového. Neznal děti, neznal jejich zvědavost, žasnoucí nad každým novým kouskem života; věci, slova i děje vystupovaly z chlapeckého pohledu svítivé, jako by se byly právě zrodily. Stařec byl zvláštním způsobem chlapci vděčen, že mu jeho okoralý už svět proměňoval v cosi svěžího, lákavého a žádoucího. Chlapce zase přitahovala k starci jeho laskavost a moudrost, v jejímž světle dostávaly děje a věci nečekanou perspektivu; Vilíkovi připadalo, že mu starý námořník při svém vyprávění vždycky nasazuje brýle, které ukazují všechno v jasnějším a vzácnějším světle.

Tak se pomalu rodilo zvláštní a krásné přátelství, poutající k sobě přes rozdíl věku, dva lidi čím dál tím víc. Chlapec se neustále točil kolem starce, vyptával se na to či ono, a stařec stále ochotněji odpovídal. Mluvili o tom, co se právě naskytlo, o kousku dřeva zrovna tak jako o hvězdách.

Vilík se učil poznávat účelnost věcí; naučil se brát do ruky kladivo, hřebík, pilu i sekyru; ohmatával hladkost i drsnost hmoty, její poddajnost a tvárnost zrovna tak jako její vzpurnost a záludnost. Ochutnával radost z práce a z tvoření, kterou prožívá truhlář, zedník, kovář, stejně jako švec nebo sedlák, když z jejich rukou vycházejí věci a tvary, které předtím nebyly. Vilík se učil a byl šťastný.

I ostatní trosečníci byli spokojeni. V naději, která se otevřela všem trosečníkům příchodem Wlnovského a výpočty Brownovými, rozhostila se na západním cípu ostrova pohoda, která vrcholila smíchem dětí, pobíhajících hned mezi stany a nakupenými zásobami, hned na břehu, a nakonec i zádumčivou písničkou Juditinou. Slunce svítilo, moře šumělo, lidé pracovali.

Druhého dne, když se sklánělo slunce k západu, Wlnovský přerušil práci na člunu a požádal znova o pomoc. „Musíme člun dopravit dál od břehu,“ vysvětloval.

„A proč?“

„Přijde bouře, obzor nějak zešedl.“

Nespokojil se však ani tím, že člun byl skoro deset sáhů na břehu, zabezpečil jej kůlem, který zatloukl do země a ke kterému člun řádně přivázal: „Copak bychom si počali bez člunu,“ hovořil jakoby sám k sobě. „Jakpak bychom přestěhovali tábor na druhou stranu? Tot' se ví, kdyby to musilo být, přenesli bychom všechno na zádech, ale jak dlouho by to trvalo a co by to bylo dřiny!“

A když uvázal člun, prohlédl stany, zvláště obytné; přes ty přehodil ještě jedny plachty, aby byly chráněnější. Zatloukal všude hlouběji do země kolíky, prohluboval stružky kolem stanů. Juditu poslal, aby kozám a ovcím dala dvojnásobné dávky.

Když slunko kleslo až k obzoru, nořilo se už do sinavých mraků.

Povečeřeli, ale bouře nepřicházela, a všichni už věřili, že obavy Wlnovského byly liché. Ale ten trval na tom, aby ženy a děti šly dříve spát a aby se dospělí raději vůbec nesvlékali. Sám zůstal s Brownem a Vilíkem před stany a pozoroval bedlivě jihozápadní obzor.

Pak se rázem setmělo a tma černá jako inkoust zahalila moře i zemi. Hned poté zadul vítr a moře, do té doby klidné, udeřilo do břehů. Hukot vln zněl zprvu jako podzemní dunění, jako varování a znenáhla přešel ve výhrůžný jekot. Vlny jedna za druhou se hnaly k ostrovu, jako by jej chtěly rozdrtit, pohltnout, spláchnout – jedna za druhou, jedna za druhou, bez přestání, stále rychleji.

A pak se poprvé zablesklo; oslnivá čára bílého ohně rozřízla oblohu odshora až k vodě a ta se na mžik oka jevila jako rozzuřené zvíře, které se žene se zježeným hřbetem proti ostrovu, a v té chvíli už zašuměl liják, před nímž trosečníci musili utéci do stanu.

Bouře začala řídit plnou silou, blesk stíhal blesk, ohlušující rány hromu se rozduňely jako kanonáda, zem se chvěla, moře sténalo a řvalo, vítr kvílel a vyl. Pod jeho údery se stan smršťoval a zase vzdouval – každou chvíli mohl být smeten.

„Někdo z nás musí jít –“

Věta zůstala už nedopověděna; přehlušil ji podezřelý praskot, který takřka zároveň vysvětlil zděšené volání Juditino a křik dětí. Wlnovský a Brown vyběhli a po čtyřech dolezli k druhému stanu, který vítr strhl. Všichni jeho obyvatelé se octli pod plachtami, sraženými na zem.

Spojenému úsilí mužů se podařilo nadzvednout plachty, do nichž se zuřivě opírala vichřice. Vynesli napřed děti a potom vyvedli i ženy.

Děti vyděšené řáděním živlů, jejichž zběsilost poprvé pocítily tak zblízka, hlasitě naříkaly. Při přenášení ke všemu ještě promokly a bylo je třeba svlékat z mokrých košilek a balit do přikrývek. Ale nikomu se nic nestalo.

Mužský stan odolával, a třebaže osm lidí natěsnaných v něm mohlo taktak sedět a stát, skýtal aspoň ochranu před deštěm a vichřicí.

Hodina za hodinou pomalu plynuly. Lidé ohlušení bouří nakonec ani nevnímali její jednotlivé poryvy. Trvala celou noc a teprve k ránu její běsnění polevilo. Za svítání déšť ustal, ale vítr burácel dál a honil po nebi šedivé cáry mraků.

Wlnovský vyšel ze stanu první a jeho pohled se obrátil k místu, kde stál vrak „Pacifiku“. Kde večer stál teď tam už nebyl!

„Pacifik“ zmizel! Starý námořník pokýval hlavou, jako by chtěl říci, že to čekal. Když to oznámil, všichni se zarazili. Vrak byl poslední svědek jejich cesty a spojení se světem.

Na práci venku nebylo pomýšlení, vítr stále prudce fičel, vlny jím hnané dorážely na skaliska a vroubily celý břeh širokým lemem pěny, která vřela, vzdouvala se a zase klesala.

Snídaně byla jen studená, nebylo možno rozdělat oheň: každý dostal jen trochu mléka, jak je Judita večer nadojila, a pár sucharů.

„Ta bouře nám připomíná, abychom si pospíšili a přestěhovali se. Na závětrné straně by nám byl vítr stan nestrhl. Tady jsme příliš na ráně,“ rozumoval Wlnovský.

K polednímu se vyčásilo natolik, že mohli vyjít ze stanu. Jakmile se podařilo rozdělat oheň, mužové začali stavět stržené stany. Byla to svízelná práce, plachty byly nasáklé vodou, ale za dvě hodiny stan zase stál a bylo možno obléci děti.

Hned po obědě zasvětil Wlnovský Browna, Vilíka i Juditu do nové práce; voda totiž vyplavila na břeh spoustu věcí z vraku, trámy, prkna, ráhna, soudky a bedny. Mnoho z těchto věcí leželo již na břehu, jak je tam prudká vlna vyvrhla, většina však dosud plavala na

vodě, která jimi hned smýkla na písčinu a hned je zase strhla zpátky. Celé pobřeží bylo těmito troskami jako poseto.

Když Wlnovský ukázal, jak a co dělat, vrátil se sám k člunu a odbíhal od své práce jen tehdy, když bylo třeba více síly na nějaké větší trámy, které ostatně pokládali jen nedaleko od břehu.

Nejdříve musili uklidit a spořádat věci vyvržené na břeh, aby nepřekážely. Pak se vrhli na trosky, plující vně zátoky, protože bylo nebezpečí, že je voda odnese zpátky do moře. Trosečníkům nyní, kdy „Pacifik“ zmizel, připadala každá věc drahocenná, a i když často ještě nevěděli, co si s tím či oním v budoucnu počnou, lopotili se se vším a hromadili trosky jednu na druhou. Znovu se začala kupit kolem stanů na pokraji lesa, ve kterém ukládali takové věci, jež bylo třeba chránit před sluncem, změt' všeho možného. Nepočítali, neprohliželi, co je v soudcích a bednách, jen lovili a vláčeli.

Večer uléhali na smrt unaveni.

Druhý den už svítlo slunce jako první dny po ztroskotání, obloha byla modrá a bez mráček. Pracovalo se už pomaleji, ale veseleji.

A stejně i třetí a čtvrtý den. Zachraňovací dílo se blížilo ke konci. Pravda, sem tam plula na vodě ještě nějaká žádoucí troska, ale bez loďky se nebylo možno k ní dostat a nezbyvalo než vyčkat, až jí náhoda stočí k břehu, anebo ji ponechat osudu.

Pátého dne vyzval Wlnovský Browna, na němž ležela hlavní tíha zachraňovacích prací a který byl už hodně vysílený, protože tělesné a přitom tak namáhavé práci nebyl zvyklý, aby se s Vilíkem vypravil obhlédnout příští tábor na druhém konci ostrova. Brown s radostí uposlechl, protože chtěl sám vědět, kam rodinu povede. Vrátil se ještě téhož dne k večeru, a protože byl spokojen, rozhodlo se, že pozítří začne stěhování.

„To jsem ráda,“ řekla paní Brownová, „že se ti tam líbí; po té nedávné bouři bych už sama chtěla být odtud.“

Nazítří dokončil Wlnovský správkou člunu, na který, k velké radosti Vilíkově, vztyčil malý stožár a napjal plachtu. Když jej spouštěl na vodu, říkal: „Po větru pojedeme vždycky jako páni, a protože vítr zde vane skoro pořád od západu, budeme moci člun vždycky rádně naložit. Zpátky vypomůžeme vesly.“

Všichni byli skoro tak rozehvěni, jako když opouštěli Anglii. Každý si připravoval, co pokládal pro sebe za nejnnutnější, ale podroboval se bez námitek pokynům Wlnovského, který k večeru začal nakládat člun. Vzal dvě velké plachty, několik lan, rohože a příkrývky; všech těchto věcí měli na štěstí trosečníci značnou zásobu. Za člun přivázal dvě ráhna, která hodlal vléci za sebou.

Ve stanu si pak připravil soudek prachu, zápalnou šňůru, smůlu, kladiva, několik probíjáků, sekyry, motyky, nebozezy, nakonec pak i pušky a střelivo – to všechno chtěl naložit až ráno před odjezdem.

DO NOVÉHO DOMOVA

Když ráno vyšlo slunce, byli už dospělí, k nimž pomalu patřil i Vilík, protože si přes svůj dětský věk počínal statečně, po snídani a Wlnovský nakládal do člunu věci ze stanu.

Za jeho nepřítomnosti řekla paní Brownová muži: „Johne, měl bys s panem Wlnovským jet i ty, Vilík mu nemůže mnoho pomoci.“

„Já bych milerád jel, ale jde o vás.“

„O nás se neboj. Lidé na ostrově nejsou, divoká zvěř taky ne, co se nám tedy může stát? Myslím, že zneužíváme ochoty toho starce, pracuje a stará se jen o nás.“

Brown vycítil ve slovech ženy i mírnou výčitku, výtku za to, že byl tak malomyslný, on, člověk v nejlepším věku, člověk zdravý a silný. „Co si tu sama počneš?“ snažil se zakrýt své rozpaky.

„Ale jdi! Jsme tu už přes týden a vím, co a jak. Postarám se o děti a Judita o dobytek – jinak to už asi nepůjde. Je mi dobře jako nikdy a nemohu zůstat nečinná, když se ostatní tak dřou.“

Tento krátký rozhovor manželů Brownových byl možná rozhodující pro celý příští život na ostrově. Ženy se rychleji smiřují se změnami životními podmínkami, jsou praktičtější, rozhodnější, jakmile mají jistotu, že bude zachráněno hlavní – život rodiny. Muži jsou těžkopádnější, vzpurnější – a pak i malomyslnější. Brown si s ostychem uvědomoval, že jeho žena má pravdu – její rozhodnost se mu vždy líbila a začasté ho vedla už dřív.

Když nyní oznámil Wlnovskému návrh své ženy, stařec se sice bránil, ale nakonec rád přijal nabízenou pomoc a za necelou čtvrt hodinu vyplul člun ze zátoky. Ženy a děti za ním mávaly a přály posádce šťastné pořízení. Sotva se loďka, poháněná vesly, octla na širém moři, napjal Wlnovský plachtu, mírný vítr se do ní opřel a člun se rozjel po klidné hladině napřed k severu; když stihl roh ostrova, zabočil doprava a pohupuje se po vlnách, zamířil podél nízkého břehu, zarostlého až k vodě palmovým lesem a hustým křovím, mírně k severovýchodu. Ostrov v těchto místech byl plochý, pravidelný, břeh rovný a nic na něm nepoutalo pozornost plavců.

Po hodině klidné plavby narazili na malý výběžek, zabíhající do moře směrem severním, a když jej obepluli, otevřelo se před nimi přímo na východ volné moře. Břehy počaly ustupovat jakoby dovnitř ostrova. Zároveň se povrch ostrova začal krabatit; malé, hustě zalesněné kopečky zpestřovaly jednotvárnost obrysů. Břehy i tu spadaly srážně do vody. „Už jsme jistě na poloviční cestě,“ poznamenal Wlnovský, když zabočili na východ.

Po celou cestu byl Vilík jako v ohni. Jeho oči zářily, klouzaly z ostrova na vodu a naopak, a otázky jen přšely. Snad mu připadalo, že podniká malou cestu kolem světa, a třebaže s ní nespěchal, byl přece zas nedočkavý, kdy už přistanou v novém domově.

Kopečky na ostrově se poznenáhlu nížily, člun objel znova malý výběžek s malou vlnou kopečků, a najednou se objevil kýžený konec ostrova.

Protože nemohli přistát u břehu příliš vysokého a srážného, zamířil Wlnovský přímo ke skalisku, které chtěl odstřelit. Svinul plachtu, zastavil člun u pátého skaliska, přes něj přehodil obratné lano, a zakotvil. Voda na štěstí byla celkem klidná, člun se jen mírně pohupoval.

Námořník si připravil probiják a kladivo, uvolnil kotevní lano tak, aby se člun dotýkal šesté skály, na kterou vylezl. Bez dlouhých průtahů začal hloubit v kameni díru. Po půl hodině ho vystřídal Brown.

Šlo to zvolna, ale když se Brown i námořník několikrát vystřídali, byla díra ve skále skoro dvacet palců hluboká.

„To snad zatím stačí, dál ať pracuje prach,“ řekl námořník a vylezl znova na skálu. Vložil do díry konec dlouhé šňůry, nasypal prach, udusal jej a ucpal všechno smůlou; pak sestoupil do člunu, uvolnil kotevní lano, zapálil doutnák a rychle zavesloval s člunem podél břehu zpátky.

Po necelé minutě dunivá, tlumená rána otřásla vzduchem a Wlnovský několika úderů vesel posunul člun ke skalnatému molu. Tři čtvrtiny vrcholu skály bylo pryč. Z vody vyčnívalo skalisko dál, pět až deset palců nad hladinou, celkem pěkně ploché. Hlavního cíle bylo dosaženo.

Wlnovský zakotvil stejným způsobem jako poprvé a mlčky prohlížel výsledek. Když konečně promluvil, ulevilo se Brownovi i Vilíkovi: „Výborně, lépe jsme si to ani nemohli přát. Měl jsem strach, že se nám to utrhne o něco hloub a že se nám kámen schová pod vodu a my nebudeme moci ani k němu, ani s člunem přes něj. Takto můžeme doufat, že ho další nálož rozvalí celý.“

Brownovi, který o podobné práci neměl ani ponětí a ruce měl dosud měkké, začala po hodině krváčet levá ruka, v níž držel probíják, takže Wlnovský musil novou díru dodělat sám.

Všechno pak šlo jako poprvé a skála se rozletěla skoro tak, jak si to kormidelník představoval. Brána k ostrovu byla otevřena, člun bez překážek vplul do zátoky a přistal hladce u břehu. „Vyskoč, Vilíku, a přidrž lano,“ vybídl Wlnovský chlapce; sám pak vzal na dně loďky připravený kolík (i na to pamatoval, pomyslí si Vilík), vystoupil, zatloukl jej za skálu a přivázel loďku k němu.

Pak začali vykládat. Brown věci vynášel z loďky a podával je na břeh Wlnovskému; společně je odnášeli pod kopeček do lesa, nedaleko studánky. Bylo k jedné, když skončili a usedli k obědu.

Odpoledne, sotva postavili stan, se vydali na cestu zpátky. Šlo to o něco pomaleji, ale přesto za tři hodiny přistáli zase v písečné zátoce, pozdravováni jako vítězové válečné výpravy.

Nikdo už nyní nemyslel na nic jiného než na stěhování. Do posledních podrobností stanovili postup práce příštího dne. Zatímco si večer schystávali drobné zásoby potravin a nejnnutnější kuchyňské náčiní, měl být až ráno před odchodem stržen jeden stan, který chtěli vzít s sebou a postavit na východním konci ostrova. Taky příkrývky

ta

a rohožky měly být naloženy na člun až ráno. Druhý stan měl zůstat stát u písčité zátoky pro případné přenocování nebo úkryt až do té doby, než přestěhují všechnu majetek a zásoby. Nakonec se dohodli, že s Wlnovským v člunu pojedou paní Brownová, Jonny a Karlička, ostatní že půjdou pod vedením Brownovým pěšky. Šlo se brzo spát a časně se vstávalo, takže k sedmé hodině se už obě skupiny rozcházely.

Paní Brownová do té chvíle vlastně jen velmi zřídka mluvila s Wlnovským, zdálo se dokonce, že se jí stařec vyhýbá. Bylo to pravda, starý námořník, který po celý svůj život měl velmi málo příležitosti stýkat se se ženami, byl v její přítomnosti trochu nesvůj. Nyní za dvouhodinové plavby však musil mluvit, odpovídat, vysvětlovat. Paní Brownová za těchto rozhovorů poznala jeho zvláštní inteligenci a hluboce ji dojímala laskavost srdce. Starci zase učarovala rozhodnost a něha ženy a matky, bystrost úsudku a zkušenost, uhadující bezpečně nejskrytější kouty duše – takže když člun po dvou hodinách plavby přistal v přístavišti nového domova, vystupovali z loďky dva zcela jiní lidé – jiní, pokud šlo o jejich vzájemný vztah. Šetrnost starcova k paní Brownové byla až dojemná. Wlnovský vynesl Jonnyho a Karličku a pak pomohl vystoupit i jí. Uváděl ji na ostrov jako velitelku, prováděl ji, ukazoval a vysvětloval, co bylo třeba.

Paní Brownová starci jeho pozornost oplácela. Dosavadní vděčnost se u ní proměnila v oddanou úctu: „Děkuji vám za pěknou plavbu a děkuji vám za sebe i za děti za tento kout země. Je zde pěkně, s pomocí boží můžeme tu být spokojeně živi.“

Wlnovský ji dovedl ke stanu a začal přenášet z člunu kuchyňské náčiní a potraviny, i ostatní věci, pokud je sám mohl unést, postavil ohniště, zavěsil nad ně kotlíky s vodou, udělal oheň a chystal se připravovat oběd. Ale to už paní Brownová nedovolila a ujala se vaření sama. Wlnovský odešel tedy k loďce a právě když se paní Brownová chystala dát do kotlíku maso, přihnal se zpátky se želvou: „Sliboval jsem vám změnu jídelního lístku – tady nesu první příspěvek. Myslím, že želví polévka bude dost slavnostní uvítání našich cestovatelů, nemyslíte, paní?“

„Až příliš slavnostní, pane Wlnovský. Tato změna jistě všem žaludkům poslouží.“

Bylo dvanáct, bylo půl jedné, oběd byl už dávno hotov a skupina jdoucí pěšky se pořád ještě neobjevovala, ač tu měla být už aspoň před hodinou. Teprve k jedné hodině vyrazili z lesa psi a zakrátko se objevil celý průvod, veselý a smutný zároveň. V čele šel Vilík, který vedl kozla uvázaného na provaze, ostatní kozy šly za ním. Druhá se objevila Judita s ovcemi. Teprve chvíli po nich se vynořil z lesa Brown, zamračený a mrzutý, na první pohled bylo vidět, že se zlobí. Chyběl jenom Tomík, jeho pláč však prozrazoval dostatečně, co se asi událo.

Ze slavnostního uvítání nebylo nic, Tomík všechno zkazil. Po cestě zlobil, odpočíval, hned chtěl, aby ho otec nesl, a zase nechtěl, a jeho rozmary nedaleko před cílem vedly k menší exekuci.

Rozmrzelou náladu spravil však oběd a čistá studená voda, jakou už dávno nepili. Trosečníci, posedávající po zemi a po plachtách, vypadali jako skupina spokojených výletníků. Byla to skoro idyla.

„Je tu hezky.“

„Nic lepšího jsme si nemohli přát.“

„Ale bude třeba práce, tady jako jinde.“

Všichni byli ochotni vrhnout se v tu chvíli do díla. Brown první přerušil odpočinek a zamířil k postavenému stanu. Vyhlédl dva stromy, o něž chtěl nový stan opřít, a jal se připravovat vhodná ráhna. Wlnovský se k němu připojil a zatímco Judita ukládala k spaní malé děti, táhl Vilík matku, aby se podívala na korálovou louku.

Ale kromě stanu neudělali toho dne trosečníci už skoro nic a když uvažovali před večeří a po ní, co udělat, ukázalo se, že úkolů je tolik, že se musí ustanovit na tom, co dělat napřed a co později. Bylo třeba postavit dům; bylo třeba přístřeší kozám a ovcím pro případ špatného počasí, stavení pro zásoby, bylo třeba odvézt nejdůležitější zásoby ze západního cípu, vymýtit půdu a připravit ji pro pěstování brambor a obilí, udělat nádrž na želvy. Bylo toho mnohem víc, než si zpočátku představovali. A všechno spěchalo, protože většina těchto prací musela být hotova dřív, než nastane období dešťů.

„Myslíte, pane Wlnovský, že můžeme nechat kozy a ovce jen tak volně? Či je máme zase uvázat?“

„A čeho byste se bál? Tady na tom výběžku mají nejlepší pastvu z celého ostrova, proto zůstanou už zde, nemusíte je ani nutit. A potom – domácí zvířata se vždycky tlačí k člověku.“

„Ale jak chytíme prasata a holuby, které jsme pustili?“ strachoval se Vilík, „bůhví kde je jim konec.“

„Nu, ty už musíš nechat na svobodě,“ smál se otec.

„Ale pak z nich nebudeme nic mít.“

„Ale ano, zdivočí, to je pravda, ale zato se o ně nemusíme starat – postarají se o sebe sama. A až trochu vyrostou a my budeme potřebovat maso, pak si je ulovíme. S holuby to sice nebude tak snadné, ale nedá se nic dělat. Užitek z nich bychom měli až druhý, třetí rok, až se rozmnoží.“

„Jak sem dopravíme drůbež?“ vzpomněl si Vilík.

„Na to pamatovala už včera Judita. Navečer slepice schytala, svázala jim nohy, nasypala jim kukuřice a nechala je tak. Zítra pojeděš s panem Wlnovským a dovezeš je,“ uklidňovala chlapce matka.

„Co budeme dělat zítra, pane Wlnovský?“ ptal se Brown starce. „Mám chuť do práce.“

„Já s Vilíkem pojedu pro zásoby potravin, které bych chtěl mít tady co nejdřív, a vy byste mohli upravit studánku. Musí se prohloubit a vyčistit. Zapustíme kolem ní sud, který zítra přivezu, abychom ji měli řádně chráněnou a vodu pořád čistou. Judita, pokud ji nebude potřebovat paní, by mohla tamhle na druhé straně začít čistit půdu pro zahradu a pole.“

„Já Juditu potřebovat nebudu. Ať si vezme na starost kozy a ovce, jinak může dělat, co jí přikážete. Já sama se budu starat o vaření a o děti, stačím na to,“ řekla paní Brownová rozhodně. „Mořský vzduch a slunce mi jdou k duhu.“

„Děti nesmějí do vody, jen na kraj,“ upozorňoval kormidelník.

Wlnovský a Brown se zvedli a šli obhlédnout jižní část výběžku, kde bylo možné zřídit pole. Několika kůly hned vyznačili příhodnou plochu. – Už za šera se rozhovořili o práci nejtěžší – stavbě domu, která nestrpěla odkladu; věděli, že to bude zdlouhavá dřina.

Když usínali, spokojeně jako nikdy předtím, snil každý o něčem jiném. Jeden už viděl stát dům, druhý zrát kukuřici, a všichni tento kousek země proměněný v malý ráj.

PRÁCE ZAČÍNÁ

Sotva druhého dne Wlnovský s Vilíkem odjeli k písečné zátoce na západ ostrova, Brown začal hloubit studnu a Judita mýtit a překopávat jižní část tábořiště, jak jí to Brown ukázal. Karlička a Tomík – toho ovšem práce po hodině omrzela – jí pomáhali; odnášeli vykopané křoviny na pokraj vyměřeného pole a dělali z nich jakousi ohradu proti vpádu koz.

Nedlouho po poledni se zase všichni sešli. Wlnovský přivezl několik beden a pytlů zásob, Vilík slepice, které se, když je pustili, dlouho nemohly postavit na nohy, jak je měly ztuhlé. Wlnovský mimo potraviny přivezl ještě dvě kola, která vylovil na severní straně ostrova, kam je zahnal bouře. Byl to ubohý zbytek pojízdného vozíku z „Pacifiku“, kolečka ne větší než loket v průměru, ale pevná, dobře okovaná. Pouhá část a přece skoro všechno. Brown jako hospodář a člověk „pozemní“ dovedl tyto trosky ocenit. Protože kola trčela na kovové ose, bylo třeba jen dvou ráhen a několika prken, aby se z nich stal docela obstojný vozík. A zatímco Brown plul druhý den pro zásoby sám, dal se Wlnovský do správký vozíku. Byl přitom veselý, dokonce si pobroukával jakousi píseň, což Vilík u něho dosud nikdy neslyšel; nedalo mu to, aby se neosmělil zeptat se, co je toho příčina.

„Jápkak bych neměl radost, chlapče, když se zdá, že i tato kolečka nám ukazují, že naše dosavadní naděje nejsou liché. Tenhle ten vozík znamená pro nás tady na zemi tolik jako člun na vodě. Co si ušetříme dřiny! A oč všechno půjde rychleji! Jenom si pomysli, kolik nám daly práce ty dvě bedny, co jsme včera přivezli. Co jsme se s nimi nalopotili, než jsme je dostali na člun a od přístaviště, třebaže je to ke stanu jenom nějakých tři sta kroků! S tímto vynálezem na kolech dovezeme takových beden pět najednou a s

námahou poloviční. A kolikrát ho ještě budeme potřebovat! Bereš teď všechno jako samozřejmé, ale ono leccos není jen tak.“

Vilík nerozuměl.

„Nu, jenom se podívej, – kolik lidského důmyslu je v takovém kole! Kolik lidí to bylo a co se napřemýšleli, než na jeho dnes už jednoduchou samozřejmost přišli! Co se bez něho nadřeli! Musila by to být velmi pěkná chvíle, když si jakýsi neznámý člověk – bůhví kdy – ale kdysi se to musilo stát – řekl: „Ale hleďme, takhle by to šlo lehčeji a rychleji – ty kameny, co jsem dřív nosil já, bude tady ta kulatá věc ode dneška vláčet za mne! A svrhl své břemeno na ně. Vypadalo to kolo tenkrát jistě jinak, možná že se pod každým druhým nákladem sesulo, ale lidé nepřestali o tomto vtipném nápadu přemýšlet, zlepšovat jej, dokud nepřišli na jeho pravou podobu. Vypadalo jinak a bude jistě ještě vypadat jinak, na tom už nezáleží, hlavní je, co jednoduchá veliká myšlenka vynálezce kola přinesla nám, kteří jsme se o ni nijak nezasloužili. Využíváme této myšlenky zdarma, ač se její cena nedá vůbec odhadnout. Kolik břemene nesa a kolik ho ještě ponese – až se z toho hlava točí. I na takovém kolečku vidíš, co znamená lidské myšlení, které dovede podobné věci vyloupnout z hmoty.“

„Jak to – vyloupnout?“

„No ano, vyloupnout. Copak to první kolo, které člověk uřízl z kmene stromu, nebylo jakoby uloženo ve dřevě – jen je odtud vzít? A mnoho jiných věcí zrovna tak, jako v beztvarem kusu kamene je ukryto mlýnské kolo nebo pěkný hladký schod –“

„Anebo socha.“

„Co je například tento hřebík? Zrovna takový kus železa jako lady ta osa. Kolik takových hřebíků bys z té osy nadělal, tisíc, dva? Jsou tam hřebíky? Nu ovšem, jenom je nadělat. A byly tam už od počátku, jenže člověku začaly pomáhat, až ho napadlo, že tam jsou, až přišel na to, jak je odtud vyjmout a nač jich použít. Takový hřebík je taky takový malý div. Jak dáš tato dvě malá prkna k sobě, aby u sebe pevně držela? Kdysi dávno je musil člověk bůhví jak a bůhví čím svazovat, a dnes – tu máš, udělej báb, ještě jednou báb a hotovo, vidíš,“ smál se stařec, když Vilík zatloukal hřebík.

„Ale ten první člověk, který použil něčeho jako hřebíku, si přece ještě neuměl takovýhle hřebík udělat –“

„No bodejt! Možná že to byl jen dřevěný hřebík anebo kus špičatého železa anebo jen kousek kosti, ale jak jsem už povídal, na tom nezáleží, hlavní je ten nápad.“

„Podle toho by tedy všechno záleželo jen a jen na člověku – na jeho nápadu.“

„No, to se ví. Takový kámen čeká třeba několik tisíc let, než z něho vzniknou věci pro potřebu nebo potěšení člověka. Jsou v něm předem dány, jakoby vdechnuty. Co všechno můžeš udělat ze dřeva – kdybychom to začali vypočítávat, byla by z toho kniha, asi že moc pěkná kniha, a kdybychom tušili, co ještě lidé všechno vymyslí, žasli bychom asi nad prostým dřevem, jak pěkně sloužilo, slouží a bude sloužit. A to je jen dřevo; co potom jiné hmoty, a co vzduch a voda a co ptáci a zvířata! Budeš vidět, chlapče, že lidé ještě jednou budou létat jako ptáci a plavat jako ryby pod vodou!“

„To by bylo krásné, ale to není možné.“

„A proč by ne? Lidský duch je jistě lehčí a pružnější než pták – proč by nemohl odkoukat tajemství jeho letu?“

„To by potom lidé byli opravdu páni všeho –“

„Byli a nebyli! Byli, ale jenom do té doby, dokud neztratí svou touhu a poctivost. Lidský duch je velmi mocný, ale není všemohoucí. Lidé dovedou udělat krásnou sochu, ale balvan nebo strom udělat nemohou. A jakmile zpychnou, ztratí i rozum a začnou to, co jim má pomoci, obracet proti sobě. Stanou se otroky. – Ale toho teď nechrne a přibijme raději tady tu příčku – tak, a náš dopravní prostředek je hotov – můžeme jít kácet les.“

Vilík se tázavě zadíval na starce. „Nu, dělalo mi starosti, jak dostaneme ty klády z lesa sem. Náš dům bude stát tady, před lesem, a sem musíme tedy dřevo dopravit. Ted zavez vozík do přístavu a přikutálej ke studánce ten sud, co jsme včera přivezli.“

Vilík udělal, co mu Wlnovský nařídil, a za chvílí stáli nad studánkou. Jáma, kterou vykopal dopoledne Brown, byla plná vody.

„Ach, Božítku, teď budeme muset vybírat,“ děsil se Vilík, „abychom tam mohli ten sud zasadit.“

„Nu, to snad přece ne.“

„A jak ho tam tedy udržíme? Voda nám ho zase vytlačí nahoru.“

„To by udělala později taky, i kdybychom teď vodu vyčerpali. Přemýšlej, vynálezče, přemýšlej!“ Ale Vilík přemýšlel marně, nepřišel na nic. „Tentokrát si pomůžeme takto: Tady tím nebozezem navrtáme ve dně sudu dva tři otvory – no, když to chceš zkusit sám – nemůže škodit, naučíš-li se zacházet s nástroji, třebaže to nebudeš později snad potřebovat. Myslím, že by každý člověk měl umět udělat všechno, přišít knoflík na kalhoty, zrovna tak jako si uvařit.“

Vilík vrtal a Wlnovský mu radil. „Na všechno se musí jít s fortem, říkáme my námořníci.“ Šlo to všelijak. „Podruhé to už půjde rychleji,“ utěšoval stařec chlapce.

Když byly otvory hotovy, nasadili sud na vodu, a hle! Voda jimi začala vnikat do sudu, který se pomaloučku ponořoval, až dosedl na dno. Vilík byl nadšen: „Panečku, to byl nápad. Sud zůstane sedět, stěny studánky se nemohou drolit a voda bude pořád čistá. – Ale jak poteče voda z pramene do sudu?“ staral se.

„No, těmi otvory přece!“ smál se Wlnovský.

Pak boky sudu zaházeli hlínou a pěkně ji udusali. Kolem studánky udělali mírný násep a osázeli jej křovím; nechali volný jen malý přístup. A šli pomoci Juditě, která pilně čistila půdu na jižním konci. Šlo to ku podivu rychle, protože půda byla sypká, promíšená pískem, křoviny neměly hlubokých kořenů. Byla naděje, že do týdne bude pole připraveno k setí. Když se objevil Brown po své první samostatné plavbě, vyzkoušel Vilík vůz. Dopravil na něm všechny přivezené zásoby snadno do lesa za stanem.

A tak to šlo nyní den za dnem. Paní Brownová vařila, starala se o děti, ve volných chvílích vyučovala Karličku a Tomíka, který se však raději potuloval po ostrově, než zkoušel napsat i, u. Judita, jakmile se postarala o kozy a ovce, odcházela na pole, kde ji střídavě pomáhali Brown nebo Wlnovský s Vilíkem, oba zabraní pořád v jakési rozhovory. Pravidelně dopoledne se plavil na západní konec ostrova Wlnovský s Vilíkem, odpoledne Brown, který se vůči hledně vzpamatoval ze své malomyslnosti. Smiřoval se s osudem ztroskotance a mnohdy se dokonce ujímal sám vedení, býval první v práci a poslední z ní odcházel.

Zatímco stěhoval potraviny, brambory a obilí a vybíral vhodnou sadbu,. Wlnovský přivázel truhlářské a tesařské nástroje, hřebíky, skoby, lana, menší trámy a ráhna a poznenáhlu i kusy dveří a oken; právě tyto zbytky s obzvláštní péčí vybíral z trosek vyplavených a vyvlečených na břeh. Těmito věcmi prý ušetří mnoho zdržování při stavbě domu, do níž se chtěl pustit hned, jakmile skončí nejnnutnější práce na zajištění živobytí.

Večer co večer uléhali všichni trosečníci unaveni, ale spokojeni a ráno co ráno se dávali s chutí do práce. Wlnovskému však bylo všechno málo, neustále vybízел ke spěchu.

Uplynulo tak něco víc než týden, pole bylo připraveno, aby přijalo setbu. Wlnovský v posledních dvou dnech stěhoval sám, dopoledne i odpoledne, protože Brown se nechtěl z pole hnout. Byl to okamžik takřka slavnostní, když po starém zvyku sedláků si ovázal kolem pasu plachtu, do které mu Judita nasypala zrní, a když vykročil a rozmáchl se rukou, rozhazuje zrní po poli. Kráčel vážně, jako by konal obřad, a obyvatelé ostrova pozorně přihlíželi. Když dosel, připravil z několika křovisek jakési primitivní brány, jimiž setbu pečlivě zavláčel.

Po pšenici, žitu, kukuřici a hrachu přišly na řadu brambory. Brown s Juditou rozkrájel větší brambory na menší kousky, protože prý není nutno sázet brambory celé, stačí jediné očko, aby vyrostla nová rostlina. Sazení brambor ovšem nebylo tak jednoduché jako setí obilí. Pro každý brambor bylo třeba udělat jamku několik palců hlubokou, brambor do ní uložit a zase prsty zahrábnout.

Záda, nezvyklá takovému ohýbání, jen praštěla. Ale konečně i zemědělské práce byly hotovy, a Brown spokojeně obešel pole. Nebylo veliké, ale stačilo, aby úroda, budeli jen trochu dobrá, uživila rodinu po celý rok.

Wlnovský se polních prací nezúčastnil, třebaže je bedlivě sledoval. „Jsem námořník a o setí obilí jsem vždycky jenom slýchal. Nebýt vás, nevěděl bych si v této věci rady,“ řekl uznale Brownovi. Ale třebaže nepracoval na poli, nezahálel ani chvíli. Opravoval veřeje dveří, rozměřoval, počítal, kreslil. Vilík s ním. Kolíky si vyznačili rozsah příštího domu, rozvrh místností v něm, a pak znova měřili

a počítali. Nakonec stařec prohlásil, že se do dvou dnů dají do kácení kmenů.

„Proč ne hned zítra,“ ptal se Brown, jehož horlivost byla nyní takřka příkladem pro všechny ostatní.

„Rád bych dřív ještě, než se dáme do stavby, která nám bude trvat jistě dva měsíce a od které bych pak nerad odbíhal k něčemu jinému, postavil nádrž na želvy. Taky proto, že se želvy, až přijdou deště, už se neukáží.“

„Nemohli bychom lovit taky ryby?“ hlásil se Vilík.

„Vím o tom, vím, jenže jsem se dosud nedostal k tomu, abych pořídil udice. Ale počkej, hned po večeri dám nějaké rybářské náčiní dohromady.“

Druhého dne začali všichni společně snášet a svážet kamení, a v pravém koutě přístaviště, v místech, kde písčitý břeh povlovně klesal do vody, z nich vystavěli obdélníkovou ohradu s kolmými vnitřními stěnami, vyčnívající jen několik palců nad hladinu. Kameny kladli i na straně k ostrovu, aby ani tudy, po břehu, nemohly želvy utéci. Do večera byli hotovi. „Želvy nachytáme spolu, Vilíku, ale ryby si vezmeš na starost sám.“

Sotva se setmělo, vydali se na lov. Zatímco čekali, schováni u plotu chránícího pole, tiše hovořili.

„Želvy chodí na břeh jenom večer?“ ptal se hoch.

„Večer nejčastěji.“

„To chodí na pastvu?“

„Co tě nemá! Želvy se živí ve vodě malými živočichy.“

„Dovede želva jenom lézt nebo také plave?“

„A jak plave! Však se podíváš, jaké má pěkné plovací blány mezi prsty. Ve vodě se pohybuje bystře, na zemi je neobratná, třebaže i zde běhá dost rychle. Dívej se na mě, až ji budu chytat. Musíš se snažit, aby ses dostal mezi ní a vodu a zabránil jí v ústupu. Ale nechoď k ní zezadu, i takové vodní zvíře se na souši dovede bránit. Kdybys k ní šel odzadu, naházela by ti zadníma nohama do očí písek, a než by ses vzpamatoval, byla by pryč. Musíš na ni se strany anebo ještě lépe šikmo zezadu.“

„A co tedy dělá želva na břehu?“

„Snáší tady vejce a zahrabává je do písku. Pst, počkej,“ zašeptal námořník a ukazoval na temný bod, pohybující se zvolna po písku, na dvacet kroků od nich.

Jakmile želva popolezla hlouběji na ostrov, Wlnovský vyskočil a dřív než se želva mohla vrátit, jí nadběhl, popadl ji za krunýř a převrátil na záda. Byl to pěkný kousek, skoro loket dlouhý a vážil jistě dobrých šedesát liber. „Teď se s ní nebudeme vláčet do nádrže, necháme ji tak, utéct nemůže, budeme-li mít štěstí a nachytáme-li jich víc, dáme je tam potom,“ vykládal Wlnovský a couvl znova do stínu svého úkrytu.

Byl pěkný večer, svítíl měsíc a Vilíkovi se nechtělo spát, aniž když už se blížilo k půlnoci. To už měli dvacet želv různé velikosti, Vilík sám polapil tři menší.

OSTROV SV. TOMÁŠE

Druhého dne Byla neděle a trosečníci poprvé odpočívali; museli si oddechnout i proto, že největší námaha je teprve čekala. Vstávali toho dne o něco později než v pracovních dnech a usadili se kolem stolu, který Wlnovský navečer předtím nahonem ještě zřídil z několika kůlů a tří širokých prken. Paní Brownová vyhledala v kufru bílý ubrus a stůl jím prostřela; Wlnovský s Vilíkem přivalili několik soudků, aby trosečníkům posloužily jako sedátka, a když se všichni, ne v pracovním oděvu, usadili kolem stolu a Judita donesla mléko, čaj, kávu, vajíčka a chléb, trosečnický hrubě pečený, připadalo všem, že jsou na anglickém venkově anebo kdesi u moře na nedělním výletě. Zapomněli na to, co bylo, zapomněli, kde jsou a co je čeká; slunce svítilo, moře a obloha nad ním se modrala, voda a palmy šuměly a byla opravdu neděle – pohoda sváteční. Hovořili a smáli se ještě dlouho potom, když Judita stůl sklidila.

A jak to bývá za nedělního dopoledne, věnovali se dospělí malým a vznikla z toho malá projížďka napřed po zátoce a pak i na moři. Jak to Wlnovský při stěhování slíbil Tomíkovi, když záviděl malému Jonnymu a Karličce, že se směli vézt z písečné zátoky do nového domova, zatímco on musil šlapat pěšky. Kormidelník napjal plachtu,

Brown se ujal Tomíka, Vilík vzal do náruče Karličku a vypluli. Pod mírným jihozápadním větrem namířil Wlnovský napřed k severu, aby se pak volným obloukem stočil zase k ostrovu.

Na cestě zpátky se událo něco, o čem se děti mohly napříště domnívat, že to snad patří k nedělním zábavám na ztroskotaneckých ostrovech. Ale Brown a Vilík byli překvapeni stejně.

Bystrozraký Tomík, kterému nikdy nic neušlo, napřed někam koukal a pak ukázal rukou nalevo od směru plavby. Šikmo před loďkou se objevil pruh čehosi růžového několik set sáhů dlouhý. V ostrém slunečním světle bylo možno rozeznat jen barvu růžovou.

„Pane Wlnovský –“

Starý kormidelník se ohlédl, usmál se, beze slova otočil kormidlo a zamířil k růžové ploše. A za chvíli vpluli do té růžové barvy. Ne, nebyla to růžově zbarvená voda, ale cosi jako droboulinké rostlinky, které měly podobu jemných, průsvitných plachetek, třepajících se při každém pohybu vody a při sebemenším závanu vzduchu. Byly jich sta, tisíce, jedna vedle druhé, obrovský záhon růžových květín – anebo lodiček, z nichž každá byla opatřena vlajčičkou a paraplíčkem. Děti úžasem ztuhly, rozhlížely se na všechny strany, oslepeny touto růžovou barvou zvláštního jemného odstínu.

„Co to je?“

„Portugalské galéry se tomu říká,“ odpověděl Wlnovský.

„Ale co to je?“

„Nu, jak ti to mám povědět? Dívej se, vidíš –“

Ano, stačilo se dívat. Na jednotlivé plachetky, lalůčkovitě zprohýbané, na odstíny barvy, měnící se na okrajích podle toho, prosvítilo-li jimi slunce anebo odraz zelenomodré vody. A ještě lepší bylo dívat se na celý ten průvod, pohybující se na vlnách, na cosi velmi živého, stále měnícího barvu, až oči přecházely.

A pak Vilík sáhl po jedné plachetce. Než si ji nasadil na dlaň, zbyla z ní jen hromádka šedavého slizu, a úžasu a zklamání u dětí nebylo konce. A pak Wlnovský otočil znovu kormidlo směrem k ostrovu. Růžový, neskutečný ostrov se vzdaloval, bledl a rozplynul v očích jako obláček.

„Portugalské galéry? –“

„Medúzy.“

„To že byla zvířátka – ne rostliny?“

„Ano, zvířátka. Víc sám o nich taky nedovedu říci; viděl jsem je sice mnohokrát jak v tomto oceánu, tak hlavně v Atlantiku, ale nic bližšího o nich nevím. Je jich mnoho druhů, jsou pestřejší, než byly tyto, a často jejich průvod, než přejde, trvá tři dni a noci. Moře je od nich kolem dokola, kam dohlédneš, růžové a modré. – Ostatně, jiné medúzy vylovíš, až budeš chytat ryby – hvězdice, stříšky talířky –“

Člun se už blížil k ostrovu a děti nepřestávaly mluvit o malých lodičkách, jakoby vystříhaných z nejjemnějšího a nejměkčího růžového papíru. A vyprávěly ještě, když přistáli u břehu, a vyprávěly znova matce, která jim přišla s Jonnym naproti, o růžovém loďstvu, které prý jim jel ukázat pan Wlnovský.

Vilík se zatím už domlouval se starcem o jménu pro člun. „Máli jméno i každá kocábka v přístavu, měl by mít jméno i náš malý koráb, který nám dělá takové služby.“

„No, tak si jej pojmenuj, bude to docela hezké,“ souhlasil námořník. „Budeš na něm kapitánem.“

„A vy?“

„Já už zůstanu až do smrti jen druhým kormidelníkem.“

„Když má napjatou plachtu a pluje v klidné vodě, připadá mi jako pták.“

„Dej mu tedy jméno nějakého ptáka.“

„Co by se vám lépe líbilo, vlaštovka nebo racek?“

„Obě jména jsou pěkná.“

„Tak ať to rozhodne maminka,“ řekl Vilík, odběhl k matce a člun dostal jméno „Vlaštovka“.

Z toho nápadu vznikla pak hra, při níž si dospělí počínali stejně jako děti, hra stará jako svět: dávat jména věcem, s nimiž se člověk na své cestě životem setkává. Wlnovský, Brown, paní Brownová a Vilík se znova usadili kolem stolu a hledali pojmenování pro jednotlivé části ostrova. Přeli se, vymýšleli a zamítali, jak se jim to či ono pojmenování nezdálo dost vhodné, přesvědčovali jeden druhého o správnosti svého návrhu a znova vymýšleli.

Hned o první název se strhla hotová bitka, když Vilík navrhl pro západní cíp ostrova jméno „Mys Dobré naděje“. Chlapec trval urputně na svém, i když mu otec vytýkal, že název je nepůvodní.

„Já vím, tatínku, že už je jeden Mys Dobré naděje, a trochu onačejší než ten náš, ale mně se zdá, že pro nás ty mysy nějak souvisí. Kapské Město jsme opouštěli v naději, že vystoupíme na pevnou půdu až v Austrálii, ale zatím jsme byli rádi, když jsme se zachránili tady. Mys Dobré naděje v Africe byl mořeplavcům zárukou pro cestu do Indie, náš zase je nadějí, že se dostaneme –“

„Do Austrálie,“ doložila paní Brownová.

„Dobře, Vilíku, ať je po tvém.“

„Jak se bude jmenovat zátoka na Mysu?“

„Ta už přece jméno má. Písečná.“

A protože nikdo už nic nenamítal, návrh chlapců byl přijat.

Východnímu cípu ostrova dala jméno paní Brownová: „Brownová farma“.

Wlnovský a Brown se jen souhlasně usmáli, protože porozuměli, co tím chce říci.

A tak to šlo dál. Přístaviště nazvali „Sydney“, pole dostalo jméno „Na rovinách“, cesta, kterou prošli napříč ostrovem, „Cesta korálová“, pramen byl po Removi a Remulovi pokřtěn na „Římskou studánku“, řetěz skal kolem přístaviště na „Molo Vilémovo“.

Největší rozpory se objevily při pojmenování ostrova samého; zde ne a ne docílit shody. Vystřídalo se tucet návrhů, ale žádný neprošel. Už se zdálo, že zvítězí paní Brownová, když významně prohodila, že by se ostrov měl jmenovat po svém objeviteli: „Ostrov kormidelníka Wlnovského“, s čímž Brown i Vilík nadšeně souhlasili. Ale stařec, který do té doby skoro mlčel, poctu, takto jemně nabízenou, odmítal. Řekl, že se zajisté děje po právu, nese-li ten který ostrov či země jméno svého objevitele, dělo se tak vždy a bude tak i nadále. A právě proto navrhuje Wlnovský – k všeobecnému překvapení – aby se ostrov nazýval „Ostrov Tomíkův“ – neboť malý Tomík byl ten, který ostrov objevil. „Komu čest, tomu čest, nebýt jeho, možná že bychom byli ostrov minuli.“

Proti tomuto názoru bylo těžko co namítat, ale rodiče i bratr se shodli na tom, že ten malý dareba si té cti nikterak nezaslouží. Wlnovský však trval na svém a tak nakonec vyšel zprostředkující návrh: „Ostrov sv. Tomáše“ a při něm zůstalo.

Ostrov měl jméno. Věci kolem lidí dostávaly jména a lidé uprostřed nich se začali cítit víc doma.

Tak jako sedláci obcházejí ve chvíli odpočinku své lány, i obyvatelé ostrova sv. Tomáše šli prohlédnout svá pole. A odtud se dostali na „Želví pobřeží“, které dodatečně pojmenoval Vilík, a stanuli znova u „Vlaštovky“, pohupující se na měkkých vlnách zátoky, chráněné „Vilémovým molem“. Pozorovali žraloky, kteří se proháněli vně zátoky, ač tu a tam některý zabloudil i dovnitř, a sledovali několikrát se opakující drobnou scénu, když malé ryby, prchající před většími, se ze strachu vymršťovaly až na břeh, kde v žáru slunce musily za půl hodiny zhynout nebo se stát lehkou kořistí ptáků, kteří se na ně střemhlav vrhali. Vilík nestačil ptáky odhánět a ryby házet nazpět do vody.

„To se asi nedoděláš,“ usmíval se Wlnovský. „Musil bys tady stát od rána do večera, a přece by to nebylo nic platné; deset jich zachrániš a tisíc jich zajde, tu nebo někde jinde.“

„Ale to je hrozné,“ bouřil se chlapec.

„Nu ano, je to snad hrozné, ale takový už je pořádek života. Jeden žije z druhého a není žití a života bez smrti.“ Vilík po posledních slovech vzhlédl tázavě na Wlnovského; zdálo se mu, že jehlo starý přítel mluví tvrdě. Ten jen krčil rameny: nedá se nic dělat. Menší živočichové se stávají kořistí tvorů větších a silnějších, tisíce jich denně hyne a zdálo by se, že musí vyhynout. A přece nevyhynou. Podívej se jen, že ve vodě i na souši žije těch malých tvorů pořád stejně, že žijí vedle těch velkých, kteří je požírají, a že jich neubývá – snad právě naopak. Přitom nesmíš zapomenout, že ty větší ryby jsou zase potravou ještě větších živočichů, a ty malé že se živí zas menšími tvory a že to tak jde pořád dokola – my lidé nevíme dnes ještě, kde ten řetěz končí.“

„Jenom si představ,“ doplňoval Brown Wlnovského, „že by to tak nebylo. To by se třeba ty malé rybičky, kterých lituješ, rozmnožily tak, že by vytlačily všechny živočichy ostatní a nic jiného by ve vodě mimo ně nemohlo žít. Kam by to došlo? Když domyslíš, přijdeš sám na to, že by tím mořská příroda ztratila na plnosti a mnohotvárnosti, protože by žil jenom jeden druh. Kdyby to bylo vůbec možné, musil by se pak život v moři zastavit, protože ten jeden druh by se neměl

nakonec čím živit a vyhynul by taky. A příroda chce mít ne jeden druh, ale několik tisíc druhů, aby mohl jeden žít z druhého, vyšší z nižšího, ale i obráceně.“

„A všechny vedle sebe, i když se navzájem požírají; všechny vedle sebe tak, aby se ani jeden neztratil, aby byly v rovnováze. Když se někdy některý druh rozmnoží tak, že ohrožuje ostatní, příroda si vždycky už nějak pomůže a udělá pořádek.“

„Četl jsem o housenkách, které zničily celé lesy, a nikdo proti nim nic nespravil,“ vzpomněl si Vilík.

„No – a?“

„A když to bylo nejhorší, přišla na ně nějaká nemoc a pohynuly všechny.“

„Vidíš, tady to máš. Jistě jich několik zůstalo a jejich rod pokračuje dál, buď tam, nebo na jiném místě, ale jen v té míře, jak se to hodí i ostatním. Tak to jde pořád dokola. Případá to často jako vraždění – a je to opravdu kruté a smutné, když vidíš takového tvorečka hynout – a přece se tak nakonec děje ve prospěch života,“ přesvědčoval otec syna.

„Jak tak pozoruju přírodu,“ ujal se slova zase stařec, „myslím, že je to všechno moc dobře zařízeno. Velký ničí menšího, ten zase menšího a ten ještě menšího, ale přitom se pořád všemu daří. Nic se neztrácí z toho obrovského bohatství, kterého se lidé například jen v moři nemohou ani dopočítat. Je v tom nějaký zákon, jistě si Jej nemohly dát třeba ty rybky samy, ten zákon je nad nimi i nad všemi ostatními tvory. Ti ho jen poslouchají, ale zákon tu je, a všechno se podle něho řídí.“

A stařec, zatímco se procházeli po břehu, se rozpovídal. Chyběla mu často slova a Brown mu musil vypomáhat, aby Vilík pochopil, co má stařec na mysli, když mluvil o malinkatých řasách v moři, o kterých prý jedni lidé říkají, že jsou to rostliny, a druzí, že jsou to živočiši, a kterých prý jeden sled zničí dvě stě tisíc najednou, aby se jakžtakž nasytil; o tom, jak sledí živí několik miliónů lidí; o tom, jak si taková malá rostlinka v moři či na zemi, takový malý brouček žije po svém, zrovna tak po svém, jako si jde svou cestou slunce a hvězdy. Zvířata a ptáci si žijí každý jinak, droboulinké rostlinky vedle velikánů stromů, každý po svém, vedle sebe, tlačí se na sebe,

utiskují se, a přece se všechno udržuje a žije. Nejpodivuhodnější prý je právě to, jak se všechno doplňuje. Každá věc má svou cestu určenou, včelka jako slunce – jsou milióny druhů – a přece všechno klapě dohromady. I když slabší je obětí silnějšího, přece se ty cesty nikdy a nikde nezkříží. Hvězda se nestará o mravenečka, který se lopotí se svým břemenem, květina si kvete a neslyší snad zpěv ptáka, a přece všechno žije pohromadě a pro sebe navzájem, teprve z toho všeho dohromady je tento krásný svět.

„Moc pěkně je to zařízeno, moc pěkně,“ liboval si stařec a nezvykle se rozohnil, „člověk, který se na to smí dívat, se nemůže než obdivovat. Nerozumím tolika věcem a přece jsem přesvědčen, že hvězdu drží v rovnováze v jejím šíleném letu třeba malinký brouček tady v trávě, vím, že jsou oba nějak spojeni a na sobě závislí. Nerozumím, a přece mám radost, že všechno je tak, jak je, a cítím, že to nemůže být jinak.“

Brown, naslouchající starci zrovna tak jako Vilík, si neodepřel otázku, která se mu drala na jazyk už jindy, když stařec vykládal své názory: „A odkud to všechno víte, pane Wlnovský? Četl jste to snad někde?“

„Nečetl jsem skoro nic jiného než Písmo svaté. Ale chodím po světě už šedesát let, dívám se a slyším. Lidé jsou dobří, poučí, když se jich zeptáte. Tázal jsem se vždycky cestujících, ať to byl kdo byl, každý něco věděl, a já poslouchal, pozoroval a přemýšlel.“

„Říkal jste, pane Wlnovský, že silnější vraždí slabšího a že tak musí být,“ vyrazil ze sebe Vilík a v jeho hlase bylo slyšet strach. „Platí ten zákon i mezi lidmi?“

„Počkej, počkej, hochu, to jsem mluvil o zákonu přírody. Říkal jsem, že příroda chce, ale ona zatím nemá svou vůli a nemůže chtít nic jiného, než co do ní bylo vloženo. Příroda nemá rozum – ten byl dán jen člověku. A člověk náleží do přírody jen jednou půlkou, svým tělem, a rozum má na to, aby ten slepý zákon přírody, podle něhož silnější má právo na slabšího, přemáhal. Nejvyšší zákon lidí je spravedlnost, kterou mohou pochopit rozumem i citem, a podle něhož se musí řídit a jednat. Lidé se bohužel řídí velmi často jen zákonem přírody a ne svým duchem – a pak je zle. Dochází k bezpráví a křivdám, silnější ohrožuje slabšího, bohatcům pokoruje a

zotročuje chud'asa – a to je zlé, moc zlé, to je proti spravedlnosti a životu.“

Oběd byl opravdu nedělní a jeho vrcholem byly želví řízky, které si nemohl vynachválit především mlsoun Tomík. Ale i ostatní byli nedělně naladěni a paní Brownová neváhala prohlásit, že ani doma, v Anglii, nebyla nikdy tak spokojena a že by si z toho, kdyby na ostrově musila zůstat navždy, mnoho nedělala. Brown sice ani tentokrát neskrýval svou touhu a odhodlání dostat se zase zpátky mezi lidi, ale velmi rád se připojil k chvále „Ostrova sv. Tomáše.“

„Co nám tady chybí, Johnne?“ říkala paní Brownová. „Mně nic. Starám se o tebe a o děti jako v Anglii, práce mě těší, jíst máme co, a jsem tu den ode dne zdravější. A co chybí tobě? Chtěl jsi hospodařit, pěstovat obilí a dobytek. Což to nemůžeš dělat zde „Na rovinách“ právě tak jako v Austrálii, i když v mnohem menším měřítku? Všechno, abychom mohli spokojeně žít, tady máme, tak co?“

„Máš konec konců pravdu, Marie. Tento ostrov nám dává skutečně všechno, co potřebujeme k životu,“ musil přiznat Brown. „Ale Austrálie to přece jen není.“

„Myslím,“ přerušil Browna Wlnovský, aby zabránil možnému rozpřádání stesku a touhy po světě, které, jak tušil, zmítaly všemi dospělými, „že tady zrovna tak jako jinde si musíme práci zasloužit svůj kousek jídla.“

„Což kdybychom se byli octli někde, kde by nebylo možno pracovat?“ pokračovala rychle paní Brownová.

Trosečníci při pomyšlení na to, co všechno jim osud mohl odepřít a co mají, rozhovořili se o každé jednotlivé věci. „Máme mnoho a ještě víc můžeme mít, přiložíme-li ruku k dílu,“ zdůrazňoval Wlnovský. „Máme toho tolik, že to naše ruce nestačí ani zpracovat.“

„Jsme živi a zdraví, a budoucnost leží před námi,“ doplňovala paní Brownová a významně pohlédla na manžela.

Nedělní odpoledne míjelo tiše a pokojně. Trosečníci seděli ve stínu stromů, poznenáhlu se dloužícím, jak slunce putovalo na západ. Sinavé moře se odráželo v slunci před nimi, daleko, daleko, do modrošedá, až tam, kde čára obzoru splývala s čarou vody – seděli, hovořili a mlčeli a kuli nepřetržité plány do budoucna, které se před nimi rozprostíraly jako to nekonečné moře.

KOKOSOVÁ PALMA

Časně zrána, vyzbrojeni sekyrami, pilami a provazy, vyrazili do lesa. Asi sto sáhů šikmo za stany se Wlnovský zastavil, rozhodil rukama a řekl: „Zde bychom mohli začít. Je tady pěkná rovina, les nepříliš hustý, takže budeme mít lehčí práci, skácené stromy se nám nebudou zachytávat do korun.“

„A proč až zde?“ ptal se Brown. „Myslíl jsem, že začneme na kraji.“

„Stromy za příštím domem bych chtěl ponechat – jsou silné, nemůžeme je tak dobře zpracovat, a mimo to nás chrání před západními větry. Tady ty slabší stromy spíš zmůžeme.“

„Budeme ovšem musít prorazit sem cestu.“

„I na to už jsem myslel. Stačí – hleďte – probrat několik stromů a cesta je volná, přitom nebude ani vidět.“

„Tak tedy do toho.“

Vzápětí zaskřípěla pila a zařízla se do kokosové palmy, která stála poměrně osaměle. Netrvalo dlouho a první kmen po rázném hej rup padl a položil se mezi ostatní stromy pěkně na zem.

„Vilíku, vezmi si nějakou menší sekyru a osekávej listy.“

„A rovnej je stranou, budeme je taky potřebovat.“

Práce se rozběhla plnou parou, jakmile přišla Judita, která se zdržela u dobytka. Muži podřezávali a podsekávali kmeny, Vilík s Juditou zbavovali kmeny listů a ořechů. Na každém stromě bylo šedesát, osmdesát plodů, velikých jako dětská hlava. Byly už přezrálé a mléko vyschlé. Kmen padal za kmenem, hromada listů dlouhých až pět, šest metrů rostla a kupa ořechů byla stále větší. Sem tam přiběhl Tomík s Karličkou, ale otec je honem posílal pryč, aby nepřekáželi a nepřišli k úrazu.

Kácení jim šlo rychleji, než předpokládali. Když paní Brownová poslala Tomíka se vzkazem, aby šli k obědu, všichni se divili, jak rychle dopoledne uběhlo, jenom Wlnovský se usmál: „To bývá na začátku práce vždycky tak, třetí den se bude už zdát delší.“

Toho dne porazili přes třicet kmenů a při večeri si vypočítali, že na celou stavbu jich budou potřebovat asi pětkrát tolik. Wlnovský

totiž neměl na mysli jenom obytný dům, nýbrž i jakési skladiště, zásobárnu a chlév v jednom. Měl celý plán přesně v hlavě a také jej v hrubých rysech nakreslil do píska.

Dům měl mít sedm sáhů délky a pět sáhů šířky. Podélnou stěnou rozdělující celou stavbu na dvě stejné polovice byl oddělen prostor pro zásobárnu a dobytek od prostoru obývacího. Zatímco okna a dveře obytných místností měly vést na východ s výhledem na moře, zásobárna byla obrácená do lesa. Obytná polovice byla pak rozdělena příčnými stěnami na tři místnosti. Dvě stejné, menší, z nichž jedna se měla stát ložnicí pro Brownovy a Jonnyho, druhá pak ložnicí Judity, Karličky a Tomíka; třetí místnost, největší, byla určena za místnost obývací a zároveň v ní měli spát Wlnovský a Vilík. V jejím rohu bylo počítáno s malou kuchyňkou. Podélná stěna, oddělující prostory obývací od skladiště, musila být silnější, příčné jen tenké přepážky. Tímto rozvržením se ušetřilo mnoho práce, zvláště když skladiště mělo být zcela otevřeno, chráněno jen stěnami ze stran a střední společnou stěnou celého domu. Plán byl jednoduchý, ale Brown musil uznat, že je znamenitě promyšlen a že se při něm šetří hlavně lidskou prací. Na množství dřeva nezáleželo.

Předpověď Wlnovského se splnila. Třetí den všechny bolela záda a volání k obědu nebo k večeři bylo pravým osvobozením. Přesto však nikdo nepovolal, ba ani k únavě se nepřiznal.

Pátého dne k večeru, dřív než obvykle, Wlnovský přestal kácet. „Myslím, že všechno dřevo ani nespotřebujeme.“

Toho večera si Wlnovský s Vilíkem vyšli znova na želvy. Chytili jich tentokrát jenom devět, ale když lov opakovali ještě další dva dny, prohlásil námořník, že mají zásob na celý rok. „Zítřka ti ukážu, jak se chytají ryby.“

Na příští dny se pracovní skupina rozdělila. Zatímco Wlnovský otesával na mýtině kmeny, připravoval Brown s Juditou staveniště. Pravda, nebylo toho mnoho zapotřebí, protože půda byla rovná, většinou písčná. Hlavní bylo vykopat dost hluboké jámy pro opěrné sloupy. Wlnovský přitesával kmeny jen po dvou stranách, protože kmeny se měly klást prostě na sebe. Dům měl být spíš ochranou před deštěm a nepohodou, než před chladem, ostrov sv. Tomáše ležel blízko obratníku raka, tedy v krajinách dostatečně teplých i v zimě.

Protože Wlnovský byl na tesařinu sám, pokračovala práce jen pomalu a Brown brzy neměl co dělat. I poradil mu Wlnovský, aby převážel z „Písečné zátoky“ stoly, postele a všechno obytné zařízení, jež zachránili, a tak se kolem stanu v novém nepořádku začala hromadit spousta nábytku a později zase prkna a ráhna.

Po večerech chodil Vilík na ryby a byl zpočátku tak nadšen lovem, že se nemohl nikdy dočkat večera. Wlnovský ho zasvětil do tajů rybářského umění a Vilík ráno co ráno podrobně vykládal, co chytil, jak ta či ona ryba brala, kolik mu jich uplavalo – jedna dokonce i se šňůrou. „Panečku, ta musela být jistě loket dlouhá,“ vykládal až do omrzení a byl nesmírně pyšný na to, že obohacuje jídelní lístek, na němž se nyní střídalo rybí maso na všechny způsoby upravené a maso želví tak často, že poznenáhlu přicházelo zase ke cti solené maso z lodních zásob.

Třebaže sedával u vody pozdě do noci, takže pro něho musil otec jednou dokonce jít, nezanedbával ve dne své práce. Pomáhal Wlnovskému a otci zvedat stromy na podpěry, odnášel třísky, rovnal je s Juditou na pokraji lesa do kruhové kupy jako topivo pro čas dešťů a přikládal ochotně ruce k dílu všude, kde mohli jeho slabých sil s prospěchem užít. Pokoušel se dokonce otesávat kmeny, jak to odkoukal u Wlnovského, ale této práce brzo zanechal, protože výrobci širočin v Anglii zřejmě nepočítali s tím, že by se těchto nástrojů chopily ruce teprve třináctileté.

Tento nezdar ho však nikterak neodradil, aby se nepokusil o práci jinou. S příruční pilkou a malou sekyrou zacházel hloub do lesa a kácel tam na vlastní pěst mladé stromy, jejichž sílu mu Wlnovský udal. Každý stromek přitáhl na mýtinu a dal si schválně, že se může upotřebit. Přířezával je na stejnou délku a rovnal na hromadu.

„Nestýská se ti po učení, Vilíku?“ zeptala se ho s úsměvem jednou při večeři matka.

„Nestýská – někdy si vzpomenu na kamarády – ty bych tady chtěl mít, ukázal bych jim ostrov a všechno, co děláme. Panečku, ti by koukali! V knihách je to snad krásnější, a já vím, že je to taky pravda, ale zde je to přece jen jiné.“

„Nu, je to trochu jiná škola,“ vmísil se do rozmluvy mezi matkou a synem otec. „Jiná, trochu méně pohodlná, ale dobrá, moc dobrá!“

„Když jsem doma v Anglii četl o bouři na moři, tak jsem se taky bál, ale prožít bouřku doopravdy, to je docela něco jiného. Takovou bouřku na moři dovede spisovatel udělat skoro pravdivější, než ve skutečnosti je, ale když líčí krajinu, tak ji nevidím, nedovedu si ji představit. Ted' už nikdy nezapomenu na kokosovou palmu, dnes vím, jak vypadá malá, větší, největší, jaký má kmen, znám už i její dřevo, listí a plody, dnes cítím i její zvláštní vůni –“

„Nu ano,“ vysvětloval otec, „spisovatel ti vůni nemůže popsat, ani ti nemůže říci, jaký je to pocit, když si sáhneš na kůru stromu. Když čteš, pracuje tvá obrazotvornost, která se taky opírá o tvou zkušenost, tady však poznáváš všechno vlastními smysly. Budeš si to také líp pamatovat, protože všechny ty poznatky smyslů zůstanou v tobě.“

„Ted' se mi zdá kokosová palma nejkrásnějším stromem na světě.“

„Je hezká jako všechny stromy, které člověk dobře zná, a je to jeden z nejužitečnějších stromů na světě.“

„Těšil jsem se, že ochutnám kokosové mléko, a zatím je už ztuhlé. Ta bílá dužina mi příliš nechutná.“

„Jestlipak, Vilíku, víš, že kdyby nás zde bylo víc, že bychom mohli z té kokosové palmy zbohatnout,“ řekl najednou Brown. „Od té doby, co jsme zde, pozoruji tento strom a připadá mi stále podivuhodnější. Ano, zbohatnout,“ opakoval Brown, „ten strom je hotový poklad. Vy znáte, pane Wlnovský, jeho dřevo. Pravda, my je zatím používáme jenom na topení, ale představte si, že bychom je mohli vyvážet do Evropy, která nemá dobrého stavebního dříví nazbyt! Dřevo kokosové je znamenité, jak jsem se přesvědčil, tvrdé, hodilo by se k nejlepším a nejtrvalejším stavbám, třebaže by ho na to bylo skoro škoda. Dal by se z něho dělat především krásný nábytek – viděl jsem jej v Londýně – řezbářské práce, hole, knoflíky a což já vím co všechno. Mohli bychom tu na místě zřídit hned několik dílen najednou, a truhláři a řezbáři by měli pořád co dělat. – My zatím z něho stavíme jenom dům. – A kdybyste viděli, jak krásně vypadá to dřevo, když se vyleští. Je skvrnitě černé, a říká se mu proto „dikobrazové dřevo“. Bohužel v Evropě to dřevo ještě málo znají.“

„Tady,“ řekl Wlnovský, „máme těch stromů jen pár tisíc. Ale v zemích kolem rovníku a na velkých ostrovech v Tichém oceánu se táhnou kokosové lesy na sta mil. Tam jsou taky větší, rostou do výšky až patnácti sáhů.“

„Je to škoda, že leží jen tak ladem.“

„Někdy ovšem slouží taky špatně,“ podotkl Wlnovský. „Viděl jsem, že divoši dělají ze šťávy květů, které naříznu, opojné víno „toddy“, a jím se opíjejí až do němoty. Jinde jsem zase viděl, že se z dužin ořechů dělá velmi silná kořalka.“

„Pil jste, pane Wlnovský, kokosové mléko?“ ptal se Vilík.

„Pil, je dobré, sladkokyselé a chutná znamenitě, ale ovšem jen v pravou dobu.“

„A jak to, že se to mléko ztratí?“

„I nic se neztratí. V každém plodu vyschne jen voda, všechno ostatní se vsákne do dužiny pod skořápkou, všechn tuk zůstane uvnitř.“

„Někteří divoši vytlačují z té dužiny tuk, jímž mastí. Zbytky všelijak připravují. Nebo krájejí dužinu na malé kousky, namáčejí je do cukru a suší. Pak chutná jako mandle. V některých krajinách zase těmi zbytky krmí dobytek,“ přidával ze své zkušenosti starý námořník.

„Nevím,“ doplňoval Brown, „zdali ten tuk mohou jíst lidé, ale jistě by se z něho daly vyrábět svíčky a mýdlo.“

„Z ořechových skořápek si dělají divoši misky a hrnečky. Je to praktické; když jeden rozbijí, může si každý kluk udělat jiný.“

„Z vláken by se daly dělat rohožky, látky, koberce, provazy a spousta jiných věcí.“

„Vidíš, Vilíku,“ shrnoval námořník, „říkali jsme si, že jsme se dostali na pustý ostrov a zatím tady, jak říká tvůj otec, můžeme zařídit hned několik továren. Jenom si to všechno pěkně zopakuj.“

„Kokosová palma je strom velmi užitečný,“ spustil Vilík, jako by odříkával ve škole. „Poskytuje člověku dříví stavební, nábytkové ...“

„Ale na něco jsme přece jen zapomněli,“ zasmál se Wlnovský, když vstával od stolu. „Kdybychom měli ocet, udělali bychom si z nejmladších listů výborný palmový salát. – Jedl jsem ho na Costarice a musím říci, že mi chutnal jako žádný jiný.“

Druhého dne si Vilík prohlížel palmy s patřičnou úctou. Obcházel jednotlivé stromy, ohmatával kůru, hladil hladce otesané dřevo, rozbíral listy a nakonec ho Brown viděl, jak mezi dvěma čepelemi sekery lisuje dužinu ořechu. Pořád něco kutil, a když měl přijít k obědu, nebyl k nalezení. V poslední chvíli se přihnal, nesl v ruce jakousi vázu a v ní pár květín s krátkými stonky a postavil ji na stůl. Váza byla zhotovena z ořechové skořápky.

STAVBA DOMU

Den za dnem utíkal a přitesané kmeny se začaly stěhovat z mýtiny na staveniště, kam je vozil Brown na vozíku, který se zde znamenitě osvědčil. Po třech nedělích se přestěhoval na staveniště i Wlnovský a celá pracovní skupina se zase sešla při společné práci. Nejsilnější kmeny si vybírali na vnější a střední stěny obytného domu, slabší a kratší pro stěny příční. Podle přesného plánu, který nakreslil Brown ve svém zápisníku, položili pak první trámy; zapustili je poněkud do země. Podle obrazce základních trámů chystali a přiřezávali na příslušnou délku kmeny ostatní. Trámy kladli přitesanými plochami na sebe a na jejich konci dělali záseky, jimiž poutali příčná dřeva k sobě.

Šlo to zvolna, velmi zvolna, naši stavitelé byli rádi, zvýšili-li srub o jeden, dva kmeny, o šest dvanáct palců denně. Výška stěn však měla být sto dvacet palců! Šlo to pomalu a přece rychle, a večer co večer po skončené práci obcházel všichni s velikým uspokojením své dílo. Jednoduché, hrubé, ale žádoucí svou drsností a prostotou.

Vilík měl na všech stranách plné ruce práce. Trámy nebyly zpracovány tak odborně jako od tesaře, takový umělec přece jen Wlnovský nebyl, a mezi nimi zůstávaly škvíry a průduchy, které bylo třeba ucpat. Celé dni postával Vilík s Juditou kolem zvedající se stavby a zahrazoval mezery – pěchoval do nich rozdělanou, vodou rozmočenou hlínu a do ní zas kaménky a dřívka, aby „malta“ byla pevnější.

Dokud stěny sahaly jen půl sáhu nad zem, nebylo zvedání trámů tak těžké, ale všichni už tehdy mysleli na to, co si počnou, až stavba pokročí do výše oken. A tu se zase osvědčila prozíravost

Wlnovského. Jednoho rána začal stavět v každém rohu stavby ráhna asi pět sáhů vysoká. Na ty uvázal lana a pomocí kladek, jimiž se na lodi zvedaly a spouštěly na vodu čluny, zvedali nyní klády. Námaha byla poloviční a přitom odpadlo nebezpečí, že se kláda někomu vysmekne z ruky a strhne i ostatní.

Když se blížili ke krovům, stalo se něco, co mohli pokládat za výstrahu.

Karlička byla málomluvné, tiché a velmi pozorné děvčátko. Příběhla, postavila se, její černá očka živě a mlčky sledovala práci dospělých. Oslovil-li ji někdo, tiše odpověděla, usmála se a zase mlčela. Stejně nemluvně si hrála s Tomíkem, který byl její pravý opak. Chvilí nepostál a stále něco podnikal, nestačili ho hlídat. Hned přelézal trámy, které se jednou pod ním zhroutily a on tak tak že nezůstal pod nimi, hned se chápal pohozené sekyry, hned se připletl do cesty právě ve chvíli, kdy dospělí vlekli těžký trám. Krátce – překážel a zlobil. Výprask od otce účinkoval jen pro nejbližší chvíli. Jednou polekal rodiče tím, že snědl jakési třešně, které utrhл v lese a po nichž mu bylo zle; na štěstí silná černá káva mu spravila žaludek, takže za půl dne běhal jako rtuť. Podruhé ho dopadli, že vypíjí potají vejce, která nalezl; jindy zas dráždil kozy tak, že se na něj obořil kozel a nebýt matky, která zaslechla jeho křik a přišla mu na pomoc, byl by svou všetečnost asi zle odnesl. A jindy zase upustil náprstek, když jej matka odložila, do kotlíku s vařící polévkou a nechal matku náprstek dvě hodiny hledat a nic neřekl. Zlobil při jídle, před spaním, při mytí a rodiče nad ním div nezoufali.

Jeho kousky vyvrcholily v den, kdy tesaři kladli poslední trámy stěn ve výši skoro půl druhého sáhu. Tenkrát musila přispět svou pomocí i paní Brownová. Ve chvíli, kdy se vracela k Jonnymu, spícímu ve stanu, vzpomněla na Tomíka. Kde je? Ve stanu nebyl a Karlička, hrající si s kouskem dřeva, které balila jako panenku do šátku, o něm taky nevěděla. Paní Brownová zaběhla do lesa, obešla stavení, volala, Tomík nikde. Nezbyvalo jí než upozornit na to muže. Všichni nechali práce a začali hledat; volali, křičeli, pískali – po Tomíkovi ani památky. Rozběhli se do lesa, ale vrátili se s nepořízenou. Všech se zmocnila neblahá předtucha, že tentokrát nejde jen o obyčejnou darebačinu. Zatímco muži uvažovali, kde by

chlapec mohl být, všiml si Vilík, že zmizel člun; nebylo ho vidět ani v zátoce ani na moři a všem bylo rázem jasno, co se stalo.

První se z ohromení vzpamatoval Wlnovský. Sotva zjistil, že vane mírný východní vítr, namířil k severnímu břehu „Farmy“, ke kopečku, který zakrýval výhled na sever. Ostatní šli jako na povel za ním. A hle! Jen vystoupili na kopeček, spadající srážně do vody, spatřili na moři, nějakých dvacet sáhů od břehu, „Vlaštovku“ a v ní Tomíka. „Vlaštovka“ se otáčela skoro na místě, protože se chlapec pokoušel jedním veslem dostat se ke břehu. Nedařilo se mu to a Tomík začal nějak tušit, že je zle. Zkoušel to všelijak, hned jedním hned druhým veslem, ale výsledek byl nevalný. „Vlaštovka“ se větrem odsouvala stále víc od břehu. Tommy zápasil statečně, ale jak spatřil rodiče, nechal veslování a dal se do křiku.

Nemělo v tomto okamžiku smyslu uvažovat, jak se Tomíkovi podařilo odvázat lanko, na němž byla „Vlaštovka“ upoutána v přístavu a jak se dostal k výjezdu ze zátoky. Nebezpečí, že vítr loďku i s chlapcem zanese pomalu na širé moře, kam za ním nikdo nebude moci, protože jiné plavidlo trosečníci neměli, bylo hrozné. „Pane,“ řekl Wlnovský Brownovi, „dojděte rychle pro pušky, budete mně musit chránit před žraloky, kteří se jistě objeví. –“

„Snad byste –“

„Jděte. Víím, co a jak.“

Sotva Brown donesl pušky, vrhl se stařec do vody a v příboji, narázejícím na břeh, začal strašný zápas. Co chvíli hrozilo nebezpečí, že vlny strhnou starce k břehu a roztříští o skaliska. Všichni na břehu trnuli úzkostí. Třebaže Wlnovský byl zřejmě dobrý plavec, prodíral se kupředu jen velice těžce, chvílemi se zdálo, že stojí. Vydrží? Nebude jeho počínání marné? Když překonal Wlnovský příboj a octl se v klidnější vodě, na břehu si oddychli. Ale jenom na okamžik – vzápětí už Brown zvedl pušku a střelil po černé čáře, která se blížila k Wlnovskému z boku. Vilík začal jako bez rozumu házet kamení a Judita ho následovala. Pod ochranou této dvojnásobné palby se stařec zvolna blížil k „Vlaštovce“. Neplaval přímo, nýbrž klikatě, aby žraloky zmátl. A znova ve chvíli, kdy se už zachytil člunu, očividně zcela vyčerpaný, Brown vyslal další ránu po žralokovi, která starce přiměla k poslednímu vypětí sil. Wlnovský se přidržel oběma

rukama člunu a přehodil jednu nohu přes jeho okraj. Tomík v jakési zoufalé křeči se mu snažil pomoci. Stařec se převalil do člunu a chvíli zůstal bez hnutí ležet na dně loďky. Brownovi mlčeli, Vilík plakal.

Konečně se Wlnovský posadil, chopil se vesel a zvolna zamířil k zátoce, kde ho všichni očekávali. Paní Brownová se ho ujala a podpírajíc ho, vedla ho ke stanům; neděkovala, stiskla mu jen ruku. Brown se zlověstnou tváří popadl za ruku Tomíka, který ani nebrečel, tak se tentokrát polekal.

K exekuci však nedošlo, neboť Wlnovský zakročil: „Nechte ho, je už dost vytrestán. Bude si to pamatovat na celý život.“

Z práce toho odpoledne už nebylo nic. Paní Brownová přinutila Wlnovského, aby si lehl, uvařila mu černou kávu, Brown mu přinesl whisky a Vilík seděl u něho a nespouštěl z něho oči.

Od toho dne Wlnovský, který patrně pokládal svůj čin za samozřejmost a podle toho jednal, byl na ostrově opravdovým velitelem nejen v životě praktickém, ale i ve všem počínání ostatním. Ovládal všechny, aniž chtěl a aniž oni věděli čím.

Nejobtížnější z celého stavitelského díla byla stavba střechy, která sice nemusela být těžká, ale zato pevná, aby odolala nárazům větrů a lijáků. Naši stavitelé si už od počátku schovávali na ni nejlehčí trámy, a přesto tento kousek stavby byl ze všeho nejnepohodlnější a nejnebezpečnější, a kdyby nebylo kladkového zařízení, byli by snad střechu ani nepostavili. Nejvíce práce dalo zvedání a posazení nejvyššího trámu, který střechu poutá k hřebeni. Když i tuto nesnadnou úlohu se zdarem splnili, všichni si oddychli. Kostra domu stála a všechno další, hlavně střecha, krytá silnou vrstvou palmových listů, už bylo proti dosavadní dřině skoro hračka.

Stavba byla hotova, ale na stěhování nebylo ještě pomysleno. Bylo třeba postavit příčky oddělující jednotlivé místnosti, a třebaže to byla práce poměrně už lehká, vyžádala si dalších dvou dnů. Stejně i zřizování stropů, které sice nepotřebovali, ale na kterých trval Wlnovský hlavně proto, aby tlumily šum deště.

Na nepředvídanou překážku, která znamenala několik dalších dnů práce, trosečníci narazili, když chtěli v kuchyni stavět krb. Nebylo vápno. Na otevřený krb v dřevěné budově nesměli ani pomyslet.

Wlnovský sice věděl, jak se dá pálením získat vápno z lastur, ale na jeho zdlouhavou výrobu už nebylo kdy, a proto nezbylo než zřídit kryté ohniště mimo hlavní budovu. Vaření, zvláště v době dešťů, bude obtížné, ale v první řadě šlo o to, aby obytné slavení bylo bezpečné.

Brown s pomocí Juditinou stěhoval do domu postele, stoly a židle, sbíjel podél stěn hrubé lavice a paní Brownová přenášela ze stanů šatstvo, prádlo a kuchyňské náčiní. Wlnovský se dal do úpravy zásobárny. Celý prostor, značně veliký, rozdělil na dvě patra podlahou ve výši asi šedesáti palců. V přízemí měly být kozy a ovce, v malém koutku i slepice, snášející dosud vejce porůznu po lese či v trávě, odkud je nosil Tomík, který šmejdil po celém okolí; v hornější části, na podlaze z ráhen a silnějších prken, bylo místo pro sudy, bedny, pytle a vůbec všechny zásoby pro lidi na jedné straně, seno a jiné zásoby pro zvířata na straně druhé.

Nakonec přece jen všechno bylo pod střechou. Bohudík! A tak přišel navečer, kdy se ze stanů přestěhovaly do srubu i rohože a pokrývky a kdy cestující z „Pacificu“ vtáhli do nového domova, který se už podobal opravdovému lidskému příbytku. Jak to bylo všechno nezvyklé! Jak hrubé a jednoduché, ale jak pěkné a útulné! Zase mohli chodit mezi čtyřmi chráněnými stěnami, zase mohli chodit vzpřímeně z rohu do rohu, od stěny ke stěně a nemuseli schylovat hlavu jako ve stanech. Dřevo srubu příjemně vonělo, lavice zvaly k posezení – proti stanům tu bylo útulno.

„Všechno je pod střechou,“ řekl Wlnovský při večeři, „a deště mohou spustit, ale přece jen by to mělo ještě několik dnů vydržet. Měli bychom mít větší zásoby pro dobytek, který nebude moci na pastvu.“

„Copak bude přšet pořád?“

„S malými přestávkami skoro pořád. Jeden den bude pěkně, ale pak třeba tři, čtyři dni nepřestane lít. Nebudeme moci vyjít, leda v nejnutnějším případě, k vaření, k dobytku.“

„Já bych si chtěl odklidit tu hromadu kokosových ořechů, co máme na mýtině,“ hlásil Vilík.

„Co s nimi chceš dělat?“ ptal se otec.

„Jen počkejte, uvidíte.“

„My se zítra, pane, vydáme k „Písečné zátocce“, řekl Wlnovský Brownovi, „a pokusíme se vzít s sebou ještě všechno, co se nedá zakopat do země. Sudům se v zemi i při největších deštích nic nestane, ale je tam ještě několik beden, nevíme, co v nich je. Judita s Vilíkem by mohli zatím udělat kolem domu dost hluboké stružky, aby voda měla hladký odtok a nevnikala dovnitř. Pozitíí budeme shánět píci a stelivo. Spěchá to.“

K ránu přišla krátká, prudká přeháňka, která k velikému uspokojení všech vyzkoušela odolnost srubu, střechou nepronikla jediná kapička vody, jenom na pravém křídle vniklo do srubu trochu vody spodem. Tomu však napříště mohly zabránit hlubší stružky.

KDYŽ NASTALY DEŠTĚ

Ráno svítilo slunce krásněji než předtím a všichni mohli jít po své práci. Judita s Vilíkem prokopávali odtok vody, jak jim to Wlnovský ukázal, a muži odjeli na celý den do „Písečné zátoky“, odkud se vrátili až pozdě večer, – podařilo se jim zakopat všechno do země. Několik beden, které přivezli, uskladnili do horního patra zásobárny.

V noci přišla nová bouře, podobná bouřím, které už zažili na moři. Blesk stíhal blesk, pod ranami hromů se otrásal „kokosový srub“, jak Vilík pojmenoval dům, až do základů, ale lidé byli v bezpečí, dobře chráněni před deštěm i před větrem.

Wlnovský byl ráno první venku, aby zjistil, jaké škody bouře nadělala. Stružky kolem domu se osvědčily, odvedly všechnu vodu k „Želvímu pobřeží“, kde vznikl rybníček. „Aha,“ zabručel stařec, „musíme protáhnout strouhu až do moře, jinak by se nám voda mohla vrátit zpátky.“ Zvířata byla už na pastvě, přečkala bouři také bez úrazu, „Římská studánka“ však byla zanesena a voda kalná. Když Wlnovský obešel pobřeží a shledal, že jak „Vlaštovka“, tak želví nádrž vydržely nápor bouře, vrátil se ke srubu. Zastihl Juditu, namáhající se rozdělat oheň z dříví, z kterého voda jen kapala. Jediný kousek nezůstal suchý.

„Vidíš děvče, zase něco, nač jsme zapomněli. Ještě dnes musíme zřídit střechu nad zásobami dřeva, jinak bychom rozdělávali oheň vždycky tak dlouho jako teď. Musíš si v popelu uchovávat do rána pár jiskřiček.“ Přinesl ze zásobárny trochu suché trávy na podpal, osušil pár třísek a od nich se rozhořely větší kusy.

Sotva vstal Brown a Vilík, vyzval je, aby mu šli pomoci vytáhnout „Vlaštovku“ na břeh. „Teď ji už nebudeme potřebovat, je konec cestám na „Mys“. Ale na vodě ji nechat nesmíme, vlny by nám ji rozbily.“

Zajel s člunem ke koupališti, kde břeh přecházel zvolna do vody, a po několika kulech vytáhli „Vlaštovku“ na břeh. Tím se však Wlnovský nespokojil. Vykopal v písku podélnou jámu a do ní člun pěkně zasadil. „Tak tady budeš v bezpečí,“ řekl, když práci skončili, „tady se ti nic nestane. A aby ti neuškodilo ani slunce, hezky tě přikryjeme.“ Na několika tyčkách zvedl nad loďkou střechu, kterou pokryl palmovými větvemi, aby člun byl chráněn jak před vodou, tak před žářem slunce.

Po snídani šli všichni na trávu, která byla po dešti svěží a čistá. Brown ve svých zásobách na „Pacifiku“ měl sice i několik kos, ale nevěděl, v které bedně je má, nepotopily-li se zároveň s „Pacificem,“ a nezbývalo tedy, než užít srpů, které náhodou našli v jedné bedně. Protože se srpem nikdo neuměl zacházet, byla to zlá robota, ale celkem veselá, jeden se smál neobratnosti druhého. Ale šlo to, protože to muselo jít. Tráva na prudkém slunci rychle usychala, nestačili ani obracet. K polednímu už sklízeli první seno do zásobárny.

Odpoledne strhl Wlnovský s Brownem stany a plachty rozprostřeli na slunce. „Nevíme, kdy je zase můžeme potřebovat,“ vykládal Wlnovský, „zatím můžeme některých použít i ve srubu.“

Když nanosili do největšího sudu, který měli, dostatek čisté vody, aby jí měli kdykoliv po ruce, došlo i na stříšku nad dřívím, postaveným v kruhovitý ráz na pokraji lesa, a na stříšku nad studánkou. Po dosavadních zkušenostech to byl úkol snadný, stříšky mohly být lehké, zajištěny jen řádně proti větru.

Večer byl klidný, bez větru, jen jemná mlha halila obzor. Námořník prohlížel oblohu a potřásal hlavou.

„Něco přijde.“ A opravdu, když se Vilík, který se jako obvykle vypravil na ryby, vrátil, hlásil, že začíná drobně pršet. „Takhle to začíná vždycky. Zítra nebudeme moci vyjít,“ řekl Wlnovský.

Děšť napřed jenom šustil, ponenáhlu však zesiloval, a když ráno vstávali, lilo jako z konve. Silné provazy vody jako hustá síťovina zabraňovaly jakémukoli výhledu, ani na moře nebylo chvílemi vidět. Nesmírné spousty vody se nepřetržitě řítily k zemi. Se střechy srubu se slévaly proudy vod a kolem domu se valily potoky hledající cestu k moři.

Judita, která přeběhla k ohništi, vrátila se promočená až na kůži, třebaže udělala jenom několik kroků, a musila se převlékat. Sotva to Wlnovský uviděl, začal z poškozené plachty šít pro jednotlivé obyvatele kokosového srubu zvláštní pytle s kapuci, které každý, kdo potom vycházel z domu, si přetáhl přes sebe.

Celý den přšelo doslova jako z konve a obyvatelé srubu neudělali krok z domu. Ale kupodivu, přes trvající děšť se nikterak neochlazovalo. Teplota poklesla jenom velmi málo, takže nevyřčené obavy, že jim bude zima, zvláště když okenní otvory neměly skla, se ukazovaly zbytečné. Děšť však přece jen přinesl změnu. Nastalo dusno, v němž se mnohem hůř dýchalo než při jasném počasí. Koupaly-li se děti předtím den co den v moři, chtěly se nyní koupat každou hodinu, jak jim to ukázal Vilík, který vyběhl co chvíle jen ve spodních kalhotách na děšť a brouzдал se v potocích vody.

Druhého dne přšelo zas, stejně vytrvale a stejně mohutně a obyvatelé „Kokosového srubu“ chtěj nechtěj musili přizpůsobit své zaměstnání změněným poměrům.

Zatímco Brown zařizoval v kuchyni police na nádobí, police na prádlo a věšáky na šatstvo v ložnicích, Wlnovský udusával podlahu v jednotlivých místnostech, a když s tím byl hotov, opravoval plachty. Z lodních plachet zřídil jakési záclony na okna, aby děšť, kdyby se obrátil vítr, nestříkal do domu. Rozplétal lana, dělal z nich slabší provázky, které víc potřebovali, a upletl několik sítí na ryby. Ženy doháněly, co zanedbaly ve dnech stěhování a stavby domu, spravovaly prádlo a šatstvo.

I Vilík si našel práci. Přinášel si z venku kokosové ořechy, roztloukal je, vykrajoval z nich dužinu, a pak ji sušil v kdejakém

volném koutě srubu. Staral se tak o dobré krmivo dobytku. Tomík, který od svého výletu na moře byl přece jen poslušnější a zvlášť k Wlnovskému se choval s ostychem, v němž se mísil strach s úctou, se mu snažil pomáhat. Byla to ovšem jen hra, zrovna tak jako bylo hrou počínání Vilíkovo, když vyřezával ze skořápek ořechů různé misky a šálky, které s podivnou umíněností používaly děti, když pily mléko; většiny misek se však zmocnila tichá Karlička pro svou kuchyňku, kterou jí z prkýnek zřizoval po večerech Wlnovský.

Pršelo den, pršelo dva dny, tři dny, čtyři dny. Tu a tam zasvitlo slunce, na dvě hodiny, na půl dne, ale pak se náhle, bez jakéhokoliv přechodu, znova rozpršelo. Nesmírné proudy vod se řinuly z oblohy, bičovaly zemi a bubnovaly na střechu a na stěny srubu hodinu za hodinou, den za dnem, noc za nocí, v jednotvárné pravidelnosti se hrnuly přívaly vod, jako by neměly už nikdy přestat, jako by chtěly zatopit nejen tento malý, nízký, ztracený ostrůvek v Indickém oceánu, snad ani na mapě nezaznamenaný, ale i celou zeměkouli. Kdy se naplní moře a převalí své vlny přes břehy pevniny?

„To je jako potopa světa.“

„Jenže ta trvala jen čtyřicet dní, kdežto tohle s malými přestávkami potrvá plné dva měsíce.“

„Byla potopa opravdu?“

„Jak se to ptáš, Vilíku?“

„A kam se ztratily vody, které přikryly při ní i hory? O patnáct loktů sahaly vody výš než nejvyšší hory.“

„Kam se ztratily ty vody? Snad se přelily jinam, snad se země na některých místech propadla a na jiných zase vystoupila, tak jako při zemětřesení.“

„A v kterých místech byla ta potopa?“

Brownovi se otázky chlapcovy stávaly nepříjemné, protože na ně nedovedl odpovědět.

„Možná že právě v těchto místech, Vilíku,“ odpověděl starý námořník místo něho.

I Brown se překvapeně podíval na Wlnovského.

Ten se usmál: „Říkám možná, jenom mě to tak napadá. Plavil jsem se těmito moři nejčastěji; znám celé pobřeží Afriky na západě i na východě, byl jsem snad na všech větších ostrovech Přední i Zadní

Indie, v Číně, v Austrálii, na Novém Zélandu, Jávě, Guinei, na ostrovech polyneských. A zvláště tam, až na druhém konci světa, v Polynesii –“

„Kde to je?“

„To jsou ostrovy za Austrálií, v Tichém oceáně. Zvláště tam znají pověst o potopě světa. Vypráví se o ní v pohádkách a bájích zrovna tak jako v Evropě o tom, že chodil Kristus Pán po světě. Vypráví se o ní různě, ale všechny ty pověsti ji líčí velmi podobně, jak my o ní víme z bible,“

„Černoši neznají bibli?“

„Tu a tam ano, ale většinou o ní nemají potuchy. Divné je ovšem to, že jinde, kde ji znají, pověst o potopě světa nemají. A tak si myslím, že v dávných časech se musilo v těchto krajích něco podobného přihodit.“

„Ale to musilo být hrozně dávno a černoši nemají přece knihy.“

„Nemají, ale paměť lidská uchovává vzpomínku na to, co se kdy tam či onde přihodilo, zrovna tak jako knihy. Snad ne tak přesně ve vedlejších podrobnostech, ale jádro je jistě spolehlivé.“

„A kdy byla ta potopa?“

„To, chlapče, neví asi nikdo na světě a snad se to už ani nikdy nedovíme. Ale co na tom.“

„Pane Wlnovský,“ řekl najednou Vilík, jako by prozrazoval tajemství, které v sobě skrýval a které ho tížilo; „vyprávěl jste mi o tom, jak vznikly korálové ostrovy a mluvil jste o miliónech let. A my jsme se učili, že svět trvá šest tisíc let –“ Zde se chlapci zadrhl hlas.

„Nu ano, – co tím chceš říci?“

„Že je buď pravda to, co tvrdíte vy, anebo –“

„Ach, to tě tedy trápí! Taky jsem o tom přemýšlel a taky tomu všemu nerozumím; ale co vím, je, že příroda jistě nemá takových měr, vah a čísel jako my. A věčnost nemá nic společného s naším časem. Copak je proti věčnosti náš rok?“

Wlnovský pokyvoval hlavou: „Je mnoho tajemství a lidé se k nim blíží tak pomalu, tak pomalu!“ Vzdychl, jako by mu bylo něčeho líto: „A já bych se toho ještě rád tolik dověděl.“ Zamyslel se a najednou, zdánlivě bez jakéhokoli přechodu, se obrátil k Brownovi: „Prosím

vás, pane, nevíte, kde se bere v moři sůl? Jednou se mě na to Vilík ptal, a já to nevěděl, ale od té doby mi to vrtá hlavou.“

„Nu, to není tak záhadné, jak se na první pohled zdá,“ odpověděl Brown. „Voda na pevninách rozpouští v půdě a v kamenech, v nichž pořád hlodá, krystalky soli a jiných látek, malinké, zcela nepatrné částčky soli a bere je s sebou do moře. Z moře se voda vypařuje a vrací se v podobě mraků nad zemi, ale sůl v moři nechává. Ale přesto se zdá, že hlavní část soli byla v moři hned při vzniku světa.“

„Ale jak to, že třeba v Rudém moři – byl jsem tam několikrát – je voda mnohem slanější a hořčí než jinde?“

„Snad to záleží na jeho říčních přítocích. Anebo se tam voda vypařuje víc než jinde, a protože Rudé moře je celkem uzavřené, nemohou se jeho vody rozlít do vod oceánských,“ snažil se vysvětlit Brown.

„Ano, ano, to by mohlo být!“

„A přibývá vody na světě, nebo jí ubývá?“ vyhrkl Vilík.

„Jak jsi přišel na takovou otázku?“

„Vždyť do moře zrovna teď a pořád, den co den a ze všech stran přitéká tolik vody. Některé řeky, jako Kongo, Nil, Amazonka, Mississippi, prý jsou i několik kilometrů široké.“

„Co to je? – Pouhá kapka.“

„I kdyby kapka – když teče tisíc let,“ pokusil se namítnout hoch.

„A odkud by jí přibývalo?“ zaskočil ho otec.

„No, ze země, ze studánek a studní, z malých pramínků, z kterých vznikají velké řeky.“

„A odkud se berou ty pramínky?“

„Ze země.“

„Odkud je má země?“

„No, prší, některé vody vplynou do potůčků, jiné se vsáknou do země.“–

„Tady to máš. – Prší. Voda přichází shora, protože se tam vypařila. Vrací se k zemi, vsáknou do ní a zase se vypaří a teče do moře – a pořád dokola. Pořád je jí stejně.“

„Panečku,“ ozval se znova starý námořník, „panečku, to to máme pěkně zařízeno. To je opravdu krásný koloběh – je to pořád ještě ta voda, která způsobila potopu, ba ještě starší: pořád stejná a pořád

jiná, jako všechno stvoření – a pořád se převrací v mořích, řekách, potocích a studánkách, v zemi i v oblacích, pořád, pořád. – Nelze si to ani představit, jde z toho strach. Pořád, jak dlouho už? A jak dlouho ještě? Pořád je to ona, která ukájí lidi i zvířata, když žízní, a zavlažuje kořeny stromů a trav, a bez ní by nebylo života. Kolik převratů v zemi a v životě se kolem ní událo a ona se pořád valí –i nahoru, dolů.“

„Jako krev v lidském těle, ze srdce do těla a z těla do srdce –“

„Ano, jako krev. – Jenže krev v těle svou pout' jednou skončí,“

„A kdy se zastaví koloběh vody?“

Nikdo neodpověděl, jako by se bál domyslit.“

Nastalo ticho, jen venku šuměl déšť.

STATEČNÁ SRDCE / 21

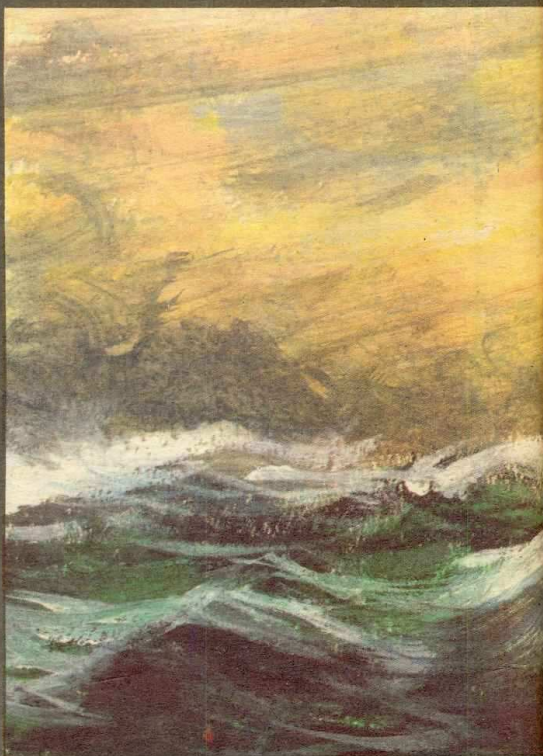
Z PŘÍŠTÍHO SVAZKU STATEČNÝCH SRDCI

Chystali jsme se k odplutí.
„Co s tím uděláme?“ ptal
se Pedro.

„Tady to ovšem nemůžeme
nechat. Hod' to do lodě,
Jimův tatínek bude mít ra-
dost,“ odpověděl jsem a
ještě jednou jsem se kolem
rozhlédl. Právě v tomto ráji
se musí projevit lidská pod-
lost.

„Je to nějaký pytlák,“ řekl
jsem nahlas, „řeku zná ja-
ko své boty. Dobře ví, že
sem za celou dlouhou do-
bu nikdo nezabloudil.“

Jaroslav Svojsě
STRÁŽCI ZLATÉ ŘEKY

Cena 6,50 Kčs

43-011-71 TS 14/74